

BRU

Niv. 1

HANV 1957

BRUD

ar Yez hag ar Vro

Kelaouenn lennegel drimizieg Emgleo Breiz

Bloavez kenta - Niverenn I

HANV 1957

Komananchou

Komanant-bloaz : 900 lur
Komanant-skoazell : 1.500 lur
An Niverenn 250 lur

Kas ar skridou, al liziri hag an arhant da :

BRUD - Revue littéraire d'Emgleo-Breiz
B. P. 17 Brest
C. C. P. 1921-04 Rennes

Ar Yez hag ar Vro

TAOLENN

◆ BRUD	E berr gomzou	5
◆ Reunan AR MOUGN	Brud ar brezoneg	7
◆ Per TREPOS	Lod all a varv	9
◆ P.-M. MEVEL . . .	Pour bran	23
◆ Per HELIAS	Tan ha Ludu	25
	1. Matheg an Nevez-Amzer	27
	2. An Douget-Tan	47
	3. Marobihan Tin ar Halvez	69
	4. Egile	89
◆ Yeun AR GOW	Interramant ar Garront-Zuig	105
◆ Charlez AR GALL . .	Eur zadornvez Pantekost	108
◆ L. LOK	Pennad-kaoz gand ar poder	114
◆ Alan A. BERR . . .	An anoiou-bagou e Gwaien etre 1912 ha 1933	116
◆ G. BERNIER	Mammenn Brehoneg Gwened	118
◆ BREZONEG BEO AR BOBL .		
F. INIZAN	Eun taol-spont	120
◆ LODENN AR YAOUANKIZ :		
Dr TRICOIRE	Paotred ha Merhed yaouank	123
Liziri Tud yaouank ar skoliou		126
◆ Tangi PRIGENT . . .	Galvadenn evid Devez ar Brezoneg 1957	128

E BERR GOMZOU

Diazezet eo ar gelaouenn-mañ war « Emgleo-Breiz », ar Gevredigez vraz ma kaver enni bodet « Kendalc'h », Ar « Bleun-Brug », « Ar Falz », Ar « Studierien Vreizeg » ha strolladou all anavezet mad abaoe pell zo evid al labour o-deus boulhet, hag a zalhont da gas warraog evid miroud da Vreiz he 'frizusa herez, ar Brezoneg.

Deut eo « Emgleo Breiz » da veza, en eun nebeud bloavezou, ar galloudusa kevredigez a zo bet biskoaz o labourad war dachenn ar yez. Poaniet he-deus dreist-oll evid gwellaad ha ledanaad kelennadurez ar brezoneg er skoliou, evid ésaad labour ar gelenerien, evid rei kalon d'ar skolidi da studia yez o bro. Poaniet he-deus iveau evid degas muioh-mui a enor d'ar brezoneg e-touez ar bobl koulz hag e-touez an dud desket.

Red-mad eo dezi breimañ rei danvez-lenn ken founnuz ha ken tal-vouduz ha ma heller d'an oll vrezonegerien a zo bodet en-dro dezi. Setu perag eo en em lakaet da embann leoriou hag e krog hirio da embann eur gelaouenn lennegel e brezoneg penn-da-benn.

EVID MAD AR BREZONEG eo bet savet « Brud », ha netra ken, gand ar spi, diboell marteze, e tarzo eun devez bennag mouez eur skrivagner gwirion penn-kil-ha-troad, eur barz awenet, eun alarh e-touez ragacherez an houdi, piou oar? Ha da hortoz, evid ma hello ar vrezonegerien yaouank lemma o fluenn hag en em voaza ouz ar yez, skoazellec gand ar re gosoh, o-deus bet an eurvad da zond war an douar d'eun amzer ma ne dregerne en-dro dezo nemed brezoneg sul-ouel-bemdez. Ma fell d'on emzao kaoud oberou nevez da lakaad etre daouarn ar vrezonegerien, e rank kinnig d'ar skrivagnerien da zond eun dachenn voutin evid kenveria o zaoliou-arnod.

EVID AR BREZONEG eo bet savet « Brud », ya! Re aliez, siwaz, e vez savet kelaouennou er vro-mañ, a-ratoz-kaer evid klask sankha mojenou briz e-touez an dud paour ha sila sorhennou e spered ar Yannigou. Er helaoennou-ze, peurvia, emañ ar brezoneg mevel e selvij kredennou iskiz pe froudennuz. Ganeom-ni, ar Brezoneg a vo mestr. Ha klevet eo?

Eun dra all a zo hag a dle beza diskleriet frêz.

Eur gelaouenn a unvaniez gwirion eo e kinnigom da oll divennourien ar brezoneg. N'emañ ket en or menoù sevel tabud diwar-benn tra na den. An tabud na zegas gounid ebet na d'an treher na d'an hini trehet. Gwasoh hoaz, n'eus treher ebet, nemed ar brezoneg a bak beb taol eur gwall-lamm ouspenn, — dre ma tro kein outañ an dud vad a glask ar peoh.

Evel-se ne deuio ket « Brud » da veza eun dachenn a emgann etre Breiziz. Ne gollim ket or buhez hag or mel o respont d'an dismetre *clard*. gañs, d'ar flemm, d'ar broud, d'an tamall a-berz droug-prezegerien pe tud dallet ha bouzar.

Petra muioh? Ar Vretoned a youl vad ne hellint ket beza a-eneb deom, war a gredom. Ouspenn-ze, peb lenner a hello barn hervez e zoñj ar skridou a vo mouplet amañ. Dre hortoz eun nebeudig, e wele an oll ar wezenn o tougen frouez. Emichañs e vo founnuz an imboud nevez.

Displeget mad eo ar gudenn?

A-walh a zo!

Poent braz eo mond d'ar park.

BRUD.

BRUD AR BREZONEG

*Klaskom amañ eul liamm breuriez
P'emañ ar galon 'leh 'mañ ar yez.*

R. BROUDIG.

O tena war barlenn ma mamm
Ar brezoneg am-eus sunet.
Biken ne vin-me dizonet:
Ma died eo em dienez,
Ma balzam, mél ma levenez!

.. Eur vouez a glevan, dibaouez:
« War zao, hardiz, barz helavar!
Daoust d'an turmud ha d'ar zafar,
D'an droug a ren war an douar,

Harz ouz ar gwall hag ar razailh!
Na pa ve draihet da galon,
D'an dud zo dall, mud ha bouzar
Divorailh doriou ar maryailh! »

Mammenn dispar ar garantez
A zo tarzet ennon, eur marz!
Mammenn dispar ar garantez
E karront zon ar brezoneg.

◆
Kannaded hael ar helou mad,
Ra zono kleier Landremel
Em barzoneg!

Ra zonint frêz e brezoneg,
Ken drant ha kent
Pa oan eur bugel war an hent,
Eur bugel gouez diwar ar mêz.

Ra zonint frèz em barzoneg,
Ken estlammus e yez ma mamm
Ma vo bamet ha sebezet
Ma breudeur ha ma c'hoarezed!

Bamet ouspenn hag estonet,
Mantrret zoken ar Vretoned
Gand an heveleb levez
— Koulz an dudhentil hag ar geiz,

Oll o tridal, laouen, unvan
'Vel ened dreo e deon o neiz,
O ranna mél ar garantez
— Ken tomm o halon en o hreiz.

Ma ne vo ken 'med mignonned,
Bretonezed ha Bretoned
War zouar Breiz,
E brezoneg,

Tud a galon ha kaloneg
O kana gé, oll a-gevred
'Vel eostiged
Pa darz an deiz:
Gloar da Zoue 'zo mestr ar Reiz
Hag enor da Novenoé!
Beo mad eo Breiz
Oé, Oé!
Oé, oé!...

Reunan AR MOUGN.

Savet d'an 22 a vezeven 1957, da geñver diskouezadeg « BRUD AR BREZONEG » e mirdi Kemper ha kinniget d'an oll.

LOD ALL A VARV...

Nouel a grogas en eur brank dero, bag a bignas war ar bleuz.

En tu dehou dezañ e wele eun ti bihan, souchet en eun draonienn, bag, eun tammig pelloh, eur gérig all, e-touez ar gwez; war e zorn kleiz e oa tri di, unan anezo a zaou estaj. Pehini a oa Kerspenn?

Eul lamm a reas en-dro war an hent, en eur gleved trouz eur harr, Eun den a oa o tond, gand daou varh o sach'a war eur barrad grouan. Nouel a dostaas, war e bouez:

— Tenn eo ar grehenn, a hopas-eñ.

An den a zavas e benn:

« Ho! ho! » Eur hwezenn zu a zivere war grohenn lintruz al loened:

— Ya, tenn eo; bag ar grouan a zo pouunner...

— Ha pell ema Kerspenn ahann?

— Kerspenn? O nann; re bell ob deuet, eun tammig; aze ema Kerspenn, a lavaras ar charretour en eur astenn e skourjez. An hent-karr, du-ze, a dlefek bez a kemeret...

— Ha ya? Ne oan ket evid gweled an hent, euz an hent braz.

— Nann, kuzet eo, gand ar gwez dero. Alle, dia! Pichar, Louisette!... Ha treid ar hezeg a skrabas mein an hent en-dro.

— Ya, an hent-karr a zo aze, war an dorn dehou, a gendallas an den. Nouel a valee en e gichen; bag ar charretour a zelle outañ, beeb ar mare:

— Da Gerspenn emaoch o vond, neuze?

— Ya, da Gerspenn.

— N'oh ket euz ar vro, hervez ho prech, ha peogwir ob kazimant kollet?

— Nann; ar wech kenta eo din da zond amañ.

— Ya, ya... Ha setu emaoch o vond da Gerspenn...

An den a reas eur zell all, outañ:

— N'emaint ket o vond da werza Park ar Stank, koulskoud, e Kerspenn?

— Feiz, n'on ket evid lavared deoh.
An den a zellas outañ, en-dro:
— Kaoz 'zo bet, er bloavez paseet. Me a zoñje din e oah eun
noter, pe unan bennag o labourad e ti eun noter.

Nouel a hoarzas:

— Nann, n'on ket. Mikanisian on.
— Ha ya? Mikanisian? Klevet em-eus Katell o lavared Annaïg he-doa c'hoant da brena eur miknik da wriad. Ez eo, en eun ti.
— Ya, ez eo sur, en eun ti, eur miknik gwriad; dreist-oll gand bugale vihan. An hent-mañ, neuze, a ya da Gerspenn.
— Ya, an hent-se eo; hag an ti kenta a gavoh eo Kerspenn.
— Mad-tre; ne vin ket kollet mui. Kenavo d'ar henta.
— D'ar henta... Alle, Pichar!...

Ar charretour a roas eun taolig skourjez d'e varh, lorth ennañ abalamour e oa bet fin a-walh da denna euz an den-ze, gand e zilhad sul, piou e oa, ha d'ober petra e oa deut da Gerspenn; eun dra da gonta da Gatell e-pad mern-vihan...

Nouel a ziskennas en hent-kart, hag a hejas e skoaz: eur miknik gwriad! Gwell a ze, ma krede ar charretour evel-se. Diéz e oa lavared dezañ perag e oa deut da weled Annaïg, intañvez Per. Per Gadona, e gamalad, lazet en e gichen, er bloavez daou-ugent.

— Tri bloaz 'zo bremañ, a zoñje Nouel, en eur vond, goustadig, gand e hent. Me dlefe beza bet skrivet dezi, a-raog dond.

N'e-noa ket bet kemered amzer da skriva. Eur zizun a-raog e oa hoaz en eun treñ marhadourez, kuzet etre daou zahad avaloudouar. Disul en Oriant, da weled e vamm hag e hoar. Hag hirio, da greitez, e Kemper, o klask eun okazion da zond amañ, da weled intañvez e gamalad.

Paour-kêz Annaïg! Intañvez, da zaou vloaz warn-ugent! Pemp warn-ugent, bremañ. Hag ar paotrig? Triweh miz e-noa, pa oa lazet e dad. Pevar bloaz hanter... An amzer a dremen, memez er sklav, a-dreñv an neud orjal dreinieg, en Alamagn.

Annaïg... Eur wech e-noa gwelet he fatrom, gand Per. Eur vizaj koant, gand daoulagad braz. Petra 'lavaro dezi? O! e-pad ma oa en Alamagn, o karga bagoniou douar ha mein war linenn an hent-houarn, e-noa soñjet aliez er homzou e-nef lavaret dezi. Ha bremañ e oa hi aze, tost, en ti a 'n em ziskoueze euz etre ar gwez dero.

Kalon Nouel a dridas eun tammig. Hirio ne jomo ket pell; eun hanter-eur, marteze; a-walh evid ober anaoudegez; goudede e kavo eur gwele en eun ostaleri er bourg, ha warhoaz vintin e teuio en-dro; sur a-walh e tebfent mern asamblez, gand ar paotrig; ha

da bemp eur nemed pemp e tremen ar Satos war hent Kemper. Diwetzatoh, marteze, e teuio hoaz euz an Oriant, eur wech an amzer. N'ema ket re bell an Oriant euz Kemper...

Ne oa ket braz an ti. Eun estaj, ha daou vañsart; gwenn-kann e oa, gand ar gwiskad dour-raz e-noa bet nevezig 'oa, hag an abavañchou a oa bet livet glaz a-nevez. War eur prenestre e oa daou bod jeraniom.

Eur paotrig a oa o c'hoari, el leur, gand eun irvinenn hoefivet a sklape ouz moger ar marchosi. E benn a droas en eun taol, pa glevas Nouel o tond.

— Patrom e dad, a zoñjas Nouel, en eur glucha e-kichen ar paotrig.

— Te eo Perig, n'out ket? a houllennas-ñ; hag e kemeras an dornig biban en e bini. Ar paotr a stouas e benn, ha ne respont netra.

— Perig... Heñvel-beo ouz e dad! Nouel a zantas eur spilhenn en e galon.

— En ti ema da vamm? Ar paotrig a glaskas tenna e zorn euz dorn Nouel, hag a zalhe e zaoulagad war e votou, heb respont.

Nouel a glevas trouz e pondalez an ti, hag en eur drei e benn a welas Annaïg war an treujou.

Annaïg? Annaïg e oa-hi, a dra-zur, gand he daoulagad braz, he bizaj koant, hag he bleo du; koantoh hoaz egid m'e-noa soñjet; ha yaouank-tre. O sellad ouz Nouel e oa-hi.

Nouel a zavas, hag a yeas d'he haoud:

— N'anavezit ket abanon, emezañ, n'eo ket gwir? »

Annaïg a glaskas, en eur zelled piz outañ.

— Ma Doue, nann. Ne gred ket din em-mefe gwelet abanoh hoaz.

Nouel a vousc'hoarzas:

— Eo; eur patrom; n'ho-peus ket soñj? Eur sargent, hag eun adjudant. En Alzas e oam.

Annaïg a vousc'hoarzas iveauz:

— Ya, soñj am-eus bremañ; med an adjudant e-noa eur varo zu.

— Trohet eo bet, abaoe...

— Ha setu c'hwi eo... eo...

— Nouel, Nouel ar Here; soñj ho-peus?

— Ya, bremañ e teu soñj din. Ma, deuit tre.

Ar paotrig peg en he dorn, Annaïg a yeas en ti, Nouel war he lerh.

— An amann on bet o veska, hag ar geusteurenn a zo chomet war an daol; n'em-eus ket bet amzer da ziahubi...

Nouel a 'n em gavas en eur gegin, hag eur zell a ziskouezas dezañ e oa eur gegin evel ma weler e peb leh war ar mēz. El leh ma oa bet eur ziminal vraz gwechall e oa bremāñ eur fourno glaz, gand eur gorzenn arhantet; war ar veselier e oa plajou fleurennet glaz ha ruz o lintra, patromou, bolotennou gwer... Hag en he zao, etre ar veselier hag eur pres melen, e oa skoaset eun orolaj vraz, he momeder s̄laouret o vond hag o tond, hep ehan.

— Ma 'z an da gas an traou-mañ d'an ti-léz... a lavaras Annaïg, en eur zamma dindan he breh eur vasinad amann. An nor adrenv a zigoras, ha raktal e oa bi en-dro, eun torchouer en he dorn, hag e daou daol pe dri he doa sehet al léz hag an dour diveret war an daol.

— War ar mēz e vez atao labour d'ober, a lavaras-hi. Med. ne jomit ket en ho sao; taolit ho pouez war eur gador.

Nouel a oa o sellid ouz he dioujod ruz ha yahuz, hag he bleo du dalhet gand diou grib.

— O, n'on ket gwall skuiz.

Azeza a reas war ar gador astennet dezañ. Annaïg a dennas diou werenn euz an armel, hag eur vontailhad jistr hanter-leun.

— Mar karit 'po gwin? Marteze ne gavit ket mad jistr?

— Eo, eo, jistr eo ar gwella.

Annaïg a leunias e werenn, hag a gemeras eur veradenn eviti he-unan. Nouel a zelle ouz momeder an orolaj, o vond hag o tond; ne ouie mui petra lavared. Sevel a reas e werenn, hag e stokas anezi ouz hini Annaïg.

— Ha n'eo ket bet re denn deoh du-ze? a houlennas ar vaouez, goude eur pennadig.

Nouel a lakaas e werenn dirazañ:

— Ma Doue, a lavaras-eñ, krog er skeul a oa astennet dezañ, diéz eo lavared. Naon am-eus bet, e-giz ar re all; hag anoued iveau, dindan ar glao, hag an erh; ha va daouarn a zo bet tarzet aliez, p'oan peg er bal pe er pig. Med n'em-eus ket gouzañvet muioh egad ar re all; nemed, marteze, p'on bet paket en-dro, ha kaset da Rava-Ruska...

Nouel a vousc'hoarzas da Annaïg, en he zao en tu all d'an daol:

— Med seurt traou a vez dizofjet buan. Gwelloh eo delher soñj euz an traou plijuz — ha bez ez eus bet iveau traou plijuz — ha sellid dirazor...

— Gwelloh eo, sur, a lavaras Annaïg. Hag a-walh ho-peus d'ober, evid en em lakaad en hent en-dro, goude tri bloaz.

Nouel a stouas e Benn:

— Ya, a-walh a gavan; kalz a draou iskiz a welan, hag eo red din dont boazet outo.

— Traou iskiz? Petra 'ta? Tikijou?

Nouel a bejas e skoaz:

— Ba! Sur a-walh e sellan re biz... N'eo ket an tikijou; med an dud. Va mamm ha va hoar o-deus kontet din traou ez eur deut boazet d'ober, en deveziou-mañ, evid kaoud dilhad, boued, hag evid gounid arhant. An dud a ra traou, bremāñ, hag o-defe digaset dis-megañs warno ha war o familih a-raog ar brezel. Daou zevez 'zo eur hamalad, a grede din a oa onest, a zeus da ginnig din mond gantañ war 'n hanter en eur seurt kenwerz rojou gwetur dre dan, evid dastum bernadou arhant e daou pe dri miz... Laerez an dud, ha laez rez ar gouarnamant...

Annaïg a zellas outañ:

— Hag ho-peus lavaret nann?

— Nann am-eus lavaret; ha marteze on bet re rust gantañ. Nouel a gemeras e werenn en e zorn:

— Me a zo o tond euz eur seurt retred, leh or bro-ni, hag on dud-ni, a zeblante ken kaer...

Penaoz lavared d'at vaouez-se pegen bihan e oa eet e galon, en eur weled traou ha n'e gomprene ket? Ha penaoz lavared dezi pegeid e oa bet o hortoz ar mare-mañ, o hortoz beza aman, en he hichen, evid kaoud fiziañs en-dro en dud? Ha bremāñ e oa dirazi, gand eun dra bennag o pismiga dezañ e greiz.

Perig, peg e tavañcher e vamm, e lagad war Nouel pa ne oa ket eñ o sellid outañ, a zavas e Benn:

— Petra 'zo, paotrig? a houennas Annaïg.

— Mond a rin bremāñ, mamm?

— Ya, kerz bremāñ; med arabad dit chom re bell da hoari gand Lusi... Da gerhad ar bara da di ar bouloñjer ema e klask mond, a lavaras-hi da Nouel.

Nouel a zellas ouz ar paotrig, o redeg er-mēz:

— Brasaet eo Perig, a lavaras-eñ. Siwaz, an amzer a dremen! Med chomet eo heñvel-beo ouz e dad; ar memez daoulagad, ar memez beg...

— War peseurt foto ho-peus gwelet anezañ? a houlennas Annaïg.

— N'ho-peus ket soñj euz ar foto-ze? Dindan eur wezenn avalo; ho tri, hag eur bi du bihan.

— Ya, soñj am-eus. Lom a oa deut da weled abanom hag e oa gantañ e dennerez.

— Soñj ho-peus? An hecl a oa o para war ho pleo, hag eun tu euz ho pizaj a oa du...

— Ma gwelloh soñj ho-peus egedon-me, a lavaras Annaïg en eur vousc'hoarzin. Hag eur pennadig goude-ze:

— Selled a rit ouzin evel ma ne yefen ket ar vaouez e oah o soñjal kavoud, hirio...

Nouel a jomas sabatuet: divinet he-doa hi ar pez na ouie ket e-unan.

— N'on ket heñvel ouz ar patrom ho-peus gwelet ? a gendalhas-hi.

Eo; heñvel-tre e oa hi; re, marteze.

— O ya, heñvel oh ouz ar patrom-ze, tennet tri bloaz 'zo...

Annaïg a azezas war ar gador a oa he dorn warni.

— Mad ho-peus anavezet Per?

— Ya, mad; ne gred ket din eo gouest unan bennag da anavezoud eun den evel 'm-eus henn anavezet.

Ar vaouez a zavas he 'fenn:

— Marteze gwelloh ma 'z anavezzen anezañ va-unan...

— 'Hellef beza gwir. Rag eur hamalad mad a oar aliez muioh eged eur vaouez. Ya, aliez, a-raog ma tigore-ñ e veg evid lavared eun dra, e oa va respont prest ganin, rag gouzoud a reen petra 'oa en e benn; bag a-wechou e chomem pell hep komz; ne oa ezomm ebed da gomz: gouzoud a reem petra edo egile o soñjal.

— E peleh ho-peus anavezet anezañ?

— Er skol, evit beza is-ofiser.

Nouel a oa o c'hoari gand e bibenn:

— Ne gomzan deoh nemed euz ni on-daou. Ha koulskoude... N'ouzon ket penaor lavared seurt traou-ze deoh... Ne oa ket eñ eun den da veza atao o komz diwar-benn e gêr, e wreg, e baotrig, bag o tiskouez fotoiou. Din-me, a-wechou, e komze... Hag eur foto am-eus gwelet...

Annaïg a vousc'hoarzas:

— Ma! din-me, pa oa deut d'ar gêr evit eisteiz, e-neus komzet aliez euz e gamalad.

Nouel a zavas e Benn:

— Setu e ouzit diwarnon ar pez a zo da houzoud?

Annaïg a hoarzas:

— O nann! Rag evidon-me, ha na anvezzen ket abanon, ar geriou-ze a oa dizoñjet buan. Med leuskel a reen anezañ, peogwir e ree plijadur dezañ.

— Gwir eo. E-pad an deveziou-ze, beza en e gichen, selaou anezañ, hep kleved ar homzou... Ne ouie ket eñ ne oah o selaou nemed gand eur skouarn... Kontet e-neus din ar bermision-ze. Ha goude, soñj ho-peus euz ar bleuniou, kaset deoh gantañ, e miz Mae?

— Ar bleuniou?

— Ya, en eul lizer; louzou an hañv. Din e-noa lavaret e oa kustum da ginnig deoh ar bleuniou-ze, beb bloaz. Ha klañv e oa abalamour ma ne gave hini ebed el leh ma oam. Hag eur vintinvez, pa oan hoaz em gwele, e teuas d'am hambr, laouen. N'ouzon ket ped leo e-noa baleet a-raog kavoud ar bleuniou-ze, en eun draonienn. Soñj ho-peus anezo?

— Ma Doue...

— Bleuniou ledan, gwenn, gand eun tammig glaz? N'em-oa gwelet morse louzou an hañv ken brao. Soñj ho-peus?

Annaïg a stouas he 'fenn:

— Tri bloaz a zo abaoe...

Nouel a zellas ouz e bibenn:

— Ya, tri bloaz 'zo... N'ouzon ket penaor em-eus dalbet soñj, me; marteze abalamour ma oan du-ze en Alamagn, o veva war an traou tremenet, bag an traou da zond.

Tenna a reas eur pakad butun euz e jakod, bag en em lakaas da leunia e bibenn: « Gwelloh soñj ho-peus egedon-me. » Geriou ar vaouez a zeuas dezañ en-dro. Hejal a reas e skoaz:

— Traou tremenet. Traou displijuz, bag iveau traou plijuz. A-wechou e teuem a-benn da ziskenn e kér...

Nouel a hoarzas:

— Ha pa ziskenn soudardéed e kér...

Annaïg a zellas outañ:

— Petra 'ta?

Nouel a zavas e zôrn:

— Bal... evel bugale: c'hoarzin, eva, kavoud berr an amzer...

— Ha merhed iveau?

Nouel a hejas e skoaz:

— Me 'zo paotr yaouank...

— Ha Per?

Nouel a zellas ouz he bizaj, rusoh eged bremaïg:

— Petra lavarin deoh?

— Gouzoud a rit mad. Ha dizoñjal abanon a ree Per, a-wechou?

Pibenn Per a gouezas euz e zorn, bag a ruilhas war an douar:

— Ha petra lavarfeh? emezañ.

— Ma Doue...

He 'fenn a stouas en-dro:

— Petra 'm-mefe da lavared? Ha pa nefe tennet plijadur euz an nebeud deveziou a jome gantañ?

An nor a zigoras, ha Perig a oa en ti, eun dorz vara gwenn gantañ dindan eur hazel. Annaïg a zavas en he zao, hag a lakaas ar bara war an daol:

— Mad-tre, paotrig. N'out ket bet re bell. Kerz da hoari, bremañ.

Perig a zellas ouz Nouel, hag a yeas er-mêz, war e giz.

Nouel a zastumas e bibenn diwar an douar, hag a lakaas tan warni:

— Nann, emezañ; n'ho-peus ket aon da gaoud. E-pad an nebeud deveziou e-noa hoaz da jom beo, n'oh ket bet dizoñjet gantañ; mors; na c'hwi, nag ar paotrig bihan... Hag eñ? a houlennas, en eur zelled ouz an nor. Soñj e-neus hoaz?

Annaïg a hejas he 'fenn:

— N'e-neus ket.

— Tamm soñj ebed? Ha ne gomxit mors e dezañ euz e dad? Ha pa wel eñ ar fotoiou?

Annaïg a azezas en-dro:

— N'oh ket evid kompreñ pegen tenn eo bet din, er miziou kenta... Perig, atao, o houenn penn diwar e dad... Tad... E peleh emañ? Pezavare e teuio d'ar gêr?

He mouez a grene:

— N'ho ket evid kompreñ pegen tenn e oa. Hag ar fotoicu am-eus kuzet en armel. Ha mors, goude, n'em-eus komzet dezañ euz e dad.

— Ha setu n'e-neus soñj ebed?

— Soñj ebed... Ha gwell a ze... a lavaras-hi, en eur zelled outañ, gand he daoulagad du.

Nouel a zavas:

— Ma... Ne grede ket din eun den a veze bet dizoñjet ken buan. Tri bloaz 'zo. Gwir eo, ar pez a lavaras Per din eun abardaez: « Ba! ma vefem lazet? Nann, ne varvím ket dioustu; eur miz pe zaou, hoaz, pe dri, d'an birra, gand ar re a gar abanom; ha goude, an amzer a dremeno; an amzer a dremeno buan; ha neuze e teuio an dizoñj, hag ar maro... » Ya, deut eo ar maro, warnañ.

Nouel a oa troet e gein gantañ d'ar prenestr, hag a oa o sellé ouz an horolaj:

— Maro eo. Soñj am-eus, euz an novez-se; e-giz pa vefe bet deh. Eul leor a oan eet da gas dezañ, d'an abardaez. Ne oa ket

en e doull-skoach; d'ober eun dro e oa eet, da lakaad ar hedourien en o 'flas... Eur hard-eur e oan bet o hortoz anezan, pa 'm-eus gwelet daou zen o tond, daoubleget; eñ, hag eur zoudard... Ha kerkent, taoliou fuzul; pemp pe c'hweh Alaman, deut d'ober eun dro-noz. Ar zoudard a gouezas en eun taol; Per a jomas eun tamig en e zao, ha goude...

Momeder an orolaj a yee hag a zeue:

— ... War va hrabanou on eet da gerhad anezan; neuze eo am-eus paket an tamm plomm-ze em skoaz... Pa 'z on erruet, e oant o daou, war an douar... Maro... Per e-noa eun toullig bihan, e-kichen e skouarn gleiz, o wada...

Nouel a zistroas d'ar prenestr; Annaïg a oa ganti he 'fenn war an daol, o leñva. Mouez Nouel a gouezas:

— N'on ket evid lavared deoh pegen dièz em-eus kavet... Ha dièz, iveau, abalamour ma soñjen en ho poan, amañ, pa ho-peus bet ar helou, gand ar mér, pe gand paotr al lizerou...

Annaïg a leñve:

— Ma ouifeh... a lavaras-hi, ma ouifeh pegen... He 'fenn a gouezas war an daol.

Nouel a zeusas en he hichen:

— Ma 'm-mefe gellet sikour abanoh, da neuze... Beza en ho kostez... Lavared deoh em-oa poan, iveau... Rei deoh da houzoud e oan aze...

Annaïg a zellas outañ, en eur zehi he daerou:

— Ya, gouzoud a ran, a lavaras-hi, e hellen konta warnoh.

Nouel a lakaas e zorn war he skoaz:

— Ha bremañ? Martez e'o ket re ziwezad... Dalbit soñj ho-peus eun amezeg, amezeg Per, e wella amezeg, prest da skoazia abanoh ho taou, Perig ha c'hwi...

Nouel a oa iveau daerou en e zaoulagad:

— N'ouzon ket petra on gouest d'ober evidoh... Med eun amezeg ho-peus. Dalbit soñj. Ha va mamm, ha va c'hoar, a vefe iveau kontant da weled abanoh, du-mañ...

Annaïg a jomas eun tamig hep komz, hag eur mouse'hoarz trist a zeusas war he muzellou:

— Trugarez, a lavaras-hi. Plijadur am-mefe, a dra-zur... Med an Orian a zo pell. Hag ouspenn...

He mouez a grene:

— Dimezet on en-dro.

Nouel a zavas heb eur ger.

— ... Ya, a gendalhas-hi, c'hwech miz 'zo...

— Dimezet oh en-dro?

— Ya; da Lom; eur hamalad all da Ber.

Nouel a zellas outi. Petra lavared?

— Ha Perig? emezañ, gand eur vouez all. Perig a lavar tad dezañ, bremañ, neuze?

— Ya; bremañ 'neus eun tad... Ennañ em-eus soñjet pa 'm -eus kemeret Lom.

Nouel ne lavaras ger. He daoulagad a bare warnañ:

— N'emaoh ket o vond da rebech an dra-ze din, emichañ? Ne gomprenit ket... Ne gomprenit ket, a lavaras-hi hoaz. O, gouzeoud a ran, n'eo ket evid ar paotrig e-unan on dimezet en-dro... Pemp bloaz warn-ugent am-eus... Ha c'hwi a zo deut amañ, da rebech din beza greet va buhez en-dro...

Ne ouie ket Nouel petra lavared :

— Nann... ne rebechan netra deoh... Ha n'am-eus gwir ebed d'henn ober, ouspenn...

— Gwir ebed? Eo! Amañ emaoh, deut dre berz Per...

He 'fenn a gouezas en-dro war an daol:

— ... Dre berz Per, da zigas soñj din, da rebech din beza kendalhet da veva, goudre e varo... Ha koulskoude...

Da leñva en em lakaas en-dro:

— En, e-nefe komprenet... Kared a ree abanon... Ha c'hwi, abaoe ma 'z oh deut, a zo bet o klask ober poan din... Ar fotoiou, ar bleuniou, ar merhed fall... Hag... Hag e varo...

He difronkadenou a heje he diouskoaz.

Nouel a jomas hep fiñval, gand eun dra bennag krog stard en e galon. Gwir e oa. Peb hini euz e gomzou e-noa dibabet evid digas soñj dezi en-dro; hag ar zoñj a ree droug dezi. Dond a reas en he hichen:

— Komprenit abanon, iveau... Tri bloaz 'zo, gwir eo. Med evidon-me, an tri bloaz-se ne gontent ket... N'em-eus ket bevet... Nann, ne gontent ket, an tri bloaz-se. Ha Per, evidon-me, a varvas deh...

Annaïg a zavas he 'fenn, hag a zellas outañ:

— Ha setu perag oh chomet souezet en eur weled abanon? O soñjal kavoud eun intañvez e oah, gwisket e du, hag o leñva?

Nouel a hejas e skoaz:

— Martezee... Komprenit... Evidon-me, Per a varvas deh.

Annaïg a zavas:

— Dizoñjal a reoh iveau, e-giz ar re-all; ar vuhez a vo treh deoh, hag a zeuio etrezoh.

— Digarezit abanon... Gouzout a ran bremañ pegen kriz on bet ganeoh; ha mez am-eus.

Ar vaouez a gemeras eur zelviedenn, hag a drempas eur horn anezi en dour:

— Gwelloc'h eo din gwelbi va daoulagad, abalamour d'ar paotr, ha da Lom... Nann, a gendalbas-hi, n'ho-peus mez ebed da gaoud. Gouzoud a ran 'oah gwella kamalad Per. Hag eur gwall daol eo bet evidod kavoud e intañvez dimezet en-dro...

Nouel a zellas outi, en eur vousc'hoarzin:

— Ya... Ha koulskoude, a lavaras-en, pa zoñjan mad er pez a oa em 'fenn, e kredan 'oan o vond da houenn abanon da zimezi...

Annaïg a vousc'hoarzas iveau, hag a zellas ouz ar prenestr. Trouz eur barr a oa klevet, war an hent, hag eur pennadig goudre e oa ar barr el leur; ha mouez eun den a hopas: « Ho! Robin! Dtr...! Aze emaout, paotrig? Te 'to anoued, azezet war an douar... »

Annaïg a droas ouz Nouel:

— Va gwaz, emezi, Lom; o kerhad eur harrad melchon eo bet.

He mouez a oa plén, ha sioul, bremañ; evel ma vije bet dizammet, pe hoaz dibunet mad, ha dizoñjet ganti he huñvreou displijuz. Nouel a zavas.

— Nann, nann, chomit azezet. Bremañ e tevio Lom en ti.

Hag er memez amzer Nouel a glevas Lom, o komz ouz ar paotr, el leur:

— Ha ya? Eun den? Mad-tre, mad-tre. Tuchantig e vo gwelet. Deus ganin en ti; yen eo bremañ.

E votou-koad a skiltras war simant an ale, hag an nor a zigoras:

— Tud 'zo, hervez ar mod?

Nouel a welas eun den tregont vloaz, braz ha kapabl, liou ar yehed warnañ; eur vizaj digor, ha plijuz.

— An den-mañ eo Nouel ar Here, euz an Oriant, a lavaras Annaïg.

Lom a astennas e zorn:

— Ha ya? Penaoz ema ar bed? Klevet em-eus hoh ano, gand Annaïg, ha gand Per. C'hwi a oa kamalad Per; ha c'hwi a oa en e gostez pa oe lazet. Ya, klevet em-eus. Chomit azezet.

Azeza a reas Lom iveau, hag e houpas ar paotrig war e varlenn:

— Ya, soñj am-eus. Paour kér Per! Ma! Er mod-se ema ar vuhez. Lod a vev koz, ha lod-all a varv, ez-yaouank...

Annaïg a lakaas eur werenn dirag he den, hag a ziskargas dezañ eur bannad jistr.

— Yebed mad, a lavaras Lom. Ha koulskoude n'oh ket deut espres euz an Orian da weled ahanom?

Nouel a gemeras e werenn iveauz, hag, heb gouzoud perag, a lavaras eur gaou, en eur hoarzin:

— O nann! Digouezet eo din dont da Gemper; hag eo deut ar zoñj din ober diou pe deir leo muioh, evid gweled ahanoh. Peogwir e oan deut ken tost...

— Penaoz ho-peus gellet dont beteg amañ?

— Eur hamion am-eus kavet, bet e Kemper o kerbad marhadourez, hag o vond da Blozeved...

— Ha, ya? Fañch Anske, marteze?

— Ya, dres. Sammet e-neus ahanon war blasenn Lokorn, e Kemper, hag eun hanter-eur goude on diskennet e penn an hent.

— Eun den tre, Fañch Anske, eme Lom, hag eur poanier. Med me zoñj din e oah prizoniad?

— Bez' e oan; med gellet am-eus dont kuit a-raog ar re all.

— Ha ya? Tennet ho-peus ho treid ganeoh?

Lom a hoarzas ha Nouel a hoarzas iveauz:

— Ya, tennet em-eus va zreid ganin.

— Ma, gwell a ze. A-walh a dud a zo chomet du-ze hoaz. Annaïg, ha prest eo ar bafe? Kazi sur ho-peus naon, n'ho-peus ket? a lavaras eñ da Nouel. Deut eo mare mern vihan...

— Nann, nann; ha kennebeud, n'am-eus ket amzer.

Eun taol-sell a roas d'an orolaj:

— Ma Doue! Peder eur bremañ... Poent eo din mond.

— O, homañ a zo atao eur hard-eur pe ugent munud re abred. N'eo ket hoaz muioh egded peder eur ha deg. Chomit azezet. Ar Satos a dremen da bemp eur nemed pemp; ha n'ho-peus ket muioh egded eur hard-eur bale.

— Nann, nann, gwelloh eo din mond.

Lom a lakaas e zorn war an dorz vara:

— Ha koulskoude, a lavaras-eñ, n'eo ket en Orian ho-peus bara gwenn e-giz-se. Dièz eo sur a-walh 'n em veva en Orian, n'eo ket?

— N'eo ket êz, nann.

— Hag amann?

Nouel a vousc'hoarzas:

— O, amann, dont a ra unan da zioueri anezañ.

Lom a zellas ouz e vaouez:

— Annaïg, te 'teus mesket an dienn hirio. Lak eul lur amann d'an den-mañ 'ta; peogwir e oa eur hamalad da Ber...

Annaïg a zellas ouz an daou zen, hag a yeas dte an nor a-dreñv, d'an ti-léz. Ar paotrig bihan a ziskennas euz barlenn Lom, hag a daolas war he lerh.

— Ya, a lavaras Lom, en eur denna eur pakad butun euz e jakod, paour kêz Per... Maro eo... Tri bloaz 'zo bremañ... Maro... Ne dalv ket ar boan dispaha an traou tremenet, mond da duria douar ar re varo... N'eo ket yahuz...

Sevel a reas en e zao, evid mond da gemer eur blaouenn, er ziminal:

— Nann, a lavaras hoaz, en eur ober eun tammig moged gand e zigaretenn, n'eo ket yahuz. Annaïg he-deus leñvet, 'ket 'ta? Ruz eo he daoulagad.

— Ne ouien ket e oa hi dimezet en-dro, a respontas Nouel, en eur zelled outañ.

— Eo; c'hweh miz 'zo; ar gwella tra dezi d'ober.
Lom a azezas en-dro:

— Ya, emezañ, ar re varo a zo maro; hag ar vuhez a dle atao mond war-raog... Ha, ha pouezet 'teus an tamm amann-ze? a houllennas-eñ gand Annaïg, a oa o tond en ti en-dro, an amann en eun tamm paper ganti en eun dorn, hag eul loa goad en dorn all.

— Nann, emezi, n'eo ket pouezet. Med war-dro eul lur a zo 'barz, eun tammig muioh, marteze, hag e kemeras eur penn sifel ha paper rouz evid farda eur pakad.

Nouel a zankas e zorn en e jakod:

— Pegemend eo al lur amann amañ?

Lom a zavas e zorn:

— Nann, nann, netra... Evid eur hamalad da Ber!...

Nouel a vousc'hoarzas:

— Ma, trugarez braz. Ar merbed, du-mañ, a vo laouen. Ha bremañ eo poent din mond.

Lom a zavas iveauz, hag a houllennas, e-pad ma oant o-zri o vond er-mêz:

— Peseurt michéf a rit en Orian? Munuzer oh, n'oh ket?

— Nann, mikansian on; med kazi sur bremañ emaoñ o vond da werza rojou otoiou. war 'n hanter gand eur hamalad.

— Ha ya? Rojou otoiou? Aferiou mad a zo bremañ d'ober, hervez ar mod, gand ar seurt traou-ze; ha bernadou moneiz a houneuz buan.

Daoulagad Nouel a gouezas war re Annaïg, hag eñ a droas e benn.

— Ma! a gentalbas Lom, n'ho-peus ket muioh eged eur hard-eur bale, evid mond d'ar broaz-hent. En eur vond a-dreuz ez afeh buan-noh. Med gwelloh eo deoh kemer an hent braz, gand aon na 'n em golifeh... Kenavo, eur wech bennag. Ha Nouel a zantas eun dorn rust o starda e hini.

— Kenavo, a lavaras ives Annaïg; Perig, lavar kenavo 'ta, paotrig.

Med Perig a guzas e veg e tavañcher e vamm. Lom a hoarzas:

— Gouez eo eun tammig.

Ha Nouel a 'n em gavas war an hent en-dro. Kerzed a ree, buan; ha geriou a oa o tañsal en e benn: « Ar Satos, da bemp eur nemed pemp... N'am-eus ket amzer da goll... » Ha geriou all, gonde: « Ya, maro eo... Ar re varo 'zo maro... Ar vuvez a dle mond war-raog... Kamalad Per... »

Chom a reas krenn, en e zao, o sellad ouz ar pakad bihan a oa gantañ en e zorn. Hag en eur gemer e hent en-dro, en em lakaas da hoarzin:

— Eul lur amann... Peogwir e oah kamalad d'ar paour kēz Perl...

Enezenn an Dreneg, Pask 1950.

Per TREPOS.

POUR-BRAN

Ganin gwall-zamm war va spered,
Am-eus gwelet e-toull ar gloued
Bugaligou daoulagad glan,
O divreh leun a vleuñ pour-bran.

Daoust q'ar goañv du oh ober reuz,
Eo bet trohet war ar hrinenn,
Diwanet sonn e-tal ar hleuz,
Kurunenn goant an aourgeotenn.

Kinnig a ra paotr ha paotrez
D'an dud o bleuniou a vriad.
Prenit, prenit a galon vād
Danvez melen ho levenez!

Hag e tremen kant ha kant all,
Teñvel o zal, heb ober van,
Heb ober van ouz ar pour-bran,
War hent divleuñ o buhez dall.

P.-M. MEVEL.

TAN HA LUDU

Pevar arvest

war liou

ar pevar amzer-vloaz

gand

Per HELIAS

I. - AN NEVEZ-AMZER :

MARHEG AN NEVEZ-AMZER

II. - AN HANV :

AN DOUGER-TAN

III. - AN DISKAR-AMZER :

MARO BIHAN TIN AR HALVEZ

IV. - AR GOANV :

EGILE

I. — AN NEVEZ - AMZER

E koun va mamm-goz, Katrin Gouret,
ha va zadou-koz, Lan ar Go
ha Lan Helias ar Botaouer,
a zarempredas beteg o maro
ene kuzet Bro-Vreiz.

MARHEG AN NEVEZ-AMZER

C'hoarierien

ROZENN	17	vloaz
RONAN	18	vloaz
MARHEG AN NEVEZ-AMZER		

Tud ar Hor :

Eun den yaouank (*Kenta korer*)
Eur plah yaouank (*Koterez Kenta*)
Ar Baotred
Ar Merhed

Bet c'hoariet e-doug Skol-Hañv ar Releg
gand strollad c'hoariva « Ar Falz », an
dimezell LE MEUR oh ober Rozenn, Pet-
Mari MEVEL Ronan ha Charlez AR
GALL Marheg an Nevez-Amzer. Sone-
rez gand Jef AR PENVEN.

Eun droidigez e galleg a zo bet disple-
get war leuren-c'hoari Festou - Meur
Kerne, d'an 23 a viz gouere 1952, gand
strollad C'hoariva Skol-Veur Roazon, an
ao. Paul-Emile DEIBER, sociétaire de la
Comédie Française, oh ober ar Marheg.
Sonerez gand Gérard PONDAVEN.

DIGOR

Gwehall, e-kreiz Miz meurz, pa gane ar goukou,
Eet da goll gand ar goañv trouz karrig an Ankou,
O kleved eun trouz all e stankennou va bro,
Me houlenne, war aon, ha deut e oa én-dro.

Ne grede va respont nemed mouez va mamm-goz
A ziwalla va 'fenn e pleg pouunner he broz:
« N'eo ket an Ankou, mab, med, hervez ma komzer,
Ar Marheg braz o tond gand an Nevez-Amzer.

Ar marheg braz,
War e varh glaz,
'Vel en argad,
Dre bark ha koad,
A lamm, a lamm,
Den yaouank flamm
E galon vad.

Dindan bannou an heol bravoh den ne gaver,
Gantañ eur banniel seiz, livet a liou ken kaer,
Hag eur porpant voulouz, kemend neud aour warnañ
Ma weler mad n'eo ket bet neudet er bed-mañ.

Ar skorn a deuz
War hent ha kleuz,
Ar goañv a deh,
Marheg war-lerh,
A-hed tachenn
Nemed glazenn;
Echu an erh.

Dorn livrin ar Marheg, a-zehou hag a-gleiz,
A zigor, dre ma teu, bleuniennou e-leiz,
Koulz war an douar drant hag er galon dibriz
O krena dirag tarz bamuz ar yaouankiz.

Buhez ar bed,
An dour a red,
Eur mor a wrez
A verv er gwez
Dindan o bleun.
Mab-den 'zo leun
A garantez.

Med ar Marheg a ya hep gouzoud petra 'ra.
Ne c'hoarz ouz den ebed, ne ra van gand netra.
Sellou ar merhed koant, o para war e zremm,
A gav dindan e dal eul lagad yen ha lemm.

Rag mevel eo hebken, hag o selvij eun all
Kaiz brasoh egetañ, an Nevez-Amzer dall,
Ar Roue Diweluz, kousket er miziou du,
A zihun gand ar meurz hag a drid a beb tu.

An Nevez-Amzer n'eus na mark na banniel kaer,
An Nevez-Amzer a erru evel eul laer.
Med ar Marheg, a-raog, a embann e gelou,
A 'fich an ti hag a zigor ar halonou. »

Hogen, d'an amzer ma sav ar goukou he han,
*N'eo ket eun daoulamm mark a ra trouz en êr glan,
Med stok ar golvizi o skei a daoliou plen
War al lien gwalhet er stêr... ha netra ken.

Pa zav al lién, e wele eur strollad hanter - baotred hanter-
merhed, a-zav war al leur-c'hoati, ar baotred a-gleiz, ar merhed
a-zehou, hag e chomint aze e-pad ar c'hoati. Netra all.

At plah yaouank, Rozenn, a zo kousket en o hreiz, dem-asten-
net war eur bank mén. He hegél a zo kouezet war an douar.

At hor a gan a vazellou serret eur zon gorreg ha tener a-dteñv
moueziou ar bennc'hoatietien, dte hanter (paotred pe verhed d'o zro).

KENTA KORER

Ar plah yaouank a hortoz
E-kreiz liorz braz kornog
Beuzet en Nevez-Amzer splann.

AR BAOTRED

Morgousket he horf, allaz!
He halon gwall-vorgousket hoaz.

KOREREZ KENTA

A hortoz ne oar petra, ne oar piou,
Dindan sklerder don an neñvou.

AR MERHED

Dindan an neñvou skler ha don
En he halon e ren eun naon.

KENTA KORER

Diésa tra er bed, va mamm,
Gouzoud perag e lamm
Kalonig eur plahig yaouank
Pa gren ar bleuñv e beg ar brank
Gand ar miz meur.

AR BAOTRED

Miz meur he c'hwezeg vloaz benniget,
E-kerz oll bloaveziou ar merhed,
Ar brava miz.

KOREREZ KENTA

Perag e lamm hag e tilamm he halon 'flamm,
Hép gervel hoaz netra na den, va mamm,
Nemed selaou evel eun nerz
En he hreiz hag a verv.

AR MERHED

An Nevez-Amzer a deu flourig, a deu flour,
Ne darz ket en eun tenn.
Dindan an heol e kan an douar bag an dour.
Selaou, selaou, Rozenn,
Pennherenzig he bleo melen,
Eur skrijadur a red en Oll-Ved penn-da-benn!

KENTA KORER

An Nevez-Amzer a ra hent heb trouz ebed.

KOREREZ KENTA

Marteze eo erru warnom ho n'ouzet ket.

*At hor a gan. Paotred ha merched, o
vale brao, a ya, an eil war-du egile, a-zaou
da zaou, eavid ober koubladou.*

DIVIZ KENTA

RONAN (*digouezet war eun taol, a halv*)

Rozenn!

ROZENN (*a zihun, laouen braz*)

Amañ emaon! A, me grede e oa...

RONAN

E oa piou? Den nemedon, siwaz. Te a hortoze eun all, moar-
vad, eun all... plijusoh egeden?

ROZENN (*a hoarz*)

N...nann... Piou a hortozfen, lavar din! N'eus nemedout tro-
war-dro, nemedout dirazon.

RONAN

Nemedon, gwir. Abaoe c'hwezeg vloaz e sellan ouz va dremm
e glaz da zaoulagad. Da zaoulagad, allaz, a zell atao pelloh eged
va dremm.

ROZENN (*a hoarz*)

Sorhennou!

RONAN

Nann! Me n'on dirazout nemed eun dra pemdezieg e-touez
an traou all.

ROZENN

Ronan, na-teus ket mez!

RONAN

Marteze on lakeet ganit etre da haor ha da gaz, koulskoude.
Pegen laouen e vefen, ma ouifen kement-se!

ROZENN (*nehet*)

Arsa, petra a glaskez hoaz, Ronan, va mignon. N'ouzon morse
mad-tre petra zo kuzet a-dreñv da gomzou. Me a zo eur plabig eeuun
ha didro e-leh te... Te a vag dalhmad eur bern soñjou en da benn.
Perag?

RONAN

Lod a vag soñjou, lod all ne vagont netra. Ni on-daou, Rozen-
ning, a zo deuz al lodenn genta.

ROZENN

Ma ra plijadur dit...

RONAN

Pladjadur a rafe din ma ne vefe ket or zoñjou ken dishenvel, ma
ne dennfent ket war daou du eneb.

ROZENN

Daou du eneb?

RONAN

N'eus forz! Direnka ahanout a ran, marteze?

ROZENN

Nann! Biskoaz ne zirenkez ahanon.

RONAN

Ha birviken ne vi direnket?

ROZENN

Nann. Birviken.

(*Krib a ra he bleo.*)

RONAN

Me ouie mad. Ne vez ket taolet evez en eur mén dindan eur
votez.

ROZENN

Petra ' zo gand ar mén? N'am eus ket klevet. Oh huñvreal
e oan.

RONAN

A, sklér eo din bremañ. Penaoz e vefen treh d'eun huñvre!

ROZENN

Eun huñvre kaer, Ronan, kaer da leñva.

RONAN

An oll huñvreou a zo kaer. Ma hini iveau, rag n'am eus nemed
unan.

ROZENN

Nemed unan, sell 'ta! Ma re-me a jeñch bemdez. Hirio en em
gaven en eur vro hlaz, eur prad difin, ma rede ennañ mammennou
dour 'fresk. Hag er prad-se e pourmene eur bagad tud yaouank bra-
voh an eil egid egile.

RONAN

Bravoh egid tud beo. Ha peseurt bravitez?

ROZENN

N'ouzon ket mad. Liou ar pechez oa warno. Ne bouezent ket war an douar, med seblantoud a reent nijal koantig etre douar hag oabl. Hag e tostaent ouzin gand eur mousc'hoarz hanter-dener hanter-hlaharet.

RONAN

Perag hanter-hlaharet?

ROZENN

N'ouzon ket. Iskisa tra, ar memez dremm a oa dezo.

RONAN

Peseurt dremm?

ROZENN

Dizoñjet am-eus. Em huñvre, eh anavezen mad an dremm-ze.
Bremāñ am-eus dizonjet.

RONAN

Klask, Rozenn, klask!

ROZENN

Nann. Ne gavin ket. Ar brava tra e-ouez ar vraventez-se a oa ar han. Kana a reent distro an Nevez-Amzer ken e tride ha halon hag am-oa c'hoant da verval. Neuze...

RONAN

Neuze?

ROZENN

Neuze out deut.

RONAN

Keuz braz am-eus.

ROZENN

Nann, nann. Eun huñvre e oa, netra ken (o weled gantañ eun aval diguzet en e zorn). Pebez aval kaer!

RONAN (*laouen*)

Evidout eo, Rozenn. Plijoud a ra dit? An aval diweza chomet war riz an armel.

RONENN

A-viskoaz, Ronan, a-teus kinniget din ar gwella liperez a zigouez ze ganit, frouez, gwastell ha beb seurt madigou. Hag evel just a-teus frotet anezañ ouz da vañch evid dezañ luhu.

RONAN

(C'hoarzin a ra.)

Heñvel eo ouz da ziouchod.

ROZENN

Sorhennou adarre. Perag out deut ken abred d'am gweled?

RONAN

Perag! Hirio eo an Nevez-Amzer. Santoud a rez c'hwez an Nevez-Amzer?

RONAN

C'hwez ar bleuniou, ya.

RONAN

Hag al laboused o kana, kleved a rez?

RONAN

Al laboused a gan bemdez, petra 'ta! Me iveau, am-eus c'hoant da gana.

RONAN

O, Rozenn, kan evidon!

RONAN

Perag evidout? Setu aze eur paotr! Ne ganfen ket evid c'hoari.

RONAN

Kenavo, neuze! (*Ober a ra van da vond kuit.*) Dond a rez ganin war an dorgenn?

RONAN ne respont tra

RONAN

Gwelloh eo dit chom gand da huñvre?

RONAN

Marteze. N'ouzon ket.

RONAN

Rozenn, debt va aval, 'ta!

RONAN

Dioustu? E-giz-se? Med, Ronan, n'am-eus ket naon.

RONAN

N'eo ket eun aval evid an naon. Ma a 'fellfe din gweled da zent o kregi en aval-ze.

RONAN

Ronan. Ronan, da beleb ez ez da glask seurt ijinou-ze!

RONAN

Kenavo, Rozenn.

RONAN

Kenavo!

RONAN

Bremaïg en em welim?

ROZENN
 Bremaïg marteze.
ROZENN
 Ronan!
RONAN (o *tistrei buan*)
 Rozenn!
ROZENN
 Nann, netra! Me gredel... A, n'ouzon ket petra a lavaran. An huñvre...
RONAN
 Kenavol
ROZENN
 Eun huñvre kaer da leñva.

ETREC'HOARI

Rozenn, chomet heh-unan, a zell euen dirazi gand he daoulagad kollet. Ar Hor a gan a vuzellou serret. Paotred ha merhed a gerer o 'flas en-dro evel ma oant pa zavas al lien, ar baotred a-gleiz, ar merhed a-zehou.

KENTA KORER

Eun den hag a weler bepred,
Pa vele gwella den ar bed,
A zo par da gant all.

AR BAOTRED

Nemed eun ufennig dister
A deufe da enaoui taer
Tan-gwall ar garantez.

KOREREZ KENTA

An huñvreou a blij
D'an den touellet.
Ha setu-eñ war-nij
O klask eur skeudenn voged.

AR MERHED

Ar hleñved-se, an droug-hirnez,
A vez pareet er barrez.
Perag redog war-leth ho feiz
P'emañ ar yehed 'barz an neizl

KENTA KORER
 Gortoz, plah yaouank, a-barz pell
E vo didallet deoh bo sell
Hag e plegoh ho tiouaskell,
Pennherezig,
Hag e plegoh ho tiouaskell.
Kleved a reer Marheg an Nevez Amzer o tostaad en eur gana.

ROZENN (oh *huñvreal beteg-henn, a zav ptim*)
 Setu eo deut, me oar, an hini emaon o hortoz, dremm niveruz va huñvre, niveruz ha nemetañ.

An nor a zigor braz. Ar Marheg a deu tre. Eun den kaer, gwisket en eur hiz koz gand dilhad alaouret, mouez don dezañ pa gomzo. En e benn, daoulagad gen ha difiñv.

EIL DIVIZ

MARHEG

Deiz mad d'ar plah yaouank, en ti-mañ!

ROZENN (*strafuilhet, gand eur zoubladenn*)

Aotrou!

MARHEG

Bez ho peus dour 'fresk, dour 'feunteun he-deus redet war ar vein ha maget ar beler? Mar plij ganeoh!

ROZENN

Diooustu! Eur podad a zo atao ganin war al leur, e-kichen ar ziminal.

MARHEG

Me ouie mad. Gwelet am-eus ar 'feunteun el liorz, hag ar beler hag ar vein.

ROZENN

Azezit, Aotrou, dre hrs. Setu amañ eur volennad dour skler.

MARHEG

Trugarez braz. N'on ket deut evid azeza. Evid eva dour ne lavaran ket. Me a dremen bepred heb chom.

ROZENN

Tennit ho mantell, da vihanna. Esoh e vo deoh eva.

MARHEG

Nann, pennherezig, ro din! (Astenn a ra e zorn.)

ROZENN

O!

MARHEG

Petra, mérhig?

ROZENN

Ho torn a zo ruz-roz. Eur sklérijenn 'flour a sked dioutañ. O!
Hag ar bann-heol a zo diskennet war ho tremm p'ho-peus dizoloet
anezañ evid eva!

MARHEG

Ruzder ar zav-heol o para warnon, emichañs, netra souezus.
N'eo ket me.

ROZENN

Aotrou, me ho ped, marteze n'on nemed eur paour-kêz plahig
a ziwar ar mês, eur plahig he spered berr. Liou ar pechez a zo
ganeoh!

MARHEG

Hag eo gwir! Liou ar pechez a zo warnon abalamour d'ar
bezenn a luskell heh uhella brank dirag da brenestr, e-kreiz ar zav-
heol. N'eo ket me.

ROZENN

Aotrou, abaoe oh deut en ti-mañ, eur c'hwez vad a ren war
an oll draou, eur c'hwez ne gred ker din anaoud anezañ, ha koul-
koude... koulskoude...

MARHEG

C'hwez gliz ar mintin war ar geot druz, c'hwez seo' ar gwez,
c'hwez an douar o tomma. Ar broñsou a darz, an deil-vleuñv a zigor
braz, ar sper-bleuñv a niij war an avel. N'eo ket me. Kenavo!

ROZENN

O, chomit hoaz! Ken braz mall a zo warnoh?

MARHEG

Ar bed oll a zo ouz va gortoz.

ROZENN

Na pegen skañv ob-c'hwi! Na pegen flour ho toare. Bez ho-
peus ilin ha glin? Nann, netra rust ennoh. Koroll eur skeud livrin.

MARHEG

Plah yaouank, daoust hag an dorgenn, pell du-ze, o prietaad
gand an néñv en eur vogedenn blaz-aour, daoust hag an dorgean a
zo rust? Daoust ha gwagenned ar strujenn-ed war ar mèziou n'eo
ket skañv ha flour dindan an aveliou? Daoust hag ar balan, o stoubla-

denni war kostou ar menez n'int ket kenta korollerien ar bed? Me
eo skeud ar balan, ar strujenn, me eo skeud an dorgenn. Ha skeud
eun niver braz a draou all.

ROZENN

Pebez den souezus, Aotrou, e kavan abanoh. Biskoaz, n'am-eus
klevet komzou ken divoaz. Koll a ran va 'fenn. Biskoaz n'am-eus
gwelet eun den egisdoch.

MARHEG

N'eus ket eun all egisdon. Hag ouspenn, n'on ket eun den.

ROZENN

Gouzoud a ran bremañ. Ma trofeh ho kein e welfen ho
tiouaskell.

MARHEG

Diouaskell! Perag diouaskell! N'am-eus netra d'ober gand
diouaskell. Eur math am-eus, eur math glaz ken lijer hag eul labous.
Ha red eo din chom war an douar, tost-tre d'an douar.

ROZENN

Gortoz! A, dont a ra soñj din! C'hwi a vefe...

MARHEG

Ya. Me eo.

ROZENN

C'hwi, e gwirionez?

MARHEG

Me eo Marheg an Nevez-Amzer.

ROZENN

Doue beo! Gwir eo ez eus eur Marheg an Nevez-Amzer?

MARHEG

Dirazout emañ.

ROZENN

Gwir eo pez a gane va mamm goz pa luskelle abanon war he
daoulinbihannig-tra:

Ar Marheg braz
War e varh glaz
Dre park ha koad
A lamm, a lamm
Den yaouank flamm
E galon vad.

Dindan bannou an heol bravoh den ne gaver
Gantañ eur banniel seiz, livet a liou ken kaer,
Hag eur porpant voulouz, kemend neud aour warnañ
Ma weler mad n'eo ket bet neudet er bed-mañ.

MARHEG

Perag n'a-teus ket krebet da vamm goz!

ROZENN

Ne ouien ket, da-neuze. Ha diwezatoh, gouzoud a rit pegen diskledig om-ni, am-eus lakeet em spered e oah eur hornandon ben-nag, ijinet evid dudi ar vugale vihan.

MARHEG

Ijinet n'on ket, med marteze on eur hornandon. Piou oar!

ROZENN

Kredi a ree din daoulamm ar mār glaz ne oa nemed trouz kol-vizi kannerezed al lenn, kaset en-dro gand hekleo ar stankenn, e deiziou kenta miz meurz.

MARHEG

Marteze. Penaoz e ouifen va-unan petra on evid peb hini ouzoh, tud ar bed.

ROZENN

Med perag dont dres d'am zi? Santet ho-peus grēt am-oa ezomm ouzoh, e oan o hortoz heb gouzoud piou?

MARHEG

N'ouzon ket perag. Heb mar e oa din da zond. Med bremañ, kenavo. Me a zo marheg dre vicher ha dre stad.

ROZENN

O, kasit abanon ganeoh, mar plij. Daoust ha stad eur marheg yaouank n'eo ket iveau kemer ar merbed war dalier e varh da vond kuit ganto!

MARHEG

Ar varhegeien all, ya, marteze. Me n'on na yaouank na koz. Marheg an Nevez-Amzer hebken. Dibun ar bed eo va micher, ha dibun ar yaouankiz. Med an ded yaouank ne hellan ober netra evito.

ROZENN

Dre bras, Aotrou, sellit ouzin, sellit e don va daoulagad, ha lavarit din petra a welit.

MARHEG

Me a wel eur flammig ruz o virvi.

ROZENN

Or, ya, bero-beo.

MARHEG

Dindan treid va mark e welan iveau o flamma ar gaolenn-valo bag ar rozenn-aer.

ROZENN

Netra all em daoulagad?

MARHEG

Eo. E korn da valvenn, ar brava gliz a zilez an noz e kalir al lilienn.

ROZENN

Eun dael eo.

MARHEG

A, eun dael?

ROZENN

N'ho-peus ket gwelet daelou? Morse?

MARHEG

Morse n'am-eus gwelet a-dost daoulagad eur plah yaouank.

ROZENN

C'hwi a zo kalet-mêñ, allaz!

MARHEG

Nann, n'on ket kalet-mêñ. Petra hellan ober evidout, plah yaouank, nemed digeri ar bleuniou, teurel c'hwez vad war bannou an heol, stigna ar gwennig a-dreuz ar wenojenn, sevel rakerez ar rangou ha frañv ar c'hwil-der! Me n'on nemed Marheg an Nevez-Amzer. An Nevez-Amzer e-unan a zo e leh all. Ne anavezan ket anezañ, gwasoh hoaz. Em daoulagad n'ez eus morse flammig tan ebed, nag ar gliz-se e anvez... daelou.

ROZENN

Med, da vihanna, klevet a rit a-wechou, en ho peultrin, eul lammig pennfollet a dreger dre oll a hervel eur respont?

MARHEG

Va halon ne lamm nemed da heul paoiou va mark, ha va mark e-neus atao ar memez lamm.

ROZENN (*a bella dioutan*)

Ya. Bremañ welan mad. Dremm va huñv're ne oa ket an dremmze. Nag an daoulagad tener, nag ar vuzell grenuz, nann.

MARHEG

Netra ne gren ennon. Ma daoulagad a zo skler, netra ken. Bennoz evid an dour ha digarez abanon. N'on nemed marheg an Nevez-Amzer. Dond a ray e-unan a-barz pell. Marteze eo erru dija. Selaou, selaou mad, ha leusk abanon da vond kuit. Me eo ar mevel a zoug an armou, ar skoed bag ar banniel, med eun all a dreñ en emgann.

(*Ha kuit.*)

ROZENN

Sklér eo bremañ. Ar vamm-goz a gane iveauz:
Rag mevel eo hebken, hag o selvij eun all
Kalz brasoh egetañ, an Nevez-Amzer dall,
Ar Roue Diweluz, kousket er miziou du,
A zihun gand ar meurz hag a drid a bep tu.

(*Ar hor a gan.*)

ETREC'HOARI

KENTA KORER

Emañ o tond!

KOREREZ KENTA

Emañ erru!

AR BAOTRED

An Nevez-Amzer zo ganeom!

AR MERHED

Setu eñ digouezet, setu!

KENTA KORER (*a vouez izel*)

Klask, Rozenn!

An oll huñvreou a zo kaer.

KOREREZ KENTA (*a vouez izel*)

Ma hini iveauz,

Rag n'am-eus nemed unan.

AR BAOTRED (*uhelloh*)

An aval diweza chomet war riz an armel.

AR MERHED (*uhelloh*)

N'eo ket eun aval evid an naon.

KENTA KORER (*uhelloh hoaz*)

Rozenn, debr va aval 'ta!

KOREREZ KENTA (*a vouez uhel ha sklér*)

Me a 'fellfe din gweled da zent

O kregi en aval-ze!

*Eur han laouen, war greñvaad ha
berr-tre.*

TREDE DIVIZ

ROZENN (*a halv en eun taol*)

Ronan! Ronan!

RONAN (*eul lamm hag emañ en he hichen*)

E peleh emañ?

ROZENN

Deus amañ tre, Ronan, tost din, tostoh hoaz.

RONAN

Ar Marheg, Rozenn, petra e houlenne?

ROZENN (*o vouza*)

Eñ! Dour 'fresk. Netra nemed dour.

RONAN

Pellig eo chomet.

ROZENN

Red e oa dezñ chom ken pell m'eo chomet. Pelloh e vefe bet
re.. Ronan, pegen tener da zaoulagad!

RONAN

O sellé ouz da re dit, Rozenn.

ROZENN

Korn da vuzellou a gren, Ronan; perag?

RONAN

O kleved da vouez, Rozennig.

ROZENN

Ronan, petra lamm ken pennfollet en da zorn?

RONAN

Va halon dindan da vizied.

ROZENN

Ronan, e-pad ma eve ar marheg, am-eus anavezet dremm va
huñvre.

RONAN

Eñ e oa!

ROZENN

Nann. Te eo.

RONAN (*penndaouinet dirazi*)

Rozenn, gouzoud a rez...

ROZENN

Desket am-eus. (*Sevel a ra, lijer.*) Ronan, eom da weled an Ne-
vez-Amzer.

RONAN

Rozenn, deus ganin e gwenojenn an dorgenn, dindan ar wezenn
kraoñ-kelvez!

ROZENN

Nann. Re zioul eo ar wenojenn. An Nevez-Amzer a zo dirolljet.

RONAN

Eom dirag ar mor. Ni a welo ar hoummou o tarza.

ROZENN

Eom e-leh ez eus trouz ha buhez, peogwir eo echu va huñvrel

RONAN

Rozenn!

ROZENN

(tenna a ra eur begad euz an aval hag e kinnig hemañ da Ronan)
An aval a zo etrezom on-daou, Ronan.

RONAN

Etrezom on-daou.

ROZENN

Ronan!

RONAN

Rozenn, sell! Ar Marhel a gas d'an daoulamm. Pe tres kaer a
zo warnañ. Sell outañ!

ROZENN

N'am-eus ket amzer a-walh da zelled ouzout, Ronan. Perag e
sellfen ouz bennez! E vicher eo beza marhel. Douga a ra an armou,
ar skoed hag ar banniel. Med eun all a dreh en e blas.

RONAN

Rozenn!

ROZENN

(Mond a reont kuit, breh ouz breh.)

AR HOR

KENTA KORER

An Nevez-Amzer n'eus na mark na banniel kaer.

KOREREZ KENTA

An Nevez-Amzer a erru evel eul laer.

AR BAOTRED hag AR MERHED

Med ar Marhel a-raog a embann e helou

A fitch an ti bag a zigor ar halonou.

(Kan.)

— LIEN —

MARGODENN

(Sonenn Ronan)

Eur bennherez zo bet
E Breiz, eur wech
N'he-doa kleñved ebed,
'N eur horv didech,
Margodenn,
Eur bennherez e oa,
E Breiz gwechall,
Ne gleve keuz na joa,
Na mez na mall.
Margodennig, merhodenn,
Pegen kriz eo da lodenn!

Hi ken kaer hag al loar
'N he gwella brud,
'Vel eur vadalen goar
E-touez an dud,
Margodenn,
Hi ken sioul hag eul lenn
E don ar hoald
Ha seiz furnez 'n he 'fenn
A-raog an oad.
Margodennig, merhodenn
Pegen kriz eo da lodenn!

Eun den yaouank, eun deiz,
A zav e glemm,
Gwall garantez 'n e greiz
Gand broud ha fleimm,
Margodenn,
Eun den yaouank a gar
Or plah dizant
Ne ra forz gand he 'far,
Ken yen m'eo koant.
Margodennig, merhodenn,
Pegen kriz eo da lodenn!

Med ar paotr a zigas,
 'N eun dornad plouz,
 Beteg plah e dregas
 Eur beufig rouz,
 Margodenn,
 Med ar paotr e-neus feiz
 E nerz e hoant
 Hag a oar 'z-eus en neiz
 Eur galon drant.
 Margodennig, merhodenn,
 Pegen kriz eo da lodenn!

En he bruched gwenn-erh,
 Al labous kêz
 A glask kalon ar verh
 O lammad frêz,
 Margodenn,
 En he bruched didomm
 Ne glever mouez
 Hag ar beufig a jom
 Da zelher gwrez.
 Margodennig, merhodenn,
 Pegen kriz eo da lodenn!

Hag er verhig e tarz
 An derzienn vraz,
 Dre ma sked, gand ar marz,
 He lagad glaz,
 Margodenn,
 Hag ar verh a ra van
 Ouz piou he 'fed
 Rag eur beufig a gan
 He grad bepred.
 Margodennig, merhodennig,
 Pegen kaer eo da lodenn!

II. — AN HANV

AN DOUGER-TAN

C'hoarierien

LAN-DALL	60 vloaz
GWILHOU SALAUN	25 bloaz
EUR PAOTR	15 vloaz
ROZENN	50 vloaz
MONA	20 vloaz
Eur plah yaouank.	
Eur paotr yaouank.	
Paotred ha merhed yaouank all.	

An oberenn-mañ a zo bet c'hoariet e brezoneg war Radio-Kimerth, d'at 26 a viz mae 1957. Eun droidigez e galleg a oe displeget war learenn - c'hoari Festou Meur Kerne d'an 23 a viz gouere 1952 gand strollad C'hoariva Skol-Veur Roazon, an ao. Paul-Emile DEIBER, sociétaire de la Comédie Française, oh ober Lan-Dall.

DIGOR

GWERZ AR SORSER

Va gwaz, n'ho-peus gwelet biskoaz,
'N eur zevel ho kein war an tachennou noaz
E-kreiz pres an eost ruz,
Va gwaz, n'ho-peus gwelet biskoaz
Eur skeudenn o tremen,
Skeudenn eun den e zremm estren
O vale da vroiou divoaz
Dre hent ar gwenojennou kuz,
Va gwaz?

Va merh, dindan an noz o neza gloan
War ho kwerzidi skuiz,
Bodet ar baotred kêz en-dro d'an tan,
Marteze eun dorn gwan
E liou goar
A skedas war eun taol, piou oar,
E-touez daouarn krohennet briz
Ar goaerien kalet o biz,
Eun dorn êl o lintra,
Neketa, va merh, neketa?

Tintin, war evez ho lagad damguz,
Silet ho sell dre skluz
Evid ar spi,
Ankouet ganeoh eur spes savet diouz ar harrdi,
Eur spes bag eul luhedenn,
Tan priñ eur pok heol d'eur werenn
Pa darz ar mintin,
Ankouet ganeoh, va zintin?

Ar furcher-bed an bini oa,
Kalon paret war bal e boant
A dosta dre ma ya
War-bouez kammedou, kant ha kant.
Va zintin, va merh ha va gwaz,
Henne eo ar baleer drant,
Dalhmad o hedal, deiz ha deiz,
Ar burzud a vo gwir warhoaz
Hag e-neus maget en e greiz.

Hogen, emañ o vale ganeoh penn-da-benn,
E voutez en ho pouou,
Dezañ eur korr kouer evel ar horv paour ho-peus bet,
Eun huñvre gantañ 'leiz e Benn,
Nemed an huñvre ne weler ket
Na ne ra roudou.
Hag ar houer-ze à vev war harzou ar re veo,
Breur a nebleh, breur dizano,
Adaleg ma sav en e lagad eul lano
A gas e zell da zall.
Med a-boan eo maro
Ma kav an huñvre eur houer all.

DIVIZ KENTA

Eur wenojenn er hoajou, o tond war draoñ beteg eul leurig
dizolo. E-kreeiz, eur mell pilgos. O tarza an dirienn, skilfou mén-
greun.

At skrilh a gan.

Lan a ziskenn ar wenojenn war-bouez, o tastourñi gand e vaz.
Eun den koz, bet kaer en e yaouankiz, e weler mad, med brevet gand
eur vuhez kriz ha dall.

LANN-DALL (poueza a ra war e vaz)

Eur wech hoaz ! Eur wech hoaz em-eus pignet krehenn va yaouankiz, heuliet ar wenojenn digompez etre roudou ar hirri. Va Douel! ho trugarekad a ran. Eur wech hoaz, em-eus gellet distrei d'al leh-mañ, dilezet ganin ken pell 'zo, va lagad sklér ha stard war va zreid, evid reded war-lerb eur goumoulen. Ha setu emaon o kemer an diweza diskuiz a-raog an hent diweza.

Azeza a ra war eur pilgos, e shouarn
o hedal, e zaoulagad dizzell o para dirazañ.

Netra cheñchet amañ abaoe keid-all! E-giz peb bloaz, ar skrilh a zigemer ahanon gand e ganaouenn skiltr. War bouesoh, war bouesoh, skrilh, va mignon! Ni, an dud, on-eus dizofjet re bell 'zo komzou al loened. Arsa! Petra emaout o ragachi? A, ya! An hañv a zo digouezet! Hag hirio emañ Gouel-Yann! Ya, gwir eo. Gouel-Yann va hañv diweza. Ar goañ da zond, war gein eur bleuz bennag, ar maro yen a grogo em zahad eskern, ken seh, ken skoulmet hag ar skodenno goz-mañ. Eur redet bro egizdon, eur hi gomez e gov moan, a yudo warnin ar grasou da hortoz an den truezuz a zigoro din gand e rañv va 'foz diweza e-tal an hent. N'eus forz! Hirio emañ Gouel-Yann penn an hañv.

War eun taol, al laboused a grog da gana.

Sétu peget ar voualh d'he zro, hag al laboused all, a-greiz kalon. Abaoe krouedelez ar bed, emañ e-giz-se beb tro ma ya an heol da gousked. Diskenn a ra er mor a-bez-kaer, dirag tréz Penhorz. E gimiad a daol eun allazig war va zamm krohenn.

Al laboused a jom mud-krenn.

Peoh. Peoh penn-da-benn. Eur spont a deu deoh gand an noz, va laboused. Med ho kan a darzo warhoaz gand ar sklérienn. Kent a noz an hañv a zo warnon. Noz Gouel-Yann. An avel a zav, ken flourig ha tra. Kleved a ran, war an tu dehou, ar berh o vonal. Kerh eo pe heiz? Kerh, heb mar. N'eus ket da 'fazia. Eun dachenn heiz dindan an avel a griñ kalz kreñvob. War an tu kleiz e tle beza eun tamm melchon ruz. C'hwez an trenk a zo gantañ dija.

Gedal a ra, piz.

Piou out-te, o tond heb trouz war va hein? Piou a zo aze?
Piou? Eul loen dall ne gar ket bez a tostaet a-ziadreñv.

EIL DIVIZ

Eur paote yaouank en em ziskouez, e
truilhou koulz lavared, diarhenn, e
lagad o lintra en e Benn teñval.

GWILHOU

Boutaouer Penn-ar-Hoad, Gwilhou Salaun!

LAN-DALL

Te, va mab! Ne oan ket ouz da hortoz. Lakaet e oa ganeom en em gavoud e-doug ar miz a zeu, e Pardon Santez-Anna. Med penaouz n'am-eus ket anavezet da vale? N'out ket mui ar memez den, Gwilhou Salaun!

GWILHOU

Ha me, tost eo bet din chom heb gouzoud e oah digouezet, Lan-Dall. Hag ho chas?

LAN-DALL

Maro.

GWILHOU

A!

LAN-DALL

Bremañ e vo red din klask unan bennag da vlenia ahanon war an henchou, Gwilhou Salaun.

GWILHOU (*hep soñjal muioh*)

A, ya!

Grik ebed.

GWILHOU (*war eun taol nerz*)

Setu emaooh erru, war an diwezad, Lan-Dall. Heñ, pell 'zo emaooh o hortoz ahanoh!

LAN-DALL

Pa welan an digemer a rez din, e hellfen kredi on deut divare. Boazet, pa deuan war an tu-mañ, te a c'hwez en da vombard beteg koll da alan.

GWILHOU

Ya, feiz. Med ar wech-mañ oh eet re bell. Ha re hir amzer am -eus gortozet.

LAN-DALL

Ar bed a zo braz, va mab, ha red eo din heulia va hoant. Hogen, distrei a ran atao gand an hañv. (*C'hoarzin a ra.*)

Daoust ha n'on ket « Sorser Gouel Yann »!

GWILHOU

Ha bez ob sorser, e gwirionez, Lan-Dall? Lavared a reer an noz-mañ a zo ho noz deob. Lavaret e vez ho-peus galloud da zimezi, dre berz Sant Yann, ar baotred hag ar merched en em gar. Piou bennag a zo bet unanet ganeoh dirag an tan, den beo ebed ne hell dizunani anezo. Ha gwir eo?

LAN-DALL

An noz-mañ e weli. Med dit, da vibana, ne vern ket, Gwilhou Salaun, ar baleer-bro, ha n'eus na ti na tan, ha ne zarempred den ebed nemed Lan-Dall koz. Ne vern ket dit, peogwir n'eus samm ebed war da spered nemed sellé ouz ar houmoul en oabl, gedal

GWILHOU

c'hwitelladenn ar mouilhi ha dinodadur ar bokedou-lêz keid ha ma toullez tolzennou kistin dirag da lochenn, Gwilhou Salaun ha ne harz nebleh.

GWILHOU

Marteze e oan an den-ze a-raog ar goañv. Abaoe 'vad, am-eus gellet cheñch.

LAN-DALL

Ya, cheñchet a-teus? N'eo ket mad chom keid-se er memez leh. Hel lavaret am-oa dit. Pa 'z eur greet egizdom, neb a zale en em goll pe en em werz.

GWILHOU

Penaoz am-befe gouezet! Ar bleñved a zo deut dre zigouez. Eur gejadenn e korn ar hoad, unan hebken. Hag abaoe, va 'fenn a zo en trubuilh ha va halon gwasket-maro.

LAN-DALL

Startoh kalon a greden dit. Bremañ ' welan perag out deut ken didrouz, a-ziadrenv, e-giz poazet gand ar vez.

GWILHOU

Mez am-eus, ya, Lan-Dall, mez abalamour deob, mez dirag ho klahar. Va halon a zo gwerzet d'eur plah yaouank.

LAN-DALL

Ar gwasa kleñved war an douar, a-wechou.

GWILHOU

Med...

LAN-DALL

Peoh! Eur bugel.

TREDE DIVIZ

Eur paotr pevarzeg pe bemzeg vloaz a deu d'an daoulamm.

AR PAOTR

Eontr Lan, digouezet oh! Pegen laouen e vo va mamm. Tregas a oa warni o weled ne deueh ket. Gouzout a rit, ne heller ket ober an tan pa n'emaoh ket.

LAN-DALL

Savet eo ar bern?

AR PAOTR

Ya, Kaset am-eus ar helou. Ar heuneud a zo berniet tregont paz ahann, dres war ar gribenn, evid d'an oll da weled an tan. Deuit! Me a hencho ahanoh.

LAN-DALL

Nann! Me a jom amañ, mabig.

AR PAOTR

Ne rankit ket kaoud an tan evid dimezi dre berz Sant Yann?

LAN-DALL

An tan a rank kaoud abanon, kentoh. Te a lavoar d'an dud nevez dont war an tu-mañ. Me a raio pez a zo d'ober. Kerz!

AR PAOTR

Va mamm he-deus kemennet din groñs: « Bale da gerhad eontr Lan-Dall! Diwall da zond d'ar gêr heftañ! » Abaoe kreisteiz emaon o redeg.
Prest eo da leñva.

LAN-DALL (flourig)

Ahanta! Me a hortozo da vamm. Honnez a oar atao ar perag hag ar penaoz.

AR PAOTR

Nemed tregont paz.

LAN-DALL

Selaou! Me a zo skuiz-mar. Evidon bremañ, tan Gouel-Yann a sked kalz re, a daol er-mêz re a levenez. Poan a rafe din, va mabig. Leusk an eontr Lan-Dall dindan an noz. Vad a ra an noz d'am daoulagad. (Evitañ e-unan.) Dam daoulagad ha d'am halon.

AR PAOTR (souezet a-walh)

Me a lavoar da mamm. Hogen, arabad eo din dizoñjal: gourhennet a zo bet din iveau ganti: « Ped anezañ, em ano, da gemer perz e fest an hoh goude an tan. Gwaz a ze evitan ma ne deu ket! »

LAN-DALL

Penaoz! Fest an hoh e-keñver noz Sant Yann? Eun dra bennag nevez a zo e kér?

AR PAOTR

Hep dale va c'hoar a gemero eur gwaz.

GWILHOU

Mona!

LAN-DALL

Peoh!

AR PAOTR

Ya, mond a ray gand Fañch, mab miliner Keravel. Va mamm a houlenno diganeoh unani anezo o-daou bremaig dre berz Sant Yann.

LAN-DALL

Mond a rin d'ar 'fest. Lavar d'ar vamm delher din lost pe dis-kouarn an Aotrou-e-reun-hir.

AR PAOTR

Hep mank. Med penaoz e raio? An oll dud pedet a houenn an tammoze.

LAN-DALL (a hoarz)

Gwir eo! Allaz evidom! Gwechall e oant lodenn ar re baour. Bremañ, 'vad, an oll a oar int ar gwella tammou. N'eus forz! Eun boh a zo mad da zebri penn-da-benn.

AR PAOTR

Kenavo, eontr Lan! Mamm a devio kerkent ha ma ouezo.

LAN-DALL

Kerz, mabig! Arabad eo dezi kemer pres. Amzer on-eus, hi koulz ha me.

Ar paotr a ya kuit.

PEVARE DIVIZ

GWILHOU

Lan-Dall!

LAN-DALL

Ya, ya. He merh a garez, kompenet am-eus. Va Doue! Da blanedenn, am-eus aon, a vo heñvel ouz va hini.

GWILHOU

Lan-Dall, n'ho-po ket koustiañ a-walh da zimezi Mona gand Fañch Keravel, eun amziod e benn sorohellet, eur beg-braz, eur mignon-d'e-veren prim da vond gouez pa zav ar gwin dindan e glo-penn! Ma ouifeh pegen koant eo-hi, pegen stummet kaer! Ma hellfêh gwelet anez?

LAN-DALL (e vousz a gred)

Bez he-deus daoulagad glaz-dour hag a jeñch diouz mareou an deiz ha diouz an hini a zo dirazi. Bez he-deus eur pennad bleo rouzflamm, a lugern evel Sterenn ar Hi.

GWILHOU

Penaoz e ouzoh kement-se, Lann-Dall?

LAN-DALL

Gweled a ran hoaz, e-kreiz va zeñvalijenn, he mamm, Rozenn Nedelec, e-giz ma oa tregont vloaz zo. Tregont vloaz zo, am-befe gellet kas anezo ganin em zi. Med dija va zi ne oa mui nebleh, dija e felle din gouzoud da beleh ez ee an oll henhou.

GWILHOU

Moarvad ho-peus laosket an eürusted da vond.

LAN-DALL

N'eus ket nemed eun eürusted hepken. Eun niver a zo kemend hag a stered. Ar seurt am-eus dibabet evidon a dalvez an hini am-eus kollet.

GWILHOU

Va eürusted din-me a zo e-leh emañ Mona. Lan-Dall, ma 'z eo gwir oh Sorsor Gouel-Yann, me ho ped, skoulmit an noz-mañ va ene ouz ene Mona, da virviken.

LAN-DALL

Va mab, Gwilhou Salaun, daoust ha faziet on bet ganit? N'eo ket gwir a-teus boutou skañv? Chom a ri, e-pad da vuhez, e meouri ar Vinihi e-giz eur vuoh staget ouz eur peul? Ar 'frankiz evidout n'eo ket mui mond d'al leh ma karez, pa 'fell dit, ba kas warlerh ar galv a youh en da benn?

GWILHOU

Me a jomo digabestr. Gand Mona, ni a vo digabestr on-daou, ha setu aze! Hi a heulio abanon.

LAN-DALL

Fizioud a rez en he harantez? Promesa a zo bet etrezoh hontou?

GWILHOU

Mona n'anavez ket abanon. Med me a ouio pena...
...

LAN-DALL

Mad. M'emañ ar plah yaouank hervez da hoant, me a ioio anez dit.

GWILHOU

Trugarez braz, Lan-Dall. Ne zizoñjin ket diouz an noz-mañ; munud ebed. Bremañ e vin ho mab da wir, rag ar vuhez a roit din.

LAN-DALL

Gortoz! Evid hoaz, n'eus netra breet.

PEMPVED DIVIZ

Eur hloh, pell. Hag eun all; hag eun all.

LAN-DALL

Setu kroget da vralla kleier ar parreziou paeronet gant Sant Yann. Emeur oh enaoui an tan war an tosennoù. Ha gweled a rez?

GWILHOU (*pignet war ar pilgos*)

Ya. An hini kenta a zav dirazon war-du ar huz-heol.

LAN-DALL

Peseurt liou a zo dezañ?

GWILHOU

Ruz. Eun tan berr ha ruz-glaou. Nemed a-wechou e teu da deñvalaad dre forz teurel re a voged.

LAN-DALL

Eun tan bezin eo eta, e-kichen an aod, e Penhorz. Du-ze n'o-deus netra all da zevi. Mad an traou! Tan Penhorz a zav atao ar henta.

GWILHOU

Eun all a darz war an tu dehou, sklêr-tre, gand luhadennou trumm ha malanou fulenn. N'eus tamm moged gantañ, koulz lavared.

LAN-DALL

Tan diwar lann zeb, strouez ha drez. Tan Kerdeleg eo, eun dorgenn meinig hep gwezenn ebed. Sellit e-kreiz an douarou, pellohig, eun war ar stankenn!

GWILHOU

Gortozit! Ya. Unanig bihan, dilufr, gouloù eur preñv-noz.

LAN-DALL

Tan Menez-Fuez a zav er mare mad. Du-bont e reont anezañ gand ar haoh saout a zastum ar vugaligou hag a lakaont da zeha e-pad miziu e-tal an tier. Mesket e vez gantañ eun nebeud gwaskavalou ha treujennou kaol. Eun tan hag a daol c'hwez vad. Ar merhed yaouank a zañs en-dro dezañ, o bleo diskoulmet, hag e-pad ar zizun e chom warno c'hwez vad tantad Sant Yann.

Eur sklêrijenn vraz a ruzia an noz.

GWILHOU

Lan-Dall, setu on tan-ni, tan ar Vinihi. Tost-tre, a-dreñv ar gwez! Devi a ra spontuz. Klevit anezañ o strakal!

LAN-DALL

Eun tan pinvidig. Fagodenn ha dero.

GWILHOU

Pignad a rit beteg ennañ?

LAN-DALL

Nann! Oll skuizder va buhez a zo kouezet en eun taol war va diskoad.

GWILHOU

Eun tan kaer eo. E-pad ar bleaz am-eus espernet skolennou kistin evid an tan-ze. Evid kaoud chañs vad.

LAN-DALL

N'eus chañs vad ebed. Na dichañs kennebeud. Nemed eur bla-
nedenn da houzañv evel m'eo muzulet da beb hini.

Safar eun engroez o vale war-du an tan.

GWILHOU

Dond a ra an dud a-diz dre an henhou, Lan-Dall. Tostaad a
ra ar mare. Na zizoñjit ket. Mona!

LAN-DALL

Ne zizoñjan ket. M'eo greet evidout e vo dit. Kerz!

Gwilhou kuit.

C'HWEHVED DIVIZ

*Rummadou tud a dreuz al leur. Peb
hini a zoag eun duilh keuneud. Saludi a
reont Lan-Dall, chomet azezet. Galvaden-
nou. C'hoarzadeg.*

EUR VOUEZ

Salud deoh, eontr Lan. Emaoh digouezet en on touez! Labour
a vo evidoh, an noz-mañ.

LAN-DALL

Gwell a ze! Emichañs, bugale, ez eo deut ganeoh peb hini e
damm keuneud evid Sant Yann? A-hend-all ho piz bihan a vago
an tan.

MOUEZIOÙ

N'ho-peus ket aon da gaoud. Keuneud a zo ganeom, ha keu-
neud kaer. Sevel a ray an tan ken uhel ha touriou Sant-Korantin.

Eur houblad a harz dirag Lan-Dall.

AR PLAH

Nozvez vad, eontr Lan!

LAN-DALL

Piou out-te, va. merhig vihan?

AR PLAH

Seza Kerou, deuz Toull-ar-Ranig.

LAN-DALL

Mad! Med unan bennag a zo en da gichen. Unan bennag
hag a zoog bragou.

AR PLAH

Ya; gand Tin ar Moal emaon, deuz Pendrev.

LAN-DALL

A, Tin ar Moal eo an den! Gwelet oh bet asemblez da zul
Fask. Da zisglaoier a oa gantañ dindan toull e gazel. C'hoant dime-
zi a zo, sur a-walh?

AR PAOTR

Gwir eo, eontr Lan. Ha dres e oam deut d'an tan evid...

LAN-DALL

A-du ganeoh emaon. Ha Sant Yann iveau, d'am meno. Bremaïg!
*Kuit o daou, laouen-braz. N'eus den
pmui. Lan-Dall a zav e benn da hedal.*

LAN-DALL

Gwilhou Salaun!

GWILHOU (kuzet a-dreñv eur wezenn)

Amañ emaon!

LAN-DALL

Kerz gand ar re all, penn-maout ma 'z out! Ahanta! Me a
'fell din chom va-unan.

SEIZVED DIVIZ

*Goustadic, e wele o tostaad Rozenn
Nedeleg, mercourez ar Vinihi. Eur vaouez
hanter-kant vloaz, bet brao hag he-deus
gouezet chom brao.*

ROZENN

Bezit digemeret mad, Lan-Dall. Aon am-oa ne vefeh ket deut.

LAN-DALL (tridal a ra)

Bennoz Doue, Rozenn. Abaoe tregont vloaz n'on bet market,
morse da zond amañ. Ha setu emaon erru eur wech hoaz. Med ar
wech diweza eo.

ROZENN

Ar wech diweza! Petra ' zo, Lan?

LAN-DALL

Netra vraz. Ne welin ket Gouel Yann ar bloaz a zeu.

ROZENN

Penaoz! Klañv oh?

LAN-DALL

Klañv n'on ket. Mervel a ran. Ar yenijenn, c'hwi' oar, an diez, an avel, an henchou. Va daoulagad a zo eet ganto. Bremañ e fell dezo samma an dilerh.

ROZENN

Lan-Dall, chomit ganeom ! Netra ne ray diouer deoh. Me a bareo abanoh gwelloh egod den all ebed. N'eo ket hoaz re ziwezad.

LAN-DALL

Nann! Me a rank bale ha bale beteg ar fin, peogwir am-eus kemeret ar blanedenn-ze.

ROZENN

Perag? Itron Varia. Atao am-eus bet fizian e vefeh chomet eur wech. Dreist-oll abaoe ho-peus kollet ha taoulagad... hag abaoe ma'z on intañvez.

LAN-DALL

Ne hellan ket. Sorser Gouel-Yann ne oar ket mui penaoy e vez kousket en eur gwele. Eun doenn war e Benn a drohfe dezañ e alan. Dindan an amzer am-eus bevet, dindan an amzer e varvin.

ROZENN

Lan-Dall, selaouit abanon, en an' Doue! Dizamma a rin ar beh a zo war va halon. Tregont vloaz zo, m'ho-pefe grêt din an distera sin, n'eo ket merour ar Vinihi e-nefe bet abanon da wreg. Ha setu!

LAN-DALL

Digarezit! A-viskoaz am-eus gouezet. Med n'am-oa ket spred da jom. Eun dra bennag, adaleg nevez-amzer va c'hwezeg vloaz, e-neus galvet abanon n'ouzon ket da beleh. Bevet am-eus en henchou don gand al laboused, ar gwez, gand an êzenn ruz-roz o hour-nijal a-uz d'at meneziou, gand an avel. Ne oan ket evid ober tra all.

ROZENN

Me am-mefe heuliet abanoh, Lan, a-dreuz ar bed-oll.

LAN-DALL

Heuliet ho-peus abanon, Rozenn Nedelec, noz ha deiz hag e peb leh. Beteg ar maro e vim asamblez.

Lan a ro dezi e zorn hag a stard he bized. Uhelloc, e-kichen an tan, eur vouez glan, mouez eur plah yaouank, a zav da gana eur zon amourousted.

LAN-DALL (o krena)

Piou a gan gand ho mouez son or yaouankiz? Huñvreal a ran?

ROZENN

Nann! N'eo ket eun huñvre. Va merh Mona.

LAN-DALL

Ho merh. Biskoaz n'e-neus fellet deoh digas anez dirazon. Hogen, hirio am-eus ezomm outi. Galvit ho merh, Rozenn, mar plij.

ROZENN

Perag, Lan! N'on-eus ket kalz amzer, on-daou. Perag en em chala gand or re yaouank?

LAN-DALL

N'eo ket evidon. Ha ne bado ket pell.

ROZENN

Mad. *Pellaad a ra war - du an tan. Kleved a reer anez o hervel: Mona, Mona!*

LAN-DALL

Sant Yann, gwelit abanon o krena. Pa glevan ar vouez-se e teuan war va hiz beteg va ugent vloaz. Allaz, hirio va ugent vloaz a zo Gwilhou Salaun. Evitañ e rankan ober an dilenn am-eus greet gwechall evidon. Kemend-all a henchou redet a zigas abanon en-dro dirag ar broaz-hent am-eus kavet d'ar henta kimiad. Daoust hag an den a dle selaou an trouz a voud en e Benn? Daoust hag eo mad tehoud diouz an dud bag en em deurel, on-unan kaer, da glask sez kant bud an douar evid en em gavoud, e dibenn an enklask, rentet heñvel ouz ar wezenn? Bez ez-eus ives, koulskoude, ar vouez-se hag an drempm-ze. Bez ez-eus al laosk-kalon-ze, a wan abanon war eun a taol krenn etre va hostennou d'am zenna bep bloaz war gein ar menez-mañ. Paour-kêz Sant Yann, lavarit din hag-henn am-eus kollet va zamm buhez, rag Gwilhou Salaun eo mab va ene ha me a garfe kemend lakaad anezañ eurus!

EIZVED DIVIZ

Rozenn a zistro gand he merh Mona, heñvel-mik outi, a gorv d'an nebeuta. Hogen, evid eur gwell, ne denmont ket an eil d'eben koulskoude, abalamour d'eur seurt tres hag a ra ives da gredi eo yaouankoh ar vamm egod ar verh.

MONA

Nozvez vad, eontr Lan!

LAN-DALL

Deus tost, merhig. Pegen kaer ar zon a-teus kanet dioustu!

MONA (*C'hoarzadennig displijuz*)

O, kalz re all a anavezan hoaz, c'hwi oar. Honnez n'eo nemed eur randonenn goz desket digand va mamm. Evidon-me, e kavan anezi diodig a-walh, med an dud o-deus plijadur ouz he blyed. N'ouzon ket perag.

LAN-DALL (*deut eo koz-koz*)

Arabad klask. Eur holl-amzer e vefe. Hag a-raog pell e timezoh?

MONA

Ya. Gant Fañch, euz milin Keravel. Mamm he-deus asantet. Hag eo gwir, mamm? *Rozenn a jom mud.*

LAN-DALL

Ha... kared a rit ar Fañch-se?

MONA (*c'hoarz dispered*)

Penaoz ne rafen ket! En eo ar pinvidika den war ar hostioueb e-touez kroaziou va mignonezed. Bez e vin gwisket gand kemeñezed kér. Dija e vez grétt ouzin « ar vilinerez vrao ». Kement-se n'eo ket displijuz.

LAN-DALL

Mad-tre, merbig. Kerz bremañ da lavared d'ar re all dont amañ en-dro. Oll. Ha peb-hini gand eur glauenn-veo!

MONA (*c'hoarz*)

Evid ar zorserez 'ni eo, eontr Lan?

LAN-DALL

Mond a ra hi kuit, o c'hoarzin leiz he horv.

LAN-DALL (*mantret*)

Ho merh!

ROZENN (*taer*)

Honnez n'eo ket merh din-me. Merh he zad ne lavaran ket. Nebeud a galon, kalz a ourgouilh. Marteze on kirieg da gemend-se. Med tregont vloaz er Vinibi, e-touez tud ha ne zellont nemed ouz an douar hag an arbant... re galet e oa ar zamm evidon. N'am-eus ket kredet stourm.

LAN-DALL

A, perag n'eo ket ar plah-se heñvel ouzoh! Nemed gand he bleu rouz-flamm hag he mouez baradoz. Gellec he-defe kaoud ar chañs on-eus-ni laosket da vond.

ROZENN

Ne gomprenan ket mad, Lan.

LAN-DALL

Ne vern ket? Erru an taol diweza. An tan a zo kouezet. Abanta, sorser Gouel-Yann, gra pez a zo dit d'ober.

An dud a ziskenn war al leur hag en em vod en-dro da Lan ha da Rozenn. Dem-guzet en distro, Gwilhou Salaun. Mona ha Seza a zoug eur vasin kouevr, enni eur bern glaou-tan o teur moged.

NAVED DIVIZ

LAN-DALL (*Sevel a ra*)

Gwazed ha merbed a zo deut da lida fest an tan. Sant Yann ho pennigo hag a skulho warnoh e venoziou! Ken dister ma 'z on, me a zav va dorn, an noz-mañ, da unani dindan e lagad, an dud yaouank a zo etrezo promesa ar briedelez evid ar bloaz da zond. Peoh.

Seza Kerou, deuz Toull-ar-Ranig, Ha Tin ar Moal, deuz Penn-drev. Dre berz Sant Yann! Trouz, safar.

Mona Lousouarn, deuz ar Vinihi, ha Fañch Pennkaled, deuz milin Keravel. Dre berz Sant Yann! Memez tra.

GWILHOU (*eul lamm beteg an hini koz*)

Eontr Lan, eun taol fall ho-peus c'hoariet din. Eontr Lan, dilezet on ganeoh.

LAN-DALL

Dilezet n'out ket, va mab, saveteet kentoh. (A vouez uhel.) Seza ha Mona, roit eur glaouenn d'ar baotred yaouank n'o-deus ket kavet hoaz o 'far. Eur glaouenn iveauz d'an ezeh. Goude-se, dougit ar merhed nevez o derhel a-uz d'an tan eun nebeudig. Abaoe Santez Tekla, tantad Yann ne zev ket ar gwerhezed.

Safar adarre. Seza ha Mona a ginnig ar glaou-tan en-dro dezo.

MONA (*o tostaad ouz Lan*)

Eontr Lan, piou eo ar paotr yaouank a zo aze en ho kichen? Gwelet am-eus hennez hoaz, med e pele?<...>

LAN-DALL

Gwilhou Salaun, boutaouer Penn-ar-Hoad.

MONA

A, ar baleer-bro! (*c'hoarz skiltruz*). Hennez n'e-neus kavet plah yaouank ebed. Piou a garfe kaoud anezañ, e-touez ar pennherezed! Dalit, va den, setu amañ eur glaouenn. N'ouzer ket, a-wechou. C'hoarzadeg war al leur.

GWLHOU (*tenna a ra ar glaouenn diganti*)

Trugarez braz! Ezomm am-eus ouz ar glaouenn-veo-mañ kalz
muioh eged ar re all.

MONA

Me gredfe a-walh. Med... mond a ra kuit e-giz eur math
spontert.

LAN-DALL

Leusk anezañ da vond. Gouzoud a ra da beleh. Eun aluzenn
gaer a-teus roet dezañ.

MONA

Eun aluzenn gaer? Penaoz 'ta! Beb seurt pennou tud a zo war
an douar, koulskoude.

LAN-DALL

Kerzit e-kichen an tan d'ober nao gwech an dro dezañ en eur
gana evid enori koulz an dud nevez hag ar zant. An noz-mañ a
zo eun novez vad evid Mona. Seza, Tin ha Fañch. Hogen, kalz
kaeroh eo hoaz evid Gwilhou Salaun, boutaouer Penn-ar-Hoad.

*At baotted yaouank a zamm an diou bennherez
dre o diskaoaz hag o zreid. Luskellad a reont anezo
hag emaint o vond d'o has war-du an tan e-pad
ma youh an dud. War eun taol, eur griadienn:*

EUR VOUEZ

Sellit! Eun tan all!

MOUEZIOU

E peleh?

EUR VOUEZ

En draonienn, amañ, war ripl ar boad!

UNAN BENNAG

Hennez n'eo ket eun tan Gouel-Yann. Kentoh...

MOUEZIOU

Eun tan-gwall!!

EUR VOUEZ

Eul lochenn o tevi e-giz eur bern kolo!

UNAN BENNAG

D'an traõñ, tudou! Marteze e chomo tra pe dra da zavetei.

*An oll a ziskenn, ar baotred a-raog, diwar-red,
ar merhed a-dreñv o klemm hag o pedi an Ition
Varia.*

LAN-DALL (*ha n'e-neus ket fiñvet*)

Petra a 'fell deoh savetei, tudou kêz? An tan-ze a zo iveau eun
tan a levez, ar brava tantad e-touez tantadou Sant Yann. Lochenn

Gwilhou Salaun, ar boutaouer. An tantad-se a lak ahanon laouen
betege ar mel.

ROZENN

Ar wech-mañ on deut da gompre, Lan-Dall.

MONA (*chomet*)

Mamm, setu perag, eta, eo tehet kuit ken buan gand e blaouenn-
veo! An den-ze a zo sod da staga.

ROZENN (*garo*)

Peoh! Serr da henou, merh Per Lousouarn!

MONA (*sabatuet*)

Petra ' zo?

*Heja a ra he diskaoaz ha kuit. Lan-Dall ha Rozenn a jom etrezo. An tantad braz a zo maro.
E-kreiz an noz, adsked tuz an tan-gwall a daol
eur sklérijenn vantruz war an daou goz.*

LAN-DALL

Sant Yann Dibenn, ho mevel dister a drugareka abanob gand
ar brasa doujañs. Ma oar ho tan unani tud a zo, diliamma a ra iveau.
Lakeet e-neus e frankiz eun den en em fazie war e blan-
denn. Pa varvin, e-pad ar henta miziou du, e leuskin eur baleer-bro
kaloneg war henhou ar bed.

ROZENN

Chomit ganeom, neuze, Lan-Dall! Echu ho labour. Tro
Gwilhou Sálaun a zo deut.

*A-bell e klever eur vombard o teurel et-mêz eur
zon laouen.*

LAN-DALL

Klevit 'ta! Va mab a halv, va mab a hortoz! Me a rank mond
da ziskouez dezañ an henhou, da lakaad anezañ d'ober anaoudegez
gand ar gwez hag an doureier, da zeski dezañ roudou an aveliou ha
komzou al loened. N'am-bo ket amzer a-walh a-raog mond da anaon.

*Sevel a ra ha kemper e vaz stard en e zorn. Son
ar beuz a dosta, taer ha taer.*

LAN-DALL

Me a rank mond. Rozenn, c'hwi a lavaro kenavo d'an oll.
Trugarez evid ar bara ho-peus roet din abaoe ken pell 'zo, c'hwi
ken douget d'al labour, din-me didalvez kaer. Et bloaveziou da zond,
digemerit Gwilhou Salaun e-giz ho-peus greet evidon a-viskoaz. Dond
a ray a-benn bloaz evid Gouel-Yann, ha ne vo nemetañ. Ha kollet
e-no e oad evid kemper ya hini.

ROZENN

Kemerit an dra-mañ en ho sah ma ne jomit ket er 'fest. Skouarn an hoh lazet evid ar pred-eured eo. Deut e oa ganin. Me ouie mad e vefeh eet kuit eur wech hoaz.

LAN-DALL

Bennoz Doue, Rozenn Nedelec, merouez ar Vinihi ha skeudenn karantezus va buhez. Beteg va eur diweza, ho tremm a gargo va balon. Na zizoñjt ket, hervez kiz ar re goz, da werza ludu an tan. Skuilhet en-dro d'ar goloenn, e vir ouz ar merien da vond e-barz. Kenavo er baradoz!

Pellaad a ra, o tastourni gand e vaz. Ar vom bard a zon tost-tre.

ROZENN (*brevet he mouez*)

Kenavo, Lan! Biskoaz n'ho-peus laosket ganin nemed ludu.

He 'fenn a gouez etre he diouvre. Diou vom bard a zon an eil goude eben en eur vond kuit. Unan dindez ha poañt braz dezi mond da heul, an hini all o tregerni uhel ha skiltr gand beb seurt taoliou teod. Nemed a-wechou homañ a dorr he nerz, a deu da vezablod ha da glask an hini kenta pa ginnig ar c'hwez mervel enni. An noz a ren bremañ penn-da-benn.

— LIEN —

SUPERED AN TAN

(*Klemmgan Rozenn Nedelec*)

Ene beo an tan
Eo gwir melezour eun ene ' garan. (d.w.)
Med evid piou e verv ar skodenn
A zo dindan?
Ouz piou 'ra goap gand e vogedenn
Ene beo an tan?

Lagad don an tan
'Vel eur goulou-noz bremañ ne ra van. (d.w.)
Med petra lavar din ar hlaouenn
A zo dindan?
Va halon a lamm dirag pedenn
Lagad don an tan.

Ludu skañv an tan
A nijo war askell an avel blan. (d.w.)
Med me glask an diweza elfenn
A jom dindan.
Allaz! Maro war eul lubadenn
Ludu skañv an tan.

III. — AN DISKAR - AMZER

Maro bihan Tin ar Halvez

C'hoatierien

AN TAD-KOZ	65	bloaz
YANN, an ozah	40	vloaz
MAI-JOZ, ar wreg	35	bloaz
ALANIG, bugel an ti	7	bloaz
TIN AR HALVEZ	35	bloaz
NON BONIZEG, kaner gwerz an Anaon	70	vloaz
	ha	
KOR AN ANAON		

*An oberenn-mañ a zo bet c'hoarriet
evid Radio-Kimerth gand strollad c'hoariva
« Ar Falz », e-doug Skol-hañv Baod, e
miz eost 1951.*

DIGOR

KLEMM AN ANKOU

Na pegen bir an noz-mañ, pegen bir!
Pobl an Anaon emañ ar mèziou en he dalh.
Stank e ruilh an engroez en henchou don
A gas da dier ar re veo.
Dre zil ez eont a-dreuz rojou ar harr.
A-dreuz eskern va brusk divouedet.
Warno hirnez ar big ha chal ar gwad.
Tier an dud,
E-leh m'e-neus e gory peb ene,
Tier an dud a zo pal ar hest
Evid an teuziou seh, enaouet gand eur galon
O houzañv intañvelez bounner,
Siwaz,
Kaleta kañv an Anaon.

Kerzent!
Kantrenent eun nozvez leun
Dre zourou ar vuhez!
Me ya war-lerh, da zastum ar bagad divent
Pa darzo kan ar hilhog aour.
Ouzon e ra Bediz an Ankou,
Spez an Eskern.

Ar 'fah em breh, me vlegn va harr er strêjou noz,
 Me, ar chalboter braz o charread maro Yann Gouer.
 Me, an diweza Breizad tremenet er bloaz a-raog.
 Erru Miz Kerzu ha va hefridi echu,
 E vin kuzet dizanvez e niver an Anaon.
 A! Deuet penn-termen ar bloaz a dro!
 Eun all a zougo falh ouz e gostennou.
 Eun all a zavo er hoz karr
 Gand dremm an Ankou.

Med bale, bale, bale hoaz.
 Mevel askorneg ar Vamm-Goz Varoi
 Taol da droad war dreuzou Breiz
 Da spial stourm ar horv gourvezet
 Pa zispeg diouz an ene,
 Ha troh, ha troh al liamm divalo
 A grou an den gand pri hag alan.

Eur penn-ti en eur hroaz-hent kollet war mêziou Kerne Izel.
A-dreñv an nor vraz, an avel a yud. Diskenn a ra an deñvalijenn.
Dindan mantell ar jiminal, Tonton Joz, an tad-koz, a juk e bibenn,
azezet war eun dorchenn, gantañ etre e zivesker Alanig, sez vloaz.
Yann, an tad, a zo stagest da 'farda eur baner aozilh diwar tro e
zaouarn, e-kreiz al leur-zi. A-zioh d'an tan, ar vamm a zo da vad
oh aoza yod. Vaouig, ar hi, e klever anezan o chelpal er-mêz beb
mate.

DIVIZ KENTA

AR VAMM

Tad, debret he-deus ar vuoh he gwellienn?

TAD-KOZ

Ya, eet eo ganti mad-tre, merhig.

AR VAMM

Ha lakeet a-teus ar hliked war dor ar hrench?

TAD-KOZ

Bez dinéh. Aon a-teus n'ez afe al loenig paour gand al laer?

AR VAMM

Nann. Med arabad eo dezi pakad yen gand an amzer vreinmañ. Ma teuom da goll ar vuoh-se, neuze e vim lakeet en eur stad truezuz e-pad ar goañv. Ha peadra da brena eun all n'on-eus ket, siwaz!

TAD-KOZ

Doue ra viro. Fall e vo ar goañv, hervez ma ya an amzer. N'eo ket echu ganeom. A-boan m'eo digouezet gouel an Oll-Zent.

(Kleved a reet ar hlaz et pellder.)

ALANIG

Tad-koz!

TAD-KOZ

Cht! De Profundis. Emañ tud ar vorrh da vad o lavared pedennou an Anaon. Re bell eo ar vorrh evidon. Re goz on deut evid mond di.

AR VAMM

Perag en em jala, tad! Non Bonizeg a devio, evel ma ra bep bloaz da gana deom gwerz an Anaon. A-benn bremañ emañ en bent, me oar.

TAD-KOZ

Pedom eta evid ar re varo, a zo e-kreiz an tan hag en anken er Purgator.

(Glaz.)

Tad-koz, petra a zo o traskal evel-se e traõñ an ti?

TAD-KOZ

An armel vraz, mabig, a zo merket warni gand tachou kouevr « tri c'hweh kant seiz ha tregont ». Ar hoad koz, te oar, a zo e-giz an dud koz, taget gand ar remm.

ALANIG

Aon am-eus.

TAD-KOZ

Arsa, Alanig, braz out bremañ, deut da zeiz vloaz, ha bragou ganit.

AN TAD

An aozilh-ze a zo re zeh, gwir. Ne 'fell ket dezañ plega. Ober panerou gand an danvez-se n'eo ket êz, nann!

AR VAMM

Red eo dit aoza unan bennag koulskoude, den paour. An tri diweza a zo bet distradet gand an avalou-douar...

Tad-koz! **ALANIG**

TAD-KOZ

Petra zo, mabig?

ALANIG

Tad-koz, bez ez eus loened leun an ti.

TAD-KOZ

Loened! E peleh e welez loened, Alanig?

ALANIG

Du-hont, sell! Tre en traouñ. Daoulagad hag a lub. Fiñval a reont.

AR VAMM

Marteze e vefe gwelloh dit troha da aozilh izelloh er 'foenneg, e-kichen an dour.

TAD-KOZ

Nann 'ta, Alanig. N'eus loen ebed amañ en ti. An tachou kouevr eo, war ar gwele kloz. Mamm he-deus frotet anezo goude kreisteiz gand an torch gloan.

AN TAD

Marteze a-walh, Mai-Joz. Mond a rin kentoh da glask anezan e Prad-Kelven. Ar panerou am-eus greet deg vloaz zo, e ti va zad, n'int ket dispennet hoaz, na pell da veza. Aozilh Prad-Kelven a zo e-giz eun naer. Med hemañ ne dalvez ket ar boan a gemerer gantañ.

ALANIG

Tad-koz!

TAD-KOZ

Petra hoaz, va êlig?

ALANIG

Moarvad ez eus unan bennag en ti. Sell ouz ar skeud a ya a-ruz war ar zoliou.

TAD-KOZ

Ta ta ta, bez fur, va mabig. Skeud da vamm eo, e-pad emañ hi ob aoz a yod er pod-houarn, te a wel mad.

ALANIG

Mamm! Gwir eo pez a lavar tad-koz?

AR VAMM

Petra a lavar-eñ?

(Er-mêz, ar hi a zistag chelpadennou berr. Tad-koz a ya d'an nor hag a astenn e Benn en toull.)

ALANIG

Da skeud an hini a zo war ar zoliou?

AR VAMM

Peoh din! N'am-eus ket amzer da zelaou abanout. Ma ehanan da dreï va yod, e stago-eñ ouz strad ar pod-houarn hag e poulladenno.

AN TAD

Ar bluskenn a zo fall-tre en aozilh-mañ. N'eo ket brao en em gemit ganti. Eun taol-lagad a zo a-walh evid gouzoud: du eo, ha rust e-giz eun tamm butun.

AR VAMM

Peseurt avel zod a ra, an abardaez-mañ! Ne jom ket an tan din dan ar pod-houarn. Tra gaer eo n'am-eus ket da aoza krampouez. Ne vefe ket echu leñva-ganin.

(Eur barrad avel spontuz. An nor a zigor gand eur strakadenn.)

ALANIG (eur youhadenn)

Tad-koz!

AR VAMM

Aotrou Doue, petra zo peget er paotr-ze birio! N'a-teus ket mez, Alanig, distaga blejadennou d'an oad a-teus! Piou a gredfe a-teus seiz bloaz echu abaoe hanter-eost! Kerz da zeri an nor, kerz!

ALANIG

Tad-koz, me am-eus aon.

TAD-KOZ

Ya, êlig paour, chom amañ. Eun nor hag a zigor e-pad nozvez an Oll-Zent n'eo ket da veza serret.

AN TAD (grouzmoler)

Ha setu! Emañ ganeoh adarre ar hoñchennou koz-se, tad, resped kaoud doujañs da vihañna evid ar Re Varo. An noz-mañ a zo dezo. Ar mêziou a zo leun a eneou o klask tostaad deuz tan ar Re Veo. Mar plij ganto dont en ti-mañ, ra vezd digoret dezo an nor ha selvichet an daol. Gwelet a rez penaooz he-deus kempennet Mai-Joz an ti, ha skubet brao an oaled. Ar Re Varo a gar an tier nêt. Ha te, brao d'ober e-keñver an Oll-Zent, Yann, me a lavar dit.

TAD-KOZ

AN TAD

Ar Re Varo o-deus bevet or buhez, tad-koz, e-pad o amzer war an douar. Gouzoud a reont pegement e tle stourm ar paourkéz kouer evid gounid e dammig bara. Ma teufent amañ eh anavezfent war an taol ar baner emaoñ o poania warnañ. Héñvel-mik ouz ar panerou o-deus aozet int o-unan pa oant beo, da zastum o avaloudouar.

TAD-KOZ

Hag eo gwir a-walh. Med ar Re Varo n'o-deus ken an noz-mañ evid dont da weled abahom. Ha ne hellom ket leuskel eur wech ol labour a-gostez ha soñjal enno a-greiz kalon? Evidon-me emaoñ tostoh dezo, d'am oad, eged deoh, feiz Doue.

AR VAMM

Arsa, tad, kement-se n'eo ket traou da lavared.

AN TAD

Peoh, Mai-Joz! An tad-koz emañ ar gwir gantañ. Ar goañv a vezò bir, an noz a ziskenn buan. Me a gavo eun abardaez all da beurechui ar panerou. Tad-koz, c'hwi eo ar mestr en ti-mañ, dinme eo da zenti. Ra vezò greet hervêz ho polonte.

(Sevel a ra ha dastum ar binviou bag an aozilh.)

TAD-KOZ

Enaou ar goulou, Mai-Joz, va merhig. Eun disterra sklérijenn e prenest eun ti a zo e-giz eur galv a garantez d'ar re a zo dre an henhou kollet. Hag ar veajourien-ze, ma 'z int eneou, a ouio penaouz int gortozet ganeom.

(Ar vamm a enaou ar goulou.)

AR VAMM

Setu emañ greet, tad. Ar pod-houarn a zo war an daol, gwazed. Tostait dre m'eo tomm ar yod. Deus em bichen, Alanig.

(Ar famih en-dro d'an daol, a-zav.)

TAD-KOZ (an tog en e zaouarn)

Bennigit, o Doue, ar boued on-eus gounezet anezañ gand or chwezen. Ha ma n'eo ket or houstiañ gwenn dirazoh, ra vezò ar boued-se evel poultr ha bouilhenn evidom.

AN OLL

Evel-se beza greet.

ALANIG

Mamm, koñje am-eus da bignad war an daol?

AR VAMM

Ya. Ar bloavez-mañ hoaz. Goude-ze echu, va loen brao. Deut

out re vraz. Poent eo dit chom azezet war ar bank gand ar wazed. Debr!

(Ar hi a grog da harzal spontuz.)

AN TAD

Petra c'hoarvez gand ar hi-zel (Mont a ra d'an not.) Vaouig! tel te! E peleh emañ! Deus e-barz! (Dont a ra d'an daol.) N'e-neus ket ehanet furchal ha firbouchal abaoe ar huz-heol. Peseurt c'hwez a gav dindan e 'fri?

(Er-mêz, ar hi a yud d'ar maro war eun doare skrijuz.)

EIL DIVIZ

TIN ar HALVEZ (digouezet eo e toull an nor heb eun disterra trouz) Bennoz Doue war dud an ti-mañ ha war an dud o chom e-barz! (An tad-koz a zell outañ krak.)

AN TAD

Te an hini eo, Tin ar Halvez! Bez digemeret mad!

TIN

Pegen du eo an noz er-mêz, kristenien baour, ha pegen yen an amzer!

AR VAMM

Na jomit ket e toull an nor, Tin. Deuit tre beteg an daol!

(Alanig, mantret, a leusk e loa da goueza war an douar bag a leñv dre hikadennou.)

AR VAMM

Alanig! Ar paotr-ze a zo klañv, Yann.

AN TAD

Klañv n'eo ket. Skuiz-dall kentoh. Kemend e-neus redet er parkeier gand ar gañfarded all, pignet er gwez, lammet dreist ar bleuziou, ma n'eo ket gouest ken da jom a-zav, deut an abardaez. Setu aze!

TAD-KOZ

Na klañv na skuiz. Santet e-neus greet.

AN TAD

Arsa, Tin, deus tost. Kemer penn ar bank ha taol da bouez.

AR VAMM (strafuilhet o sellad ouz Tin)

Itron Varia, Tin ar Halvez, peseurt liou divalo a zo warnoh! Lavaret e vefe...

TAD-KOZ (*buan*)

Azez war ar bank, Tin, e-kichen an tan. La, brao! Ha ma teus ezomm euz eun dra bennag...

AN TAD

Ar yenijenn a zo sanket don em horv, tonton Joz. N'on ket gouest d'en em zizoher diouti.

AN TAD

N'emañ ket mad ar yehed, Tin? Marteze an avel zod e-neus taget ahanout? Euz pell emaout o tond, marteze?

TIN

Euz a-dreñv va zi, netra ken. Kempenn ar bern plouz am-eus greet an abardaez-mañ, gand kreviou, evid miroud outañ da vond kuit gand ar gwall-amzer. Med bremañ ez an pell, pell.

(*Alanig a gendalh da leñva. Er-méz, ar hi a yud.*)

AR VAMM

Ober a rez peoh, Alanig, eur wech hoaz! Peotramant me a daolo ahanout en da wele. Ha n'a-to ket da zoñjal debri kistin poazet gonde ar yod. Pell ho-peus da vond, Tin baour? Penaoz kement-se? Ha dres da noz an...

TAD-KOZ (*buan*)

Abanta, Maï-Joz, flaperez ma 'z out, digas da zebri dirag Tin, va methig.

AN TAD

N'eo ket ar mare da gemer an hent, Tin, na da vond en tier all. En noz-mañ, pep hini a dle chom e-kreiz e gerent. Ar hus-tum eo.

TIN

Red eo gelloud, Yann, red eo gelloud. Me ne hellan ket, siwaz. Me a rank mond er yenijenn.

AN TAD

Med mond da beleh, penn kalét a zen? Biskoaz n'am-eus kle-ver kaozeal e-giz an abardaez-mañ. N'emaout ket yah, a dra-zur. Debr da yod, da zigas tomm da da gof. Netra gwelloh egred ar boued tomm evid derhel eun den en e zav.

TIN

Debri n'on ket gouest d'ober, kennebeud all. Debri ne rin ket ken. Echu am-eus gand ar boued.

AN TAD

Gurun, Tin, eet eo da benn diganit? N'eus nemed ar Re Varo ha ne zebront ket.

TAD-KOZ (*a vouez izel*)

Allaz, va mab Yann. Setu aze eur gomz ha ne oa ket da veza taolet er-mêz.
(*Tin, e-neus komzet beteg-henn a vouez teñ-val, a stag da grial.*)

TIN

Ar Maro, ar Maro a zo warnon. An abardaez-mañ am-eus gwe-let ar 'falh war va goug!

AR VAMM

Itron Varia benniget, Tin ar Halvez, poan a rit din pa glevan kement-se. Eun den gouest, e-kreiz e vrud. N'ho-peus ket mez!

TIN

Ar Maro a deu e-giz eul laer, Maï-Joz. An troad a rikl ba greet an taol, echu deoh. Ha bremañ, evid lavared ar gomz a vez klevet aliez gand paotred Pennhorz, emaoñ o roenví er-mêz. Ar vuhez a zo tomm ha me emañ ar yenijenn don em breiz.

AN TAD

Med petra a zo c'hoarvezet ganit, Tin? Direnket eo da spred, e gwirionez.

TIN

War va bern holo e oan pa deuas Paotr ar 'Falh, hag e reas din eur wilhadenn. Med ne 'fell ket din mond war e lerh, nann, ne 'fell ket din mond gantañ!

TAD-KOZ (*poelluz*)

Ar Maro, ar Barn, an Ivern yen,
Pa zoñj enno an den a dle krena.
Foll an hini ha na breder ket,
Peogwir e wel eo red deseda.

(*Ar hi a yud gwasoh-gwasa.*)

TIN (*hanter-zavet, eet e benn digantañ*)

Selaouit! Emaint o tond!

(*Kleved a reet eun niver a vouezioù hag a ya war greñvaad.*)

AN TAD

Piou a zo o tond? N'eus den, na netra, nemed an avel dirollet.

TIN

An Anaon, an Anaon! Tostaad a reont. Emaint warnom!
(*Sevel a ra reud en e zav.*)

TAD-KOZ

Azez, Tin ar Halvez. Te a rank gortoz. Bremañ netra ne zel-vichfe da netra. (Glaz. Alanig a zo kousket, e benn gantañ war an daol.)

TREDE DIVIZ

(An trouz a gresk atao. Eur vouez a zistag sklêr war boud ar pedennou.)

AN ANAON

An Ivern zo eun toull don, leun a deñvalijenn.
E-leh na weler morse bibanna sklêrijenn.
An doriou' zo bet serret ha prennet gand Doue
Ha n'o digoro biken; kollet eo an alhwez.

TIN

Kleved a rit! O klask abanon emaint. Eun niver a zo oouto endro d'an ti, o hervel abanon gand o genou dideodet... Serr an nor, Yann! Sank ar sparl don en toull!

AN TAD

Chom didrouz, Tin, va mignon. An derzienn a zo o tana abanout. An derzienn a voud en da benn. Ni, ne glevom netra, Mai-Joz?

AR VAMM

Gwir eo, Tin. Nemed an avel o yudal.

AN TAD

Ha c'hwi, tad-koz?

TAD-KOZ

Netra, nemed ar hlaz gand kloh an iliz e-leh emañ an dud o pedi. Med ma 'z eus eun dra bennag gand an Anaon, serri an nor ne selvij da netra.

TIN

Ha koulskoude emaint aze. Emaint bremañ en on touez, e-kreiz an ti, Eur mor a dud. Eur vogedenn a liñseriou.

AN ANAON

Yudal reont a-bouez-penn, evel chas kounnaret.
Ne ouzont peleh tehed, peb leh int losket.
An tan zo war o gorre, an tan zo dindanno,
An tan zo a beb kostez bag o devo atao.

TIN

Emaint aze oll, a lavaran deoh, beteg an diweza maro, hanter-domm hoaz. Oll!

AN ANAON

O magadurez a vo da viken gand Satan:
Kêzour an dragoned e-touez ar gwaziou tan,
Hag o evaj o daelou, hag a vezo mesket
Gand mil ha mil seurt viltañsou ha gwad an touseged.

TIN

Perag emaint o klask tro warnon gand o ivern! N'am-eus ket brevet ha kastizet va horv e-pad va buhez o hounid bara d'am breudeur, d'am c'hoarez ha goude d'am bugale. P'am-eus gwelet an Ankou e oan dres o stourm war-horre ar bern plouz dastumet ganin war-briz va c'hwezenn. Ar Purgator, marteeze, ne lavaran ket, n'on ket eur zant. Méd an Ivern, nann!

(Ober a ra ear veh spontuz.)

AN TAD

Maï-Joz, sikour abanon da zerhel anezañ.

AR VAMM

Ma Doue! An dour pilh a zo warnañ. Ouz petra emañ o sellid, gand e zaoulagad digraket? Tad, gra din da vouchouer evid sehi e zremm.

AN ANAON

Ha kignet vo o brohenn hag o big difreuzet
Gand beg an naered-wiber ha gand dent an diaouled
Hag en tan e vo ruilhet o big hag o eskern
Evid ma tevo kreñvhorn fornad vraz an ivern.

TIN

Nann, nann. Perag? Peogwir n'on ket maro. Rag n'on ket maro, tonton Joz. Beo on? Lavarit 'ta!

TAD-KOZ

Tin, va mab, penaor e ouifen ma n'ouzout ket? Me n'on gouest d'ober dit nemed pedennou a-greiz kalon. Piou bennag e-neus gwelet an Ankou, den ne hell ober dezañ sikour ebed. Red eo dezañ en em zivenn e-unan-kaer. Divenn da ene, Tin ar Halvez. Me a bed.

TIN

Dalh mad, dalh abanon, Yann. Ne 'fell ket din mond ganto. N'ez in ket. Penn eur Breizad a zo kaletoh eged kerniel an Diaoul Ruz. Gra din da zorn, ma santin da wreiz.

AN ANAON

Ken e vez o tan o leski en Ivern
Ma teuy ar mel da virvi penn-da-benn d'o eskern.

Seulvui ' houlenint truez, seulvui e vint gwanet.
Kaer o-devezo yudal, losket e vint bepred.

(Peoh. An trouz a ya kuit. Ivinou Tin a zo eet
don e dorn an tad. Kouenza a ra war ar bank.)

TIN (o hopal a-bouez penn)

Nann! Lavaret am-eus!

AN TAD (ober a ra dezañ allazig)

La, la, echu eo ar gasadenn. Eet int kuit. Eur banne lagoud a
yelo ganeom. Mai-Joz. Ev, Tin!

TIN

Nann. Trugarez braz deob, tud vad. Red eo din distrei d'ar
gêr ar henta ar gwella. Du-ze emañ ar herenchou o hortoz abanon.
Hag aon braz o-deus na deufen ket ken. Nozvez vad d'an oll ba
kenavo. (Mond a ra kuit.)

TAD-KOZ

Trebet a-teus, Tin ar Halvez.

TIN (e toull an nor)

Ya. Med tost eo bet din koll ganto.

AR VAMM

Chomit eur boutadig, Tin. Amzer deoh da ziskuiza. Semp! oh
hoaz.

TIN (eur mousc'hoarz)

Nann. Bremañ am-bo amzer da gemer nerz. Amzer a-walh.
Nozvez vad!

TUD AN TI

Nozvez vad!

TIN

Ha joa d'an Anaon!

TUD AN TI

Joa d'an Anaon!

PEVARE DIVIZ

AR VAMM

Ma, bep seurt kleïnvejou a zo, koulskoude. N'am-eus gwelet na
klever biskoaz kemend-all. Paour-kêz Tin. Anad warnañ e-neus-gwe-
let an Anaon. Klevet a-teus, Yann!

AN TAD

Ne oa netra da gleved, plahig paour, netra na den, me larvar
hoaz. Evidon-me, Tin e-neus paket ar hleñved-se er broiou tomm,

e-pad e amzer zelvij war listri a vrezel ar gouarnamant. Ar pez a zo
gwir eo e-neus sanket din e ivinou don en va dorn. Sell! Gwada a
ran. Roudou ar pevar ivin a zo chomet brao em hrohenn.

AR VAMM

Ya, va Doue. Mond a ran da denna eur podad dour dit d'en
em walbi. Arabad chom e-giz-se gand aon da vreina. N'ouzer ket
a-wechou.

TAD-KOZ

Beh a zo deut da Din. Krapa stard e-neus ranket ober evid
herzel ouz kemend-all a Anaon.

AN TAD

Ahanta, tad, emaoch adarre gand an Anaon. Iskiz eo, ne'lavaran
ket. Med kleïnved ar broiou tomm a gastize Tin, netra all.

(Trouz eur hlohog bihan o tostaad.)

AR VAMM (gand ar podad dour)

Selaouit 'ta! Klohog Non Bonizeg eo. Emañ Non o tond da gana
deom gwerz an Anaon, evel beb bloaz. Lakeet a-teus ar pemp gwen-
neg a-gostez, Yann?

YANN (oh en em walbi)

Feiz sur!

NON BONIZEG (o kana et-mêz)

An Tad, ar Mab, ar Spered Glan.
Yehed mad deob, tud an ti-mañ.
Yehed mad deoh war-bouez ho penn;
Deut om d'ho lakaad er bedenn.

Pa sko ar Maro war an nor.
E stok er galon ar hren mor.
Da doull an nor pa zeu 'r Maro.
Piou gand ar Maro a yelo?

AN TAD

Penaoz, echu eo? Berr eo alan Non hirio. Med... med... Dond
a ra en ti?

AN TAD

Ho. Non! Gouzoud a rez, kaner an Anaon n'e-neus ket koñje.
da zond e-barz tier an diud beo. Divennet eo dezañ en em ziskouez.
Gortoz da bez pemp gwenneg dirag ar prenestre, er-mêz. Penaoz 'ta!

NON

Gouzoud a ran, va zud. Med birio zo c'hoarvezet eun dra ken
estlammuz ma n'on ket gouest da zerhel anez ganin. Devi a ra
din va zeod. N'ho-peus ket eur bannig bini kreñv evid laza ar
preñvig?

AN TAD (*c'hoarzin a ra*)

Setu eun den beo bero. Dres zo selvichet eur banne hini stard war an daol.

NON (*sebezet*)

Penaoz! Eur bristen bennag e-neus greet beg bihan dirag ar banne-ze? N'eo ket kredabl!

AN TAD

Nann. Den ebed. Ar henta emaout. Piou a deufe war an tu-mañ e-kreiz an noz, nemed an Anaon?

NON

Gwir eo. Pell emaoh o chom. (*Sevel a ra e werenn*.)

Yehed mad d'an oll
Hemañ 'zo' vond da goll.

TUD AN TI

Yehed mad!

NON (*dic'hoarz ar wech-mañ*)

Ha joa d'an Anaon!

TUD AN TI

Joa d'an Anaon!

(*Eva a ra Non*.)

NON

N'ouzoh ket! Abaoe eun eur emaon gand Tin ar Halvez.

AN TAD hag AR VAMM

Gand Tin ar Halvez?

NON

Ya! Gand Tin ar Halvez. Tin ar Prajou. Ha petra 'ta!

AR VAMM

Hag e oa Tin en ti?

NON

En ti! Plahig paour, ne oa ket gouest da fiñval e viz bihan. Perag e sellit ouzon e-giz yer dozvet ganto eur vi houad?

AN TAD

Netra. Kendalh!

AR VAMM

Eur banne all, Non!

NON

Memestra. Evid sikour an hini kenta da ziskenn. Yehed! Aiou. Kreñv eo al lagoud-se. Soñjit 'ta, ar paour-kêz Tin, an abardaez-mañ, e-neus fellet dezañ kempenn e vern plouz gand kreviou, abalamour d'an avel. E droad e-neus riklet, ha setu an den d'an trañ. Dastumet eo bet muioh egred hanter-varo, heñvel-tre ouz eur verhodenn pilhou. Astennet on-eus anezañ war e wele ha frotet e gory

gand gwinegr beteg diskrohenna ar big. Netra. Ne 'fiñve na dorn na troad. Setu aze eur gasadenn, avad. E galon ne lamme mui, tud paour. Nehet broust e oam. Erfin eo digouezet ar medisin, galvet ma oa bet gand ar mab d'an daoulamin ruz. N'ouzon ket re vad petra e-neus greet paotr al louzou da Din, med deg munud a zo eo deut endro ar vuhez ennañ. Eur youhadenn spontuz e-neus distaget ha sanked din don e ivinou em dorn. Re wir! Sell, gwada a ran hoaz. Ha dres e welan eur podad dour war al leur-zi. Marteez e hellfen gwalhi va dorn, Maï-Joz?

AR VAMM (*steafuilhet*)

Ya... ya... 'vad, Non. Setu amañ... an torch gwenn.

NON (*e-pad n'emañ o walhi e zorn*)

N'eus ket kalz a gomzou ganeoh, hirio. Med dalea a ran ar 'familh da vond d'ar gweleou. Alanig a zo kousket dous, an elig paour. Ha c'hwi ho-peus stourmet er parkeier e-pad an deiz. Emaon kuit. Gwir, souezet on ganeoh. Me an hini e-neus evet ha c'hwi ho-peus eur seurt lagoud o-redeg en ho taoulagad. (*C'hoarzin a ra*.) D'ar henta. Mad e veþe deoh mond d'ober eur weladennig da Din ar Halvez warhoaz. Konta a ray deoh e varo bihan, rag 'kichen-tre hoaz. Eun darvoud eo. Nozvez vad!

TUD AN TI

Nozvez vad, Non!

NON

Ha joa d'an Anaon!

TUD AN TI

Joa d'an Anaon!

(*Kemer a ra Non e glohig ha kuit en eur gana*.)

NON

Gand ar re on-eus-ni maget
Ez om pell 'zo ankounahet
Gand ar re on-eus-ni karet
Heb truez ez om dilezet.

PEMPVED DIVIZ

ALANIG (*dihunet*)

Tad-koz!

TAD-KOZ

Petra zo, mabig bihan?

ALANIG

Me am-eus kousket war an daol, n'am-eus ket?

TAD-KOZ

Ya, ma n'eo ket eur vez! Eur paotr braz egizdout. N'eo ket
brao!

ALANIG

Tad-koz, sorhenna am-eus greet, hag aon am-eus bet, aon!

TAD-KOZ

Gwell a ze. Kement-se a zesko dit.

ALANIG

N'eus deut den en ti?

TAD-KOZ

N'am-eus gwelet den ebed. Med marteze da dad...

AN TAD

Gwelet am-eus... eul lampon braz o kouska, e 'fri gantañ en
e blad.

(C'hoarzadeg.)

Mamm!

AR VAMM

Den ebed, nann. Ni on-eus pedet evid an Anaon benniget. Ha
bremañ eo red tomma ar yod en-dro, moarvad.

TAD-KOZ

Yann, va mab, hellez kenderhel da aoza ar baner. Roet an-eus
d'ar Re Varo an eur a zoujañs ha marteze saveteet eun ene. Maï-Joz,
ro din eun tamm glaou da dana va fibenn.

— LIEN —

DILEZ AN ANKOU

(An Ankou o pellaad)

Distrei a ran d'ar Peoh disiñv ha d'ar Yenijenn.
Kas a ran va Anaon ganin etrezeg Kloz ar Glahar.
Ar memez re, nag unan muioh.
N'em-eus bet eost ebed, en noz-mañ,
Nag an disterra ene o skrija e gimiad d'e gorv.
Chomet kluarig euz e vuhez nevez dilezet.
Va 'fall a zalh ouz va hostennou
Didalvez kaer lubed he lemm.
N'eo ket ar Maro a hounez bewech, da vare an talarou.
An Ene hag ar Horv a zo skoulmet re verr
Ha gand eul liamm re stard.
Ne gavan ket an tu da ziskoulma beb tro.
Ar Re Veo a zo skoachet krenn, an eil ouz egile.
Evel ar greun er bod.
Eun den ne varv nemed p'emañ e-unan-penn,
Daoulagad serret ouz an douar, evid gwir.
Med e hoant beva, gwasoh hoaz, re bell dioutañ.
Red eo din gouzoud eur peb hini, va eur vad.
Re ziwezad n'eo morse, re abred eo a-wechou.
Me, n'on tra all nemed Mevel ar Falh.
Chalboter ez on bet, e-pad va amzer denel,
Chalboter en em gavan hoaz.
Charrea malan pe Anaon, se a zo eost bag eost.
Hemañ, 'vad, Tin ar Halvez, ken toueller ma 'z eo.
N'e-neus greet nemed astenn termen, d'am meno.
Gand e varo bihan.
Araog diwez ar bloaz e vo klasket ganin.
Eur boutadig da hortoz hag e kollin va ano.
Eun all a vo an Ankou.

Marteze Tin ar Halvez, ha piou oat!

IV. — AR GOANV

EGILE

C'hoarierien

CHAN, ar vamm	50	vloaz
NAIG, ar verb-kaer	22	vloaz
FANCH, an eil mab	20	vloaz
PER-YANN, ar mab hena	25	bloaz
LAN-WILHOU, an tad	60	vloaz

Setu eno tiegez ar GEFELEGED

*Ar pez-mañ a zo bet c'hoariet war
leutenn C'hoariva Kemper, e-doug ar
goañv 1951-52, gand Kehl Keltieg ar
gêr-ze.*

DIVIZ KENTA

Da vare kreisteiz, en eun ti labouret-douar war mêziou Breiz-Izel. Paour a-walh ar traou. Evid bremañ n'eus nemed an diou vaouez en ti: Chan, ar vamm, outi eur vaouezig seh-keunead, liou goat ha mouez-klemmuz, atao o trotal euz an eil tu d'egile e giz eul logodenn. Ha Naïg, ar verh-kaer, o fistoulad eun tammig stamm e-kichen ar prenest. Homañ, daou vloaz warn-ugent a zo plijuz a-walh, nemed'eur stumm dre zindan watni, eul lagad skoach ha ne bar euen biskoaz war den ebed.

Eur pod-houarniad avalou-douar a zo war an tan. An daol a vo dreset evid ar verenn gand Chan e-pad an diviz.

CHAN

Gweled a reer ar mestr o tond, Naïg?

NAIG (goude beza savet ar ridochou eun disterra)
Netra!

CHAN

Salver va buhez! Sonet eo an añjeluz eun eur zo ha ne weler ket liou euz ar baotred. Eun dra bennag a zo c'hoarvezet er waremm. Abaoe tregont vloaz m'emaom asamblez, Lan-Wilhou ha me, morse n'eo deut diwezad d'e voued an den-ze. Atao e ra diouz an añjeluz. N'eo ket echu mad brall ar bleier ma klever trouz ar harr dirag ar gloued. Selaouit 'ta!

NAIG (a zav ar ridochou)

Netra!

CHAN

Gwerbez benniget! Hag an avalou-douar a zo poaz-dres. Losket e vint, 'm-eus aon, pa devio al Lan-Wilhou da glask e verenn. Neuze e vo klevet ar mestr o vlejal hag o toui Doue. Gouzoud a rit pegen prime eo. Antronoz va eured am-eus paket digantañ an taoliou botou kenta, abalamour n'on ket savet abred a-walh da aozza dezañ e zoukenn d'ar mare. Med ne oa nemed eun tañva. Abaoe am-eus bet friko beg ar votez alliesob egred na blije d'am hrohenn. Hag hirio, 'm-eus aon... (Sevel a ra golo ar pod-houarn.)

Itron Varia! Dizehet krak eo an avalou-douar! Penaoz ober, Naïg baour?

NAIG (heb ober van)

Tennit ar pod-houarn war al leur-zi.

CHAN

Brao da lavared! Ha ma yena an avalou-douar re yuan! Gwah-soh e vo hoaz evidom.

NAIG

Dalhit anezo war an tan.

CHAN (o klemmusked)

Dal! Me ouie mad. Setu emaon dizammet-kaer. Koulz e veve din gortoz eur vi digand eur vuoh egred eun ali bennag en ti-mañ.

NAIG (c'hwero an tamm outi)

C'hwi eo ar vestrez, ha n'eo ket? Deoh eo da houzeud penaoz ober.

CHAN

Me ar vestrez! N'eus nemed eur mestr amañ. Lan-Wilhou. Ar re all a zo sklavourien didanñañ. Hag ar vamm baour a zo matez din dan an oll. Me, ar vestrez! Eur gazeg koz, ya, eur gazeg koz hag a stern gand heh ero araog flemm ar skourjez. Doujañs ebed digand den ha nebeutoh hoaz digand he bugale.

NAIG (tagnouz)

Da bep unan e zamm. Va hini-me a zo pounner a-walh. Kuitaet em-eus kér va zad, merh nemedon, evid dont da verh-kaer da di ar Gefeleged e-leh on lakaet izelloh egred ar hi.

CHAN

E renk ar re all emaoh, nag izelloh nag ubelloh, dirag lagad Lan-Wilhou.

NAIG

Lan - Wilhou, Lan - Wilhou ! Piou eo an den-ze evid lakaad abanoh da zaoublega dirazañ? Eun Doue eo Lan-Wilhou? E peleh emañ e varadoz? Eun droug-spered, ne lavaran ket, rag e ivern a anavezan mad.

CHAN

Lan-Wilhou a zo ar mestr bag an tad. Red eo deom soubla dezañ hervez lezenn ar re goz.

NAIG

N'am-eus ket desket al lezenn-ze e ti va zud din-me. Med ni a ree eun tiegez. Amañ n'eo nemed eun douarenn-bleiz. Ha hoaz! Eur bleiz a gar e re vihan. Lan - Wilhou ne gar den ebed. Brasoni ha gwaskerez, setu aze Lan-Wilhou.

CHAN

Cht! Selaouit! Nann, netra hoaz. Siouaz 'ta! An avalou-douar a vo yen.

NAIG (*droug enni*)

Avalou-douar Lan-Wilhou! Kafe, soubenn, kig ar mestr! Atao o hedal hag o selvij Lan-Wilhou, o krena dirag Lan-Wilhou. Med me n'on ket dimezet da Lan-Wilhou, nann!

CHAN

Dimezet oh d'e vab kosa. Perag? Koulskoude e oa stank ar baotred en-dro deoh, am-eus klevet.

NAIG (*mouez boaniuz*)

An dra-ze eo ar gwasa. Gwir galon eun den a zo kuzet re zon. P'am-eus greet anaoudegez gand Per-Yann, e pardon Lokmaria, e oa anezañ eun den yaouank kaer da weled...

CHAN

Patrom Lan-Wilhou en e yaouankiz.

NAIG

Eur paotr e spered lemm bag a lakae an dud da hoarzin gand e gomzou farsuz.

CHAN

E gomzou farsuz? Piou? Egile?

NAIG

Ho mab kosa, ya, maouez paour, va gwaz din-me. Hennez a ouie peseurt geriou flour a ra d'ar merhed koll o 'fenn.

CHAN (*sebezet*)

Va mab Fañch emaoth o lavared marteze. Teodek a-walh eo.

NAIG

Ho mab Per-Yann, eur wech hoaz. Eun tammig penn kalet a ziskouzez a-wechou, med ne bade ket pell ar gasadenn.

CHAN

Penn, kalet, egile ! Allaz ! Ar paour-kez diaoul n'eo gouest nemed d'ober diouz c'hoant e dad. Eun dornad pri. Va Jezuz 'ta, ar merhed yaouank a zo dall.

NAIG

Ne anavezit ket ho mab, mamm. Amañ eo brevet gand Lan-Wilhou, dalbet dindan dorn kriz ar mestr. Ma veze divabet eur wech, neuze... A-wechou, pa zell ouz e dad, e lintr en e lagad e-giz eur barrad luhed. Nann, ne anavezit ket Per-Yann. Na c'hwi, na den.

CHAN

Arsa, merhig paour, sotoniou a-walh on-eus taolet er-mêz hirio. Ha petra on-eus gounezet, lavarit din 'ta? E-leh m'eo staget ar vuoh eo red dezi peuri.

NAIG

Diwallit ouz ho mab Per-Yann, Chan Gefelec. D'an noz, p'emañ astennet em hichen, e zaoulagad digor, e klevan eun dra bennag o voudal en e galon.

CHAN

Sorhennou! N'eus netra en e galon, netra dindan krogenn e benn.

NAIG

Eur mare a deuio... Re a hoap ho-peus greet outañ. C'hwi da genta, e vamm. Morse ne rit dezañ e ano badeziant, Per-Yann. Morse ne gomzit outañ a-grenn. Egile! Setu penaoz eo anvet ar mab kosa en ti-mañ. Egile!

CHAN (*klemmaz*)

Va Doue, merhig. Lan-Wilhou e-neus roet an ano-ze dezañ abaoe emañ war an douar. Fañch ha me a zo deut boazet. Egile, na petra 'ta? N'eo ket eun dismagañs, nann!

NAIG

Ar falla dismagañs. Bremañ eo moredet Per-Yann e stumm eun diod. Pa zihuno e vo eur gwall reuz da gaoud amañ.

CHAN

Jezuz! An avalou-douar a zo yen! Ni a vo lazet gand Lan-Wilhou. Selaouit!

NAIG

Kerzit da hwitellad gand ho Lan-Wilhou!

NAIG

Naïg, Naïg, ma teu ar mestr d'ar gêr gand eur horvad kounnar, an abadenn à vo koulz evidoh.

NAIG

Lan-Wilhou a ray din ar pez a garo. Me a zo kouezet en eun toull gouez, ha birviken n'ez in er-mêz dioutañ. Nemed pa vin eet skuiz, me en em daolo er puñs.

CHAN

Doue ra viro. Merhig, gwelloh e veze deom on-diou ober skoazzell an eil d'eben e-leh en em daga etrezom.

NAIG

Nann! Pep krouadur a zo e-unan war an douar. E-unan kaer, dres e-giz an Aotrou Jezuz Krist e liorz an Olived.

(An nor a zigor war an taol. Fanch a deu tre, anezañ eur paotr yaouank ugant vloaz, memprest stard, teñval e benn.)

EIL DIVIZ

CHAN (*he-deus taolet eur youhadenn*)

A! n'eo nemed c'hwi. Fañch, aon braz ho-peus greet din. E peleh emañ Lan-Wilhou? Hag egile?

(*Mond a ra d'ar zailh hag e tiskenn eur volennad dour.*)

FANCH

Eun tu bennag emaint emichañs. Kerzit war o lerh ma fell dcoh gouzoud!

CHAN (*nehet*)

Fañch, va mab, petra a zo c'hoarvezet?

FANCH

Petra! An tad a zo eet gouez eur wech muioh.

CHAN

Allaz, bugale baour, klevet am-oa an taol. Kontit deom an doare, Fañch. Ha penaoz?

FANCH

Penaoz! War dro unneg eur on-eus boulhet an dachenn nevez war Menez Ruz, an tad, egile ha me. Ar wech kenta e oa deom da zanka an alar e-barz, peogwir n'eus bet enni nemed balan ha lann beteg-henn. An tad a zastume ar vein d'o bernia, egile a vlenie an daou benn-kezeg ha ganin-me e oa an alar. Douar stard ha treud. Nemed eur bluskennig dano ha dioustu ar mén dindan. Gweled a reoh. (*Eva a ra eul lonkaderñ-zour diouz al loa-bod.*) Pez a zo ar gwasa, an dachenn a zo kement war-draoñ ma 'z eus mil boan chom a-zav warni. Mad! Echu an ero genta, an tad a zell outi a gorn hag a greñch etre e votou hep lavared grik. Ha me ha sila e skouarn ar breur: « An hini koz emañ e wad o virvi. Taolom evez! N'om ket eet don a-awalh ar wech-mañ. » Mad. D'an eil ero, me a stou ar gontell hag egile a daol e skourjez stard war ar roñsed. Med ken kalet e oa an douar ma lamm an alar ez-mêz euz an ero. An tad a zell, du e lagad, prennet e zent. Setu an alar en-dro en ero, hag ar gontell diskennet muioh hoaz. Ar roñsed a ra eur vehadenn spontuz, med eur mén bras en em gay war an hent ha Krak! Setu torret ar jadenn. Kerkent an tad a gouez war egile a daoliou botou hag a daol anezañ war an douar. Goude, prim e-giz an tenn, eñ ha kemer ar skourjez ler ha reded war va zu din-me. Paneve e redan buannah egetañ e vefen bet hanter varo bremañ.

(*Eva a ra adarte.*)

CHAN

Va Zalver benniget! Ha n'oh ket eet d'al labour en-dro, Fañch?

FANCH

Nann, feiz! Da guzad a-dreñv eur bleuz, ya. N'am-oa ket c'hoant beza mahagnet, nann.

CHAN

Siwaz! C'hwi a bako ho stal, forz penaoz, mabig.

FANCH

Gwelet e vo.

NAIG (*aonig*)

Ha Per-Yann?

FANCH

CHAN

Ha Lan-Wilhou?

FANCH

Goude beza blejet a-walh, an hini koz e-neus savet an alar. Dièz e oa dezañ, hervez ma welen. Deut eo a-benn da deurel anezañ war an ero. An hini all a denn war ar roñsed ha kuit. Med prestig goude, an alar a lamm hoaz er-mêz hag an hini koz a zo stlejet war an douar. Ha kerken war e dreid e krog en-dro. Netra. Teir gwech eo bet diskaret gand an alar. Ar wech diweza eo chomet eur boutad war e Benn daoulin a-raog sevel. Goude-ze eo eet kuit a-dreuz ar menez, n'ouzon ket da beleh an diaoul.

NAIG

Ha Per-Yann?

FANCH

Egile a zo chomet bout, hag e zelle ouz Lan-Wilhou, mud e-giz boazet, hep van ebed. Neuze on deut d'ar gêr.

CHAN

Koulskoude, paotrig paour, n'ho-peus ket greet mad. 'Tlefek beza chomet er park ives. Bremañ Lan-Wilhou e-neus brevet e gory o klask trei an tamm douar divalo-ze.

FANCH

Mad-tre. Peogwir en em gav gwelloc'h eged ar re all.

CHAN

Gwaz a ze evidom. Rag maget e-neus eur reoriad droug da zigas gantañ d'ar gêr; n'on-eus ket echu klevet. Ha hoaz, eur houlaouenn eo ma ne zrailh ket e vaz war gein unan bennag ouzom.

FANCH

Ne zrailho ket kalz a vizier war va hein din-me ken. Eun nebeud amzer hag ez in d'ar zelvij. Ha goude echu ganin, me a gavo eul labour bennag e kér. ha pa rankin skarza pod-staota ar vourbihizien ne vo ket gwelet al liou ouzon dindan an doenn-mañ. (E-pad ma laval, egile a zo deut en ti heb trouz. Eur pez den, uhel ha ledan, e zremm difiñv. Gwad seh war e dal.) Mad d'egile gouzañv an tao-liou hag an dismeganisou. Hennez n'e-neus na skiant na kalon eun den ganet. Eur velhouedenn. Ha kouskoude an douar hag ar stal abez a vo dezañ, eur wech sammet an hini koz e sah an diaoul. Med me, me n'am-eus netra da weled amañ.

(Herzel a ta gand e gomzou o weled e vreur o tremen dirazañ.)

TREDE DIVIZ

CHAN

Sell! Deut eo egile!

NAIG (a dosta)

Per-Yann! E peseurt stad!

(Egile a ya da draoñ an daol, a azez hag a droh eur moñsad bara deuz an dorz. Drebi a ra, e zaoulagad o para euen dirazañ.)

CHAN

E peleh ho-peus leusket Lan-Wilhou? (Respont ebed.)

FANCH (goapauz)

Eun teod a zo bet greet da hemañ evid trei ar bara en e henou. Netra all ne ra gantañ.

CHAN

Respontit 'ta, penn pod. Lan-Wilhou? Petra eo deut da vez?

FANCH

Amzer gollet, mamm. Morse ne laval netra en ti-mañ. N'eo ket hirio e tigoro e zent.

CHAN (klemmuz)

Spontuz eo evid eur vamm kaoud bugale e-gisdoch.

FANCH

M'or-befe bet eun tad e-giz an tadou all marteze... A-raog tamall d'ar vugale, gwelloh e veze deoh teuel ar beh warnañ.

CHAN

An tad a zo an tad. ha va 'fried dirag Doue. N'eo ket din da vez a varner. Na deoh kennebeud.

FANCH

Re am-eus gouzañvet dindannañ.

CHAN

Ha me! Piou a zo bet gwasket ar muia gand Lan-Wilhou ma n'eo ket me? Tregont vloaz zo emaon en ivern. Ma 'z eus unan bennag en ti-mañ a hell sevel e vouez...

FANCH (tagnouz)

Perag n'ho-peus ket savet ho mouez kentoh a-eneb da Lan-Wilhou. N'ho-peus greet nemed plega dirazañ abaoe an devez kenta. M'ho-pije divennet ho pugale d'an nebeuta. Netra. Bihan-tre ondaou, egile ha me, pa daole an tad ar skourjez warnon, mors n'ho-peus kinniget tenna ar skourjez digantañ.

CHAN

Petra a hell ober eur vaouez?

FANCH

Diwall ho krobenn hoh-unan, ya, an dra-ze a ouieh mad-tre. Ha mond a-du gantañ.

CHAN

Aotrou Doue, pegen reuzeudig eo va buhez!

FANCH (rust)

N'eus netra da verenn nemed bara seh.

CHAN (sebezet)

Penaoz! Debri merenn heb Lan-Wilhou!

CHAN

Piou oar? Marteze ne deuio ket d'e verenn.

CHAN

Ne deuio ket d'e verenn? Perag? Perag?

FANCH

Kerzit da houllenn digantañ.

CHAN

Eur gwall-zarvoud a zo c'hoarvezet, mabl!

FANCH

Merenn war an daol. Naig!

CHAN (o hopal)

C'hwi ho-peus lazet Lan-Wilhou.

FANCH

Laza an tad. Kollet ho penn ganeoh, maouez!

CHAN

Eo, lazet eo bet ganeoh? Bremañ ouzon mad. Abaoe pell 'zo e oan o hortoz an termen-ze. Va Doue, ha me a jom da gaozeal, ha da gaozeal... ha da zelau bo randonerez. C'hwi ho-peus lazet Lan-Wilhou bo-taou. (*Mond a ra dirag Per-Yann.*) Sellit! Egile emañ hoaz ar gwad o sehi war e jod. N'ho-peus ket mez! Eun den koz. Hag ho tad hoaz. E peleh emañ?

(*Koueza a ra war he fenndaoulin.*)

FANCH

Kurun ar Purgator, pa lavaran...

NAIG (e-kichen ar prenestr)

Peoh! Lan-Wilhou!

CHAN (eul lamm war-du an oaled)

Lan-Wilhou?

FANCH (a hej e ziskoaz)

An hini maro e-neus naon, sur a-walh!

CHAN

Naïg, merhig, an'avalou-douar a zo yen. Lakait ar pod-houarn war an tan eur munut. Gwerbez benniget, petra a lavaro ar mestr!

NAIG

Ar mestr a zebro e avalou-douar seh ha yen.

CHAN

Itron Varia, pedit evidom...

(*Na grik na van. Nemed Per-Yann a gendalh da zebri eun tamm kreun. An nor a zo digoret a daoliou botou ha Lan-Wilhou a deu e-barz. Eur pez den koz e vleo louedet, e lagad kriz, eur skourjez gantañ war e vreh.*)

PEVARE DIVIZ

LAN-WILHOU

Ha! Digouezet eo an daou loen bao. War ar boued int stard, med al labour ne ya ket dezo kalz. (*Kournaret, d'ar vamm.*) Hag ar yar goz a zo atao o vala pedennou etre he dent. (*Oh ober goap.*) Gwerbez Vari, Itron Varia, va Zalver Jezuz. Traou war an taol, tan an ivern, n'e ket poent?

CHAN

Dioustu, Lan-Wilhou, dioustu.

LAN-WILHOU

Toullou boued. N'ouzon ket perag e kendalhan da vaga kemend-all e gaoherez en-dro din. (*Da 'Fañch.*) Petra 'mañ hemañ o hortoz-gand e henou digor! Daoust ma n'ho-peus ket gounezet ho kerh-birio, kargin bo kov buan, teileged ma 'z ob, ma tistrofem abred d'an dachenn.

FANCH

N'am-eus ket naon.

LAN-WILHOU

N'ho-peus ket naon pa lavaran deoh debri! Gortozit, va mabig, me a zigaso naon deoh, ha ne vin ket pell. Fest ar vaz ho-po (*at skourjez d'al laez*).

FANCH

(*Goude beza sellet en-dro dezañ. Tro ebed d'en em denna. Hag eñ, prim, da gemer eur skabell.*)

Eun tammi a yelo ganin memez tra, tad.

LAN-WILHOU (Eur hoazزادenn)

Hopala! Dond a ra ar 'furnez deoh. Yaouankig oh hoaz. Pa po paket oad ho preur, c'hwi a lipo botou an hini koz, dres e-giz egile.

PER-YANN (ken sioul ha tra)

Va ano a zo Per-Yann.

(*Sabatuet an oll.*)

LAN-WILHOU (sebezet)

Petra a lavar hemañ?

PER-YANN

Per-Yann eo va ano.

LAN-WILHOU

Eur burzud. Ar re vud a zo deut da brezeg. Biskoaz kemend-all !

PER-YANN

Diwar vremañ, piou bennag a roio din eun ano all, me lakaio anezañ da lonka an ano-ze, hag e deod da heul. Per-Yann Gefleg on evid an oll.

LAN-WILHOU (a zo deut gwenn-kann hag a zav en e zav)

M'ho peus paket terzienn, egile, hemañ a yeno ha kwad deoh.

(*Mond a ra warnañ, ar skourjez d'al laez. Per-Yann a lamm en e zav, a denn ar skourjez digand an hini koz, hag a dorr ar pao anezañ e daou-damm.*)

PER-YANN (*mouez garo*)

Per-Yann eo va ano, an bini koz. Bouzar oh deut?

LAN-WILHOU

Eur barrad avel 'fall e-neus c'hwezet a-dreuz ho penn, paotr!
N'am-eus ket dalbet ahano stard a-walh.

(*Troñsa a ra e vañcheier ha mond war-du Per-Yann. Hemañ a grog en e skabell, prest da ziskarga eun taol war penn e dad.*)

CHAN

Jezuz 'ta! Per-Yann!

PER-YANN

Sell! Homañ he-deus desket va ano badeziant. Pell eo bet o
klask anezañ, med deut eo ganti.

CHAN

Ne skoit ket gand ho tad en an' Douel!

FANCH

Va zad? An den-mañ n'eo ket va zad. Va mestr, ne lavaran
ket. Ha va brasa enebour.

LAN-WILHOU

Ma welan mad, al leue a zo deut kerniel dezañ.

PER-YANN

Goapait atao. Ne bado ket pell. Kalz traou a echuo hirio.

LAN-WILHOU

Taolit ar skabell-ze war an douar, ha debit. Goude-ze ni a
welo.

PER-YANN

Plega a rit, mestr an ti, mestr a niétra.

LAN-WILHOU

Plega! Me, plega dirazoh! Mil gurun an diaoul!

(*Ober a ra van da lamma war Per-Yann. Ar skabell a zav.*)

FANCH

Arsa! Da betra zervij. Azezom!

PER-YANN (*d'e vtreur*)

A-dreñv, c'hwi. Gand ar merbed.

LAN-WILHOU

Marmouz brein. Ma tennfen war da 'fri, e redfe al lêz.

PER-YANN

Nann, Lan-Wilhou. Dres, echu eo redeg gand al lêz. Gortozet
am-eus an amzer a 'felle. Pell a-walh on chomet gwag dirazoh e-giz
eun tamm yod. Bremañ on deut da zen.

LAN-WILHOU

Lavarit atao. Ne gollit netra.

PER-YANN

Lan-Wilhou, mestr ob bet war an ti-mañ dre ho nerz hag ho
kounnar ruz. Brao eo bet deoh kastiza merbed ha bugale. Med ar
vugale a zo deut da dud. Ha c'hwi a zo eet koz. Lan-Wilhou. Ar
gounnar a zo chomet ennoch, med an nerz, an nerz a zo tehet kuit.

LAN-WILHOU (*gwanet*)

Koz! Petra eo an oad? (*Skei a ra war e beultrin.*) Selaouit pegen
don. Va horv e-neus tregont vloaz, ki daonet.

PER-YANN

N'eo ket gwir, Lan-Wilhou, ha c'hwi a oar gwelloh eged forz
piou. Paneve se, pell zo e vijeh lammet warnon en desped d'ar skabell.
Eur bloavez zo n'am-bije ket gellet lavared teir gomz hep paka va
'fegment. N'eo ket ar skabell-mañ a ra aon deoh, Lan-Wilhou.
En ho tivreh n'ho-peus ket fiziañs, nag en ho targreiz.

LAN-WILHOU

Chan ha Naig, kerzit da weled penaoz emañ ar zaout.

PER-YANN

Chomit amañ, ar merbed. Aon ho-peus da gaoud mez dirazo,
an bini koz. Emaoh war an tu diskenn. Abaoe bloaveziou emaoñ
war evez, o hedal ho nerz da vond kuit. Eet eo kuit. Hirio emaoñ
en ero.

LAN-WILHOU

N'on ket chomet berr. Eun dra bennag a zo torret e gwakol ar
marh baill.

PER-YANN

Netra dorret. Ganin-me e oa ar roñsed. Eet oh izelloh hoaz eged
na grede din, beteg ma rankit liva gevier e-giz ar vugale.

LAN-WILHOU

Tri mil barrad lubed kamm! Ar wech-mañ...

PER-YANN

(*Kemer a ra eur pez tamm keuneud.*)
Taolit ar penn keuneud-se en oaled, ha selaouit. Deut eo ar
mare da houzoud piou eo ar brenva, piou a vo ar mestr amañ. Gand

on daouarn noaz e tleom gourna, gand on nerz noaz, hervez kiz ar re goz.

LAN-WILHOU (*a denn e votou, war an taol*)

Mad. Er-mêz, a-dreñv ar bern kolo. Med ma traïhan deoh linenn bo kein, Doue d'am 'fardonno.

PER-YANN

Doue n'e-no netra da bardoni. Gwelet e vo. Er-mêz!

LAN-WILHOU

Abred emaoch ganti, va 'faotr. N'ho-peus nemed pemp bloaz warn-ugent.

PER-YANN

Ar pemp bloaz warn-ugent-se o deus padet ouspenn eur vuhez.
(*Mond a reont er-mêz.*)

CHAN

Gwerhez benniget!

PER-YANN

Ha peoh en ti.

(*Naïg ha Fañch a ya d'ar prenestr. Chan a azez dirag an oaled.*)

PEMPVED DIVIZ

FANCH

Emaint kroget. Aiaou! Roched egile a zo eet a dammou. Stard e vo ar c'hoari. Gwelom! Diskaret eo Lan-Wilhou! Nann; n'eo ket êt beteg steki e ziskoaz ouz an douar. An hini koz-se a zo eur marh. Hopala! Eun taol kiked. D'an traou o-daou! Beh 'ta! beh! Diwallit mad, an hini koz. Harpit ho treid! Setu aze eur gournadeg me lavar deoh. Peseurt taol brao! Piou eo? Ne weler ket kalz a dra gand ar plouz a nij spontuz en-dro dezo... Beh, beh! You! Eun taol biz troad. Ar wech-mañ int ruihel o daou a-dreñv ar bern kolo. Mond a ran er-mêz da weled penaouz.

CHAN

Chomit aze, Fañch! Ma kav an eil pe egile abanoh er-mêz, c'hwi a bako.

FANCH

C'hoant braz am-eus mond atao. Seurt gournadeg n'am-eus gwelet biskoaz, na ne welin birviken. A-walh da drenka gwad paotred Skaer ha Gwiskriv.

NAIG

Pa vez gournadeg etre paotred Skaer ha Gwiskriv, ar maout a zo lakaet da briz an treh ne ra forz ebed gand an taoliou kiked ha gand an taoliou biz-troad. Hogen, hirio, ni eo ar maout, Fañch. Gortozom.

FANCH

Ha ma ra ho kwaz lamm d'an hini koz?

NAIG

Petra 'ta! On nask a yelo en eun dorn all. Ha setu. Med ne jeñcho ket evid kennebeud.

FANCH

Koulskoude gand Per-Yann ne vo ket ken stard al lasenn.

NAIG

Piou ' oar?

CHAN

Taolit evez!

(*An nor a zigor goustadig. An hini koz a zo a-dreñv, roget e roched warnañ, leun a c'hwez. Skuiz-maro e seblant beza, tenna a ra e anal pourner. En em ruza a ra e penn an daol hep lavared eur gomz.*)

C'HWEHVED DIVIZ

CHAN

Lan-Wilhou!

(*Respont ebed. An hini koz a zell dirazañ demserret e zaoulagad. Per-Yann a deu en ti, di-roched, c'hwezo an tammoù outañ.*)

PER-YANN

An hini koz e plas ar mestr! Tanfoeltr! Marteze ho peus c'hoant merka roudou ho kein war al leur dourna eur wech hoaz. (Lan-Wilhou en em ruz da draouñ an daol, buan, buan, gwella ma hell.) Ouz taol! Amzer a-walh a zo bec kollet. (Fañch a azez. Per-Yann a gemer eun aval-douar er pod-houarn, ha diouz da 'fatori.) Yen a gemit eun aval-douar! Petra 'r gurun a ra ar vestrez en ti-mañ, ma ne hell an avalou-douar! Petra 'r gurun a ra ar vestrez en ti-mañ, ma ne hell ket derhel an traou tomm? Chan Gefeleg, re goz oh deut, c'bwi iveau. Mad da zila yod.

CHAN

Va mabig paour...

PER-YANN

Adaleg hirio, c'hwi a rajo war-dro al loened. An tiegez a vo e kont Naig. Ha gwaz a ze evidoh, plabig, ma n'eo ket prest ar boued er mare mad. (Sevel a ra.) D'an dachenn!

FANCH

N'on-eus ket debret netra hoaz, koulz lavaret, Per-Yann.

PER-YANN

Dre faot piou, sez kant gurun. D'an dachenn, pe me a raios
allazig d'ho kostennou.

(Kemer a ta ar skourjez. Fañch a lamm war an nor.)

Lan-Wilhou! O hortoz petra emao?

(An hini koz a zav gand mil boan, med en
eur vond et-mêz e tistaq eur hoatzadenn hit.)

Buannoh, stroalleg koz!

(Kemer a ra eun troñsad war an daol, ha kuit.)

SEIZED DIVIZ

CHAN

Va Zalver benniget! Gwasoh eged e dad hoaz!

NAIC

Lavaret am-oo. Pa zihuno Per-Yann e vo eur gwall reuz en ti-mañ.

CHAN

Gwir eo, merhig. Me, da vihanna, a zo dieubet-kaer. Bremañ on lak t war va skabell vihan, gand ar zaout. Gwelloc'h en em renkien ganto ha nebeut hao a daoliou a bakin. Deoh e vo da houzoud bremañ hag-henn eo red leuskel ar pod-houarn avalou-douar war atan, pe tenna anezhañ war al leurzi. N'eo ket  z a-wechou.

(Mond a ra d'ar hrench. Naig a gouez war eur skabell.)

NAIG

Me en em daolo er puñs!

— ECHU —

14

Interramant gr Garront Zuig

M'ho-peus c'hoant da gleved anez ar spontadenn am-oe eun nozvez, diwezod-braz o tistroi d'ar gêr, e livirin deoh e oan digouezet e penn ar Garront Zuig, e-leh ma klevis daouez tool hanter-noz o son en iliz-parrez, evidon da vez, a-benn neuze, eur pennad mad a vale diouti. Diavel ha didrouz e oa an amzer, hogen teñval o-walh o vezza ma ne oa ket savet hoaz al loar. Teñvaloù e oe dioustu en-dro din, kerkent ha m'en em gavis dindan ar volz a ree, a-uh d'ar garront zon, keuneud stank ha deliaoueg an daou gleuz uhel a zave unan a bap tu dezi.

E friko merh Kerligoan e oan bet er vourh, ha, daoust da ze, ne oan ket badoaouet an disterra. Med chomet e oan da zavarad goudre koan, diwezah oh echui evel boaz, gand eun nebeud mignoned din e ostalidi Per an Hamon. Hag, e sar teneur our honneig pe zaou, e oan bet daleet ganto pelloh evid ma zoñjen.

Mond a reen etremeg Kervorvan, ma hér, sonn ma 'fenn ha divorfil-kaer ma spered, med pounger o-wahl má divesker war-lehr an abadenno-dáis stank am oa gréti etre an daou ziazez. Pa vezent o frikota, n'eo ket chom da zelled ouz an dud-all da zoñsal a blije din, hogen lammad ive d'o heul er c'hoari, da 'fringal evelto, ne lavaran ket.

Goude kerz et gand ar garront skoachellec, e teus ma daoulagad da voaza ouz an deñvalijenn hag e oa ésth din bale gand ma hent. Med dizale e klevis un trouz trist, heñvel ouz mouez eur hlohg-kafiv hijet bêb eur mare. Hanter-vouget a-wechou ha pellig etre peb hini, e tassone goustadig ar hlohadou, o koueza hini ha hini, evel greun o tizhizou diouz pennoustad re-ao. Nehet eun disterra, e ris eun harp da zelou hag, a-barz nemeur, e kreñvias hag e tostaas an trouz.

Neuz e kredis gweled o tond, a-benn din, eun engroez kalz duoh hooaz evid an noz hag e leunie an hent don. Erikrezel muioh-mui, e lammis kerkent e toull-karr an Atilou, eur park da Ber Rannou, ma breur-kaer, rag ne oan ket chalet da jom war ar garront e-keid ma yaje e-biou ar bagad iskiz a deue warzu ennon.

Euen d'an ampoent, e tiskoochas al loar, euz a-drefiv ar houmoull, unan euz he hernou lemm. Tamouezet gand deliou ar bodennadou keuneud, e taole he bannou disliv, war an douar, our skeleurg dister hag ankeniuz. Neuze eo e tremenas, diffré a-walh, ar gerzadenn sebezas dirag ma daoulagod divarhet. Harp ma hein ganin ouz Kloed ar park, ar strafuill em herhenn ha sklaset me helon gand ar spont, e welis an arrest skrijuz.

Er penn-arôg e ooz eur mell gwaz o tougen eur groaz arhant hag, en e gichen, eur hennradd gand eur hlohog en e zorn. War o lehr eun den-all krog e penn eul lôn-kezeg sternet ouz eur charbañ, netra ennari nemed eun dra hir ha kcimbann goleot gand eur pallenn marellet a zaelou hag a bennou maro gwenn. Gouda kerkent, diouz an druith, gwazed ha merhed, koefou-karñ mezer du gand

darn euz ar re-ma. Hogen trouz stokadenn ebed gand treid nikun anezo, na gand ar marh, o kerzed war ar vein, na gwigour ebed kennebeud, gand rojou ai charbañ o vond hij-dihij dre skoachilli ar garront. Ken sioul e oant hag o skeud pe hoaz spesou euz ar bed-all. Ar hlohil hebken a gendalhe da dintal beg eur more.

Eet e oant e-biou hag anavezet em-oo kement hini euz ar bôtred. Perig Bozeg, eur hennard euz ar Wern, a oa gand ar hlöh, ha Joz Brenner, unan euz merourien Kervorvan, gand ar groaz, padal emede Jakez Gwegen, ma gwella amezeg, o ren al lôn-kezeg. Ar re-all a oa pôtred yaouank, gwazed e-kreiz o brud hag hiniennoù eet war an oad, kerent ha mignonned din oll, eul lodenn vad anezo euz Kervorvan. Dioustu war-lerh ar charbâr, eh en em gave ma zad hag Herve, ma breur, gand eun nebeud merhed na oen ket evid anavezoud gand ar hoeffou-kañv a holoc o 'fenn. Hervez an everiañs euz diou anezo, koulksoude, e kredis bez a gwelet Katell, ma gwreg, hag Anna, pried Per Rannou, he hoar. Ar re na oa netra o kuzad o 'fenn, e vijen bet gouest da envel difazi.

Paneve da daoliouigou ar hloh a glevet o pellaad, em-bije kredet emeden oh huñvreal. Beteg neuze, gand ar zabatur direiz a oa kouezet warnon, n'ema ket bet ar skiant da houllenn ouzин ma-unan da biou e welen sinadou. Rag petra ken e oa ar weledigez spouronuz-se nemed sinadou d'eur hristen bennag? Brema, pa éïvoren mad an darvoud skrijuz, e oa anad din na non nemedon 'ma-unan ha Per Rannou, ma breur-kaer, n'am-oa ket anavezet e-touesk ar skeudou-se a heulie ar zeblant interramant. Da biou 'ta ar zinadou-se? Din-me pe da Ber Rannou?

Diouz ar mintin, an deiz-se hoaz, em-*oa* bet savar ouz Per a gavis o tistroi euz ar park'gand eur horrad melchen. Ken yah e oam moarvad, an eil hag egile, pa gane ma breur-kaer evel eun eostig ha pa zistagen farserez ma-unan en eur vond da 'frikota. Ya! Med buan e c'hoarvez an droug a-wechou ha dond a ra ive ar hleñevet pa vezet an nebeuta war-hed anezan. Ha seuil-vui e predrierien, seul-vui e oan touellet gand ar zoñj e ooz ar zinadou-se din pe Daer hag e yaje diazle hini pe hini ahanom d'ar vered, daoust deom da veza neuze yah-nesk hon-dou.

Med piou e teujeu an Ankou da zamma gantoñ? Aze emede an dalh a ree d'arn halon mond bihan. Ker prim hag eun tenn e skaris d'ar ger, stravaget miuch ravi cond ma heuske d'ar benn.

Antronoz hag an deveziou-all war-lerh, gand aon da lakaad diéz he spered, ne dintis grig d'am gwreg euz ar weledigez estlammuz. Alvaonet ha teñval mazal, e chomen da zibri soñjou hag eet e oan diallon da labourad, me ken troet all da boania kent. Nehet he spered ouz ma gwelod kavourzet ha dizavar, e klaske ma 'fried gouzoud peta a oa c'hoarvezet garin. Hogen beweck e respoñt, e klaske, e klaske.

Eur wechad, a-greiz m'emeden ouz taol o tibri merenn vihan, e kouezas diouz ma 'fri tri beradig gwad war gil ma doarn kleiz. Kerkent ez is gwall-livet hag e kreskas ma nehamant, rag kement-se, hervez kredenn an oll, a oa ive sinadou. O kreskas a ris prim heb gouzid se un ha, doanjet gwashow-waz, e savis da vond er-méz evid mireo da skizkouez ma strafjuñh da re an ti.

An noz-se iveau, e-kreiz eur housk pounner ha dibarbet, leun a huriñkou haog a huñvreyou spontus, e pen dibunet gand eur acloud pe eur agouenn e skrivat

warlein ar zimalin. « Lapous an Ankou ! » emezon mantret muioh evid biskoaz. Ha ken tregaset e oen gand ar zoñj euz ar maroù, ma krogas ennon an derzenn "foll ha ma teuis d'alteri. A-veouez uhel e savaren ha ma homzou, dientent d'am gwreg ha da dud-all an ti, n'o-devoa na penn na lost, rag ne oa ken anno nomed euz un interrompant am-oa gwelet er Garront Zuig.

Antronzo e wasas din hoaz ha ma gwreg, ouz ma gweled en eun doare ken reueudig, a glaskas ar beleg hag ar medisin war ma zro. Hag an deiz-ive, pa 'z eo gwir, evel ma leverer, ne hoarvez morse eur gwalleur e-unan, e teus ma hoar-ja Anna da gemenn d'am 'fried e oa en em gavet droug gand he gwaz. Per Rannou, pignot ouz tal ar bern da dennra eur vriad foenn, a oa bet torret e horr o koueza diwar unan euz pazinier ar skeul brevet dindon e dreid. Evel just, ne oe ket komzet din euz ar gwall-zavroud-se, rag ouspenn ma ri'emedie ket ma oll anaoudenez ganin, n'eo ket eur seurt kelou e-nije greet din gwellhaad ha pa vije bet ganin ma skiant-vad.

A-benn nebeud goude, e teuas Frañseza Stervinou, ma moereb koz, d'ober
eur gwel din. Eet e oa ar vrud beteg enni e oan klafiv-fall ha c'hoant he-devoa
da gaoud kelou anhanon ha da houzoud penôz e kerze ar bed gant Per Rannou,
wall-hloazet ive war he-devoa klevet.

Eur vaouez lard-toaz ha koz-douar e oa Frañsez, landramus ha diez-bras
dezi bale. Bern-anal ha tiñvet e oa uspenn ha sempl-tre he halon. Douast da
ze e oa deuet war he zroad euz ar Voullhenn, e-leh m'emedé o chom, rag madele-
zuz e oa ha ma hared a re kalz, pa 'z eo gwir e oan, war he meno, ar gwella-
tud eur he zad.

Hogen kement a veh he-devao greet o tond gand an hent ha ken fromet
ha glaharet e o gand ar stad truezus m'emeden enni, ma semplas dirag ma
gwelie ha ma kouezas e-stok he horv war ol leur-zi. Da genta e kredas d'am
gwreg na oa nemed eur 'fallaen. Siwaz! Diskart e oa bet Frañzeza Stervinou
gand eun taol-gwad, freget eur wazied vraz enni, moarvad, ha torret neudennou
he halon, ha ne zaleeas ket da vervel.

Pa oe douget ar horv d'an iliz, n'emedem ket, na Per Rannou na me, daoust ma oa gwellaet din o-benn neuze, e-taill da vond d'an interramant. Ha setu penôz e teus da wir ar zinadou om-oa gwed er Gorrant Zuiq, rag dre eno ha, n'eo ket dre eun hent-all, evel ma vije bet c'hoavezet Muig, rag dre eno ha. Siwazh he moro er aér, e oa kaset he horv d'an douar benniget.

Tr. Eng. Sci., 20, 1968, p. 421-432. (Received 1967)

Eur Zadornvez Pantekost

Goude beza studiet piz ha flour stad al labourterien-douar, klas-kouezet nevez 'zo war marhad al loened koulz ha war hini an edeier hag an avalou-douar, goude beza pleustret reud war an diarbennoù goust da enebi ouz lano ar waskerez a zailh d'em em leda war buhez at mèziou,

E kred Kuzul-Meur an E.B.K.G. (1) diskuit h a kemenn kement-mañ:

— Ra vezo degaset da zoñj da gement hini a vefe tehet ar wionez-se diwar e spered, ez eo al labout-douar mammenn genta penvidigeziou ar vro, diazez ar henwerz hag an eskemm marhadouez, hag e chomo, kousto pe gousto, troadet warnañ a-viskoaz, sichenn pihlantez-vadou mab-den.

— Ar mare a zo deut da ziskléría groñs dirag koustianz an oll dud a youl vad, e kinnig mestroniez dizurz briz-arboellerien an amzer-vremañ kas tamm-ha-tamm an eienenn-ze da hesk.

— An oll a oat pegen distabil emañ banniel ar Vamm-Vro war meneziou seb on trevadennou tramor. Eur pehed, marteze, e vefe mond da rebech d'ar Gouarnamant a-bez an dispignou braz a rank-eñ gouez, evid klas-k derhel an Arouez en e zav. Hogen, peogwir ez eus beh da zougen, red eo ingala ar zamm kenbouez war skoaziou an dougerien.

— Koulskouede, an truajidi n'eus nemeto a vefe bloñset, beteg bremañ, o choug, eo ar gouerien. Seurd kunujenn ne hellfe padoud hirroñ!

— Setu perag, eet skuiz pelloh o hortoz eur respont d'ar pro-mesaou grêt dezo a-berz Stad — ha na vint morsse sevenet dre-gaer — ar baizanted a ra stard o menoz da vruda a-ouez d'an oll ar barr-feulz a zo savet en o zouez en abeg d'an dislealdeed maget abaoe re bell 'zo en o heñver. Disadorn a zeu, sadorn ar Pantekost anez, kement kouer a zoug eur gantec wirion d'e vicher a laosko heb keuz e varr a gostez evid mond gand e genvreudeur, dizaon ha siou war an hentchou-braz, da lavared d'an dremenidi pegen sounn ha pegen...

— Taol an tamm paper brein-ze en tan ha lonk da zoubenn, pelloh. Ne dommin ket anez diou wech.

Chob an Ti-Gwenn a ouie dre eñvor al linennou a gloze galv an E.B.K.G. Ar bedervet gwech e oa dezañ moarvad da lenn ar bape-renning skignet gand ar Sindikad, bag e-noa kavet e gwask ar stal-renning skignet pa zistroas euz kempenn douar-heiz. Ar henta gwech fiou da greisteiz pa zistroas euz kempenn douar-heiz. Ar henta gwech avad, e oa da Gatou an Ti-Gwen sevel he mouez a-neeb he gwaz diwar-benn ar bilhedig ruz-se.

Trohet dezañ e anal da heul e lennadenn, Chob a zigoras dirag ar skritur-moull daou bez lagad dispourbellet. Visant, ar mevel koz, boazet ouz e vestr, a brennas raktal e henou bag a reas eur moullad d'e vuzellou e-giz pa vefe bet eun hed c'hwibù pe merien askelleg o vond da ziskenn warnañ. Diwezatoh e kontas da Gaou, mevel ar porz all, penaooz e kredas klevet fuc'haden eun taro o rostaad ouz stal eur biger pa vountas Chob, gand an droug, an avel dre e frost-nellou.

Hemañ a oa krog kaer da zizakreal:

— Da zoubenn? Dal, aze emañ da zoubenn, ha dalh anez! Ar skritell a zo ganin etre va daouarn a dalv kant gwech ar brignon a zo o yena ebarz va asied. Ya, kant gwech! Kleved a rez, maouez? Kant gwech! Penaooz ne vefe ket a fouge ennout o weled anhanon o studia paperiou ar Sindikad?

— Paperiou ar Sindikad a lavaran-me iveau! Diotachou ha ranrez! Traou a netra mad da zuna arhant diwarnom ha da lakaad ahanout da zebri da amzer. Pa zoñjan! Teir zizun a zo n'ez-peus ket tennet da 'fri diwar ar paperiou brein-ze. Gweled a rez ar bern a zo anez a-dreñv da gein? Heb dale ne vo ket gallet digeri ar pre-nestr ganto ken.

— Eeun! Kerz atao, dont a ra ganez. Diodez ma 'z out! Dre zellid ar paperiou-ze eo bet digoret din va daoulagad; hag a drugarez dezo e tigoro iveau ar prenest war eur vuhez ma vo skarzet diouti sou-benn ar brignon. Warhoaz a-raog ar zao-heol e vo stag ar gazeg zu ouz ar hastell-eosteg, ha d'an eur ma sao Katou an Ti-Gwenn da horo he zaout, e vin e kroaz-hent Penn-Karront-Ar-Meot, etre Daou-laz hag Ar Faou.

— Hag eno?

— Eno e vo Lan Penn-Ar-Waz, Chañ Sug, Kaloneg ar Foen-neg, Tabaz, Reutig Meilh-Toullou-Du hag e-vab-kaer. Laouig Kran-gilli ha Frañou Mallegol, Neuni ha Petrol, ha kant ha kant all... Eno, peogwir henn fell dit gouzoud, e vo kirri, kestell-eosteg, tum-porellou, trakteurien, falherez, eosterez foenn, tennerez avalou-douar ha mekanikou all a beb seurd. Ya, muioh eget ma 'z eus bet gwelet biskoaz war ar blasenn foar en Hañveg. Hag ar henta gwtetur dre-dan na 'fello ket dez i chom a-zav a vo greet braoigou diouti!

(1) E.B.K.G. : Emgleo Broadel Kevredigeziou ar Gouerien.

War dro pemp eur hanter, d'ar zao-heol mil nao hant hweh bag hanter-kant, sadorn, ar Pantekost anezi. Chob, eur gazeliadig melchon glaz dindan e vreh, a storloke e votou var mein-ruilh porz an Ti-Gwenn. Katou, uhel he hribell, a echue peurzila al lêz war treuzou kraou ar zaout.

— Chob, emezi, pa vo echu ganez boueta al loened, ha pa 'z po tennet dour d'ar chatal, ez i beteg kichen al lenn. Va gwalhadenn a oa chomet du-ze deh, e korn ar 'foenneg. Dindan ar pilgos haleg e kavi ar bouteg. Eur brokad dour 'fresk a deuio ganez, war ar me-mez digarez. *hotte*

E keit-se. Visant euz e du a oa krog da jeñch dour e neo mamm ar poñsined. Ar mevel koz a ouie e labour. Digeri war glud ar yer, karga ar geuneudeg a vleñchou, risa dindan ar hezeg ha trei an diñerez, setu ar pevar zraig a oa en e garg beb mintin pa zave, ugant vloaz 'oa, e tiegez Karadeged an Ti-Gwenn. Da-houde, d'ar mare ma kare, e kave e korn an oaled eur skudellad kafe-lêz trempet evitañ.

— Hirio, a hopas Chob warnañ, abarz dijunia az-peus eur bouteg dilhad da gerbad euz kichen al lenn. Ar wreg a garfe e reufe eur brokad dour-feunteun ganez, kement ha mond.

Eur vreugnadenn e-giz respont, ha Visant war-du al lenn!... Visant ne gomz Morse a vouez uhel ouz den, nemed outañ e-unan a-wechou. O vond dreist an ode-vaen er 'foenneg, eun drezenn a spegas en e vleo a-zioh e skouarn hag a reas dezañ sevel e benn. Neuze e krogas da gaozeal.

« An drezenn-mañ, Chob Karadeg, ne lavar ket a hevier anezi. Krabisa a ra marteze? Met ar gwasa krabisadenn a oufe kinnig a zo flouroh eged ar brava komzou kouezet biskoaz diouz ho kenou. Daoust hag e soñj da vestrig yaouank an Ti-Gwenn eo eer bouzar-sourd e vevel war zigarez on deut ponner-gleo gand an oad! Pa 'z eus bet kaoz bremaig gand Katou euz he houez, da biou eo bet roet an urz da ziskenn d'al lenn? Din-me, pe dezañ? N'eus forz! Emaon war gwenodenn al lenn, hag an distronkadenn-dilhad a. deuio d'ar gêr, mare pe vare. N'eo ket eun displijadur, d'an eur ma tarz an heol, gweled geot ar 'foenneg o hlebia din begou va botou ha santout war va herbhenn ar beradou gliz o kouenza diouz an deliou haleg. E-doug ar wech iveau, em-eus karet azeza war maen ar 'feunteun ha sellid ouz ar gemenerien skañv o redog a lammoigou prim a-zioh boullid an dour. Ha bremañ dreist-oll, p'emaon va-unan kêz war ar bed, da biou e kinnigfen va mousc'hoarz nemed da loenedigou an Aotrou Doue? Ar re-ze emichañs a zo din c'hoaz peogwir ne dint da zen. A-raog m'eo bet kaset d'an douar, eiz miz 'zo, kory paour Chob-Koz an Ti-Gwenn, ar chatal en tiegez-mañ a oa oll em harg. Ar zaout a voude war va lerh, an dañvadezed a lípe din va daouarn pa dennen o ein euz touez an drez. Bremañ e tehont dirazon, spontet pa welont ar mestr yaouank o sevel e skourjez. An douchenn a zrask e peb tu war o ler, hag a-wechou zoken a-uz d'am 'fenn. An am-

zeien o-unan a jom sebezet. Kement e oa douget an tad d'ar vadelez, kement e fell d'ar mab bresa dindan e votou peb den ha peb tra lez, a zo lakaet izelloh egetañ. Lorphuz, taer, didruez. Ha koulskoude, na pebez dister a zen! Gaouier, gwan, dindez. Deh d'an noz e oa braz an ton gantañ p'edo o lenn paperennig ar Sindikad. Presz e oa ar pabor, lusifer ma 'z eo, da deurel an daol er-mêz. Tamm fougaser! A-raog lusifer ma 'z eo, da deurel an daol er-mêz. Tamm fougaser! A-raog lusifer ma 'z eo, da deurel an daol er-mêz. Tamm fougaser!

Lorzhuz

Gwan

Dinez

Deh

An

Noz

Eoa

Braz

Ton

Gantañ

P'edo

O lenn

Paperennig

Ar Sindikad

Presz

E oa

Ar pabor

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

Tamm

Fougaser

A-raog

Lusifer

Ma 'z eo

Da deurel

An daol

Er-mêz

O tremen dirag toull-ode ar gogenn-uhella, Visant ne dros ket zoken e benn war-du ar park...

Pa erruas e Penn-Karront-Ar-Meot, tri hard eur diwezatoh, e oa dija krog mad' ar reuz hag ar freuz. An oto genta a oa bet miret outi mond e-biou a oa ar blenier anezhi eun denig reut ha plomm ar bleo warnañ. Darbedig oa bet da Laouig Krangilli, en eur mell diaoul koulskoude, paka eun distouapadenn a zoare gantañ. Med ar zoubenn evel just a darzas war an taol! Gant troad e skourjez, Chañ Sug a strinkas e dog d'an Aotrou diwar e benn. Petrol, Frañsou Mallegol ha daou pe drí loen-dicheck all evelto a ruzas an oto er 'foz Tabaz amzer dezafñ da zouba e viz en eur podadig koltar, a zresas eur renkennad lizerennou du war doenn ar hefusker: « *An droherien-vuzug n'eo ket leueou int!* » Ha chelp, ha c'hoarz, ha diskargadennou a beb tu !

Heuget dirag kement a ouezded, Visant a dostaas seven ouz ar blenier evid klask e gennenza.

— Sell 'ta! eme Neuni, mevel an Ti-Gwenn a zav a-du gand ar Barizianed bremañ! Lavar deom 'ta kentoh, ratouz fall, pele eo chomet da vestr?

— Chob an Ti-Gwenn n'eo ket bet gouest da zond, Neuni, abalamour d'ar gazeg zu a zo kouezet diézamant warni er mintinmañ.

— Piou eo ar gaozier amañ? a eilgerias Biel Boudoureg, seb e gomzou. Hervez Lan Penn-Ar-Waz, Chob an Ti-Gwenn a veze d'an eur ma 'z eo, da vad o klouedi douar-beiz, en tu all da zachenn-armez, e kostez ar gogennou. *hervz*

Ankounac'haet war an taol ar fulor savet bremaig endro d'ar Parizian. Eur Yudaz all, kalz treitourroh c'hoaz a oa kavet da grouga, ... pe zaou marteze? Trubarded, kovouavel, sorobelled, bleo askol-toulla, pôtrede yalh ar Basion, chupennou « melen »... Kement milligadenn bet ijinet biskoaz gand bleizi e kounnar a goueze war penn Visant, e-giz glao-haïvouez o tifoupa er-mêz diouz barríkennou bestl didalet. Oll malloziou peherien Kêr-Iz ha trouz tarzou mor braz Douarnenez ne oant nemet eur zorob hag eur zafron e-skoaz an dismelg a zavas a-daol-trumm endro da Visant. Bountet, divouonet, sachet, kaset, bloñset, kignet, mahagnet, mevel koz an Ti-Gwenn a enebas ouz an taoliou hag e skoaz diouz e du, keit ha ma chomas eun elvennig nerz en e izili...

Pa deuas Visant / endro ennañ e-unan, edo astennet war eur holhedad pell e solier skiber an Ti-Gwenn. Dihunet e oa bet gand ragachadeg eur strolled gwragezed bodet e traofñ ar skeul-dirri. Mouez trenk Katou a holoe an oll mouezioù all.

— Ya, emezi, p'eo eet Chob endro d'ar park goude lein, echu e gousk-ae gantañ. e-neus kavet e oged brevet ha strinkellet e peb tu e touez an drez. Diouz gwakol ar gazeg zu, broudet ha kontelletet, e rede eur bernig bouzellou plouz korvigellec. War an douar, astennet e-kichen, diou naer rouz binimuz: ar zugellou draibet a dammou.

Da-houde. Visant ne glevas adarre nemed eul luskellerez dientent o voudinella endro d'e skouarn. Eur fallaenn all oa deut dezañ.

Charlez AR GALL.

Pennad-kaoz gand ar poder

Fañch Cueff, ar poder diweza a boderas e Lanveur Lannilis a zo ét da anaon warlene; 89 vloaz oa. Bet oan bet oh ober eur pennad-kaoz gantañ e Lanveur d'an 19 a viz gouere 1953. Meur a hini a oa bet araozon evid gouzoud tra pe dra diwar-benn ar vicher. N'oa ket e soñj den ebed dastum geriou brezoneg ar vicher. Setu ar pez am-eus kutuilhet dre skrid e-keid m'edo Fañch o varvailhad, e brezoneg e garter.

Ganet on bet e Plouyian d'an 12 a viz ebrel 1865. Mah da labourerien-douar, er skol on bet eur pennad, ha, goudeze, mevel war ar mèz. Ugent vloaz oan p'on deut da jom amañ. Desket ameus va micher a boder — ar boderez — o sellez ouz ar re all. Ugent rumm tud edom war ar vicher oh ober teol, ribotou, lachefriou, bolennou, skudellou, podou da gerhad dour, kirinou d'ober soubenn ha da lakaad dien, soupiernou, pichedou.

Ne heller ket ober an traou-ze gand pri-prad, gand pri-arjil hebken. Evid kaoud ar pri-mañ e touller eun andrezad douar. Dindan an drouskenn emañ ar pri-prad. Daou vetr izelloh wardro, emañ ar pri-arjil. Eul langede, eun trañch, eur bal a zo an ostihou evid al labour-ze.

Peb hini a ree e guchennig gand sikour e hini koz a oa podezourez ive.

Red oa bruzuna ar pri a daoliou morzol-koad; goudeze e veze bruzunet gand ar fraih ha tamouezet. Ar pri a rank beza gweñv; evid dont a-benn da gaoud pri gweñv evel toaz, e veze taolet dour war ar pri tamouezet, ha, gand an treid noaz, e veze grët yod. Anez e stagfe ouz ar boutou. A-benn eun hanter-eur e veze gweñv.

Neuze ez eem d'an dournell. Gant an daouarn e veze labouret ar yod hag ive gand an droell a veze lakaet da vond endro gand an troad. Gant eun torch gleb e veze lampreet bord ar podou. Greet al listri, o lakeem da zeha e-pad teir eur bennag.

E-keid-se e lakeem tan er 'forn, peb hini e 'forn, savet gan-tañ e-unan gand houarn, mein ha pri. Gant eur 'forn e veze karget ar 'forn a lann hag a vrug, jamez avad gand fagod all ebed. An traou a jome teir eur er 'forn war o genou, ha c'hweh cur da yena.

Araog beza lakaet er forn e vezent luiet gand eur bleud kouevr ha plom.

En toull kare a welit aze e korn an ti, en tu eneb d'an oaled, e veze greet ar yod-pri gand an treid. Er mèz ne vije ket bet brao ober eur seurt labour; tenn a oa ha c'hwezi a veze greet.

Al lann a gousté pevarzeg real ar hant.

War gein, pa oa o chom tost an ostizien, gand karr pa vezent o chom pell, e veze kaset an traou evid beza gwerzet dervez ar marhajou ha foariou war ar plasennou, e Lokournan, Lesneven, Plougastell, Kastell. Va gwella ostiz e Lokournan oa Albert an Troadec.

(Ha me da ziskleria da 'Fañch Cueff e oa an Albert-ze breur va mamm. Soñj e-noa euz e hoarez. Unan anezo, emezañ, a oa ampezerez. Va mamm an hini oa.)

Peb hini a veze diouz ma veze gwerzet e draou. E 1885, eme Fañch, pa veze gellet kaoud pevar real euz eun dousenn teol, mad oa bet an devez. C'hweh real eul lachefre oa ker. Beh e veze a-wechou da gaoud ugant real evid eur pod-dour diéz d'ober ar gor-zenn hag ar skouarn anezan.

Kerkent ha pemp eur oa red sevel ha labourad. Araog kregi, lein gand soubenn ha patatez; da zeg eur-hanter mern gand yod soukerh; war-dro teir eur-hanter, peder eur, mern vihan gand sou-benn ha pouloud, nemed da vloaz nevez ha goude an eost, neuze e veze kafe. Da goan, da nav eur, yod gwiniz-du ha patatez, nemed da yaou ha da zul kig-ha-farz. Da zadorn, krampouez. Ar boeson? Léz ha dour.

Eun tamm mad eo deut an traou da wellaad, dreist-oll goude ar brezel all. Krampouez ha pouloud a zrebom atao ha yod; bre-mañ avad int greet gand gwiniz, hag evet e vez gwin, kafe, ha drebet kig all eged kig-moh. Daoust d'ar skudell da veza gwerzet deg lur an hini, on ét da baour hag echu ar vicher.

L. LOK.

An anoiou bagou e Gwaien entre 1912 ha 1933

Peadra zo da veza souezet d'an hini a heuilh ar hae penn-da-benn en
eur porzig bennag e Breiz, e-pod m'emañ an oll bagou endro er porz, stag-ha-
steg an eil ouz eben, dre renkennadou stank, dre goubladou diou ha diou, pe
peder ha peder zoken.

Gwechall, 30 vloaz zo, e oa kalz bihannañ ar bagou, ha kalz niverusoh iveau, ha pa zeller ouz eur gartenn-bost, tennet war-dro 1914, e chomer bamer o weled kemend-all a werniou, ken niveruz pe dost hag ar gwez-pin e koad kerou en tu all d'ez evez.

Ar Vretedon desket ne gomprendont ket alies perag, e-touez kemend-all a vagou, ne gaver ket muioh anezo o touzen arrezo.

Rolliou ar bagou sovet etre 1912 ha 1933 e rann-vro Gwaien (etre Beugaleg, ha 10 % hepken d'ar brezoneg. Ouspenn 1.000 bag a zo bet greet er marez-e.

Kenkoulz e galleg hog e brezoneg, an ano a verk an oiesa preder bras an den, pe anken ha nemant, levenez pe garantez, faltazi, ha, siwaz! sotoni. War kant anio e brezoneg, ne vezet ket souzezt o konta da genta daou-ugent anezo hag a zo anoiou kristen. Sent koz ar vro da genta, hag iviez anio Santez-Anna hag hini ar Werhez: **Sant-Clet**, **Sant-They**, **Sant-Tugdual**, **Sant-Thual**, **Sant-Hernot**, **Sant-Venoc**, **Sant-Herve**, **Sant-Guenole**, **Sant-Dreyer**, **Sant-Corentin**, **Sant-Tudy**, **Santez-Barba**, **Santez-Evette**, **Santez-Marina...** (An hini diwezo troet diwar ar galleg.) Dolhet eo bet omañ an doare-skriva implijet gand ar yentel.

En eil lodad e kavom: **Fusterez, Occupez-ket, Deomp tout, Arok, Demp Dei, Kers Ato, Deomp Hoa, Ne ouzon ket, Ar Fortun atao, Leac'h Mazo, Lakés, Gal-loupï bihen, Faro, Mor Kaer, Kavel Mor...**

E colleg e kaver traou fentus: « Jaurés », etre « Vénus » ha « Cécile Sorel ». Eun ano spôntuz: « Châtiment de l'Impureté », hag anoiou o verka gwarizi an amezeian: « Laissez-les dire », ha « Fléau des Critiqueurs ».

« An den a gao dito e doenni ha kornig e vro », a lavare Brizeug. An anioiu-leh o vez roet d'ar bagav iveauz: Ros ar Voalez, Roch Criben, Styvel, Goyen, Breiz-Isel. Anioiu pe lez-anioiu a gaver hoaz: An Enezour, Plouhinec, Ar Bihan, Laper Bihen, Pai-Pai, Ar Vigouden, Goff Bihen, Herve; hag anioiu hanter-galleg hanter-brezoneg: Jean Bihen, Yanette, Chopine Bihen.

Evel ma vez gwelet bremañ bagou anvet « Stalingrad », « Buchenwald », eo, goude ar brezel pevarzeg anoiou evel: Verdun, Poilu, Foch, Evadé d'Allemagne; atao e galleg.

Rouez-tre eo an anôiou a-zivoud ar mor pe ar pesked. Bez ez eus: « Ar Cheorenn », hag a zo eun doare krankig lost hir ha fri eskenneg, ruz brao pa 'z eo poaz ha mad da lipad, evel ma oar an oll; hogen eur « Jeorenn » e Gwaien a zo iveau eur plah vrao. Eun anio a zoare evid eur vag kaer! Bez ez eus hoaz « Ar Spinoc », anio eun doare rinkin bihan gand eun drêñ braz dindan e askellegein. Hogen anio mestr ar vag e oa iveau!

Dou an peesk a zo hoaz: « Brezel », a hell bez a iveau an uno roet gand eur brezelour euz ar brezel pevarzeg; ar peesk a vez anvet an aliesa e Gwaien « Briel » gand ar vartoloded a vez greet outañ « Brillenn » war ar mèz, lester « Brili ». An eil uno, « Séro », a zo hini eun doare beurleg bihan, disheñvel dioutaou elevata, a baker stank a-hed ka Douarnenez, e-leh ma vez greet dioutaou « Chinkin », ha nebeutouh e Gwaien. An unander e Gwaien a zo: « Sérégenn », an uno skiantel « Gadus Minutus » moarvad.

Setu daou ano hag o-dije lakaet kant vloaz zg hon tadou-koz da vond sod, enebourien touet ma oant d'ar Zaozoen: « Struggler for Life », ha « Save and Sea ».

E galleg kenkoulz hag e brezoneg e vez gwelet faltaziou bras e-keñver ar yez hag ar skritur: **Gade Sicour Marie** (Gand Sikour Mari), **Neus quet Dea** (N'eus ket dezañ). Al lizerennou N pe Z a vez alies eilpennet, hogen an draze a weler iveau e leh-all. Bez e heller lakaad kichen-ha-kichen: **Santec-Theresa**, distaget « Tereza », hag an ano galleg « *Fleurs de Lixieux* » (sic). En eun doare all e kaver levezon al leoriou mouplet hag ar hantikou, en anioù evel: « **Aroack Atao** » (distaget « Arog Ato » e Gwaien), **Stereden ar Mor**, **Stereden Arvor**, **Rouanez ar Mor**, **Rouanez en Env** (hag a oa bet skrivet da genta « **Rouanez an Ner** »).

Eun enklask all a lavaro deom penaōz emañ stad ar gudenn en amzer-
vremæn.

Alan A. BERR.

Mammen Brehoneg Gwéné

Pétra ouiam, en amzér a hiziù, a-zivoud mammenn brehoneg Gwéné? Distér dra, aveid lared er wirioné! Emesk papérieu koh Menati Rédon, n'eus bet miret nameid unanig hebkén ged un nebeud frazenneù ér brehoneg koh. Med aveid gouied mar doù dishaval brehoneg Gwéné doh er réall, é vehè ret é lakad kevér ha kevér geté. Gall ket nehi boud groeit en dra zé! Un druhé éma, a pé soñjér éma bet kollet da viruikén papérieu koh Menati Lann-devenneg é gré en Normanéd.

J. Loth e gavé getoñ ne oè ket kohoh on brehoneg aveid er seitegvad kantvléad. Aveid treu zo marsé oè gwir er péh e lare (Z deit de voud H). Med e geteh ma vè kavet pennadeu kohoh é kompreñer penaoz éma ganet abretoh egod ne oèd aveid hen lared.

Revé er heltiegour bras eué ne chomè hañni é komz galianeg, dréma, a pen dé bet poblet éndro on bro, a pe das er Vretoned, de lared é, ar droieu er hwéhved kantvléad. Er brehoneg nen dehè bet de geijein nameid ged er yéh roman de getañ, hag er galleg de houdé.

N'éma ket ali getoñ rah er geliegourion. Diéz é gouied é gwirioné petra zo chomet arleh er galianeg, pendégwir n'éma ket anaüet forh mad er yéh-sé, nag er brehoneg koh. Er gérieu ha nen dint na breton, na galleg, na latin, a hellehè forh éz boud galian, nameid é vè louiet en treu mar a wéh. De skouér, er gér *mardoz*, *mordez*, ur sort hwilér, zo bet laret ar é zivoud é hellehè boud galian. Tabut zo bet, a pe respontas eur goapour ne oè nameid er gér galleg anaüet mad ged rah en dud. Hag é gwirioné reit é vé er gér sé é lévr. Grégor a Rostrén èl unan gallo, nameid, a pe zehè ag er galleg é vehè é Kiberén *miardouz*, ha nen dé ket *mwardéz*, èl m'éma distillet. (Ur vammenn *mord-* e houlenn hénañ.) Marsé é rekér lared en deus groeit keij-meil deu hér, unan galleg hag égilé, laram, keltieg.

Nag er gér *maerl* (kerjad ged jibl), pesord darempred en deus bet ged er gér galian *margilos*, pé er gér galleg *marne?* Diéz eue hen lared.

Ne ouiam ket muioh a béban é tè er Vretoned-sé en deus reit de Vro-Gwéné un anien keltieg éndro, ha nen dé ket anù *Bangor* pé chapélieu Sant Dewi a vo erhoalh aveid hen spisein.

Laram, aveid achiù, éh eus é Bro-Gwéné un tachad émen é seblant er brehoneg boud un tamm mad arlerh hani en douar braz, en tachad-sé e hellam lakeit ennoñ, Groé, er Gervér, Kibirén, Houad, en Edig, Lokentaz, ha bouri Baz. Deusto m'éma dishaval brehoneg unan anehè doh hani er réall, éh int haval drè men dint bet forhet doh er brehoneg arall, rag, nag en daremprédeu ged en douar braz, nag er véleion, nag er vench nen dint deit a benn de zispenn er brehoneg a gomzédréman.

Er yéh e seblant rein er gwellan skouer ag er péh e oè brehoneg en Arvor, zo hani Kibirén, ennoñ gérieu koh èl *hin* (*hén*, de lared è koh; *hindadkoh* e larér aveid *gourdadkoh*), ha distill eston el: *tchirah*, *pian*, *tiann*, *biarù*, *diant*, *miam*, *niah*, aveid *kerh*, *penn*, *tenn*, *berù*, *dent*, *mem*, *neh*.

Goudé bout bet ar studi er yeh-sé é laré J. Loth penaoz é tenn d'en Iwerhoneg, e laka eùé « broad with broad and slender with slender ».

A beban é ta en havaledigeh-sé? Un dé marsé é hello boud responet d'er goulenn e za én on spered a pe sellam a dost doh er brehoneg-sé e oè étré brehoneg en Domnoné, el latin, hag ur meskaj galianeg-roman, e rekè boud gomzet én on inizi, marsé erhoalh.

Gweltaz BERNIER.

Deut eo er-méz :

DASSON UR GALON

Gwerzernneù
ged Loeiz HERRIEU

Eul leor 254 pajenn
dindan eur golo kaer,
ennañ 36 Barzoneg gand Er Barh Labourer,
gand eun droidigez e galleg.

Molladenneù “Dihunamb”.
600 lur; war baper kaer: 1.000 lur.
Goulenn al leor ouz Sekretour “Emgleo Breiz”

“Emgleo Breiz”, B. P. 17 Brest. C. C. P. 380-96 Roazan.

Brezoneg beo ar bobl

EUN TAOL SPONT

Seiteg vloaz a zo abaoe ma c'hoarvezas an dra-man ganin; ha seiteg vloaz all a dremeno hoaz, hag am-bezo soñj atao deuz a taol spont-se...

Eur yaouvez, goudé beza bet greet eur mintiveziad c'hoari kanetennou gand ribitaillou all ar hontre, ez oan oh erruoud el leur. A-barz mond ouz taol evit debri lein, ez oa kustum din da walhi va 'fatonou e skudell ar hi, a veze aliez leun a zour-glo...

D'an ampoent, e klevan eur pez dipadapa er porz : ar yeo, ar hezeg, an eler war o lerh o ruz, eun trouz sinkanuz ganto, lavaret e vije bet paotred ar Zabad o tond pe hoaz an Diaoul hag e bevar... Sinkanuz an traou, ya! ha me dija am-où kollet meur a gantennet diouz ar mintin. Mad da viza oan, med fall da baka, fall-du ! Ouspenn, Yann-Loeiz a Di-'r-Broh e-noa gotou du, ha gouzoud c'hoari ganto a ouie; n'oan mad nemed de ober ar rontchou gand seul va botou-tusa-koad. Setu perag, eun imor ennon, ne houllennet ket gwelloc'h eged mond da zebri lein dioustu, ha sioul evel eur haz foetet, da zebri kig-hafars: an devez oa da gaoud ar geusturenn-ze, hogen, pa vez greet labour pounner war ar mèz, gouzoud a rit e vez debret ive traou waskuz, traou da lakaad stign war an den ha stard ar zouantraill...

— So berr 'ta, Fani! Sell euz-outi eme va zad, kavoud a ra dez i emañ o vond diwar-herr d'ar gér!

Eur gazeg klasket oa, euz an ti all.

War-lerh ar alar, ar gazeg koz euz a zu-mañ a oa o vleina cheo ar poumper. An n'i goz, finnoh eged kaoh-houarn, a ouie an taol ha houndid ar porrastell-mén, a oa koulskoude striz awalh; breman ez eo pilet, kouezet eo bet en e boull, ha n'eo ket bet savet a-nevez. Hogen, d'an deiz-a-hirio, n'eus ket ezomm ken na porrastell no klowed. Breman e ranker kaoud frankiz en-dro d'an tiegezioù, abalamour d'an trakterien ha d'ar hamionajou kolo-prenet da vond war-euen hou distrobab el leuriou. N'ez eus ket mui a oa euz al laeron e-giz gwechall-goz, hag ar moh ne vezont ken losket el leur da duriad he da rohal.

— Setu ma lavan deoh, a lavare Paol-al-Lannou, « Selin goz », atao he lost ganti er van, sounn evel eur bod balan, he-doo greet buan da vond d'ar bern-foenn evit diframma eur henouad foenn-melchen lakaet da zizevel ar bern; c'hwez-vad a oa ganto, hag ar hezeg a zo tig gand ar melchen seh.

Mad-tre da voueta oa Selin; ouspenn he-doo nean-du; mar doa fall da eva dour, an debri a dee ganti disevel; beteg kement delienn brikoli a oa o redog

war an hent braz a 'z ee oll en he zoull marlonk. An taol a ouie evid en em zivinella, hag, e-giz an Amerikaned, e veze dalhmad, a-hed an hent koulz ha war he labour, o chikad eun draig bennag...

Va eontr, krog e pao ar zouheller, e-neve hoaz pég e penn daou aneval all, a dueu war-lerh en eur fringal. Unan anezo a oa eun aneval, ya! Merh Fani an hini oa: eur penn skanv, tri-bloaz-kazeg bet d'ar mare-ze. An itronig a oa deut da beur-zresi er penn-karr. Eun tamm flibouchenn, ya! aon ganti rag he skeud, ha prest atao da liau ar chadennou.

— Deus 'ta, gast vihan, eme tanton Fanch! bremaig ne po tammo ebed da zebri, va merh!

— Kê dioustu, a lavaras din, da gas anezo d'ar gér. N'he-deus greet netra hirioù, ha skoazet hoaz, mar plij... Alo, kê ganti, he rastell a gavo gouillo. Da boent merr he-dezo eur boutegad lann!

Setu me avad krog en he goustenn:

— O! non-de-diah, petra rin-me euz human! Mad, dabord, paotrez, ma rez manganelon, e-po meur a daol botez c'hwez; an dra-ze ne vo ket c'hoari an « din » vezken.

He has d'ar gér, da di va eontr, eun hanter-kilometr da vresa gand ar vreser-se, na pebez kudenn! Penaoz en em gemeret? Ha me, sempl dija war va hilhou, skuiz-mar; mad, sevel war he hein, fasili!

Dibaseat an hent braz ganin, ha troet breman war an hent bihan, setu ma welan a-hont pelloh eur bern tanvah bet lakaet gand ar gantonierien.

Setu me da lakaad ar hantol-man e-hed ar hae, ha daof! va zreid war an dorgenn roh-tanvah, tapet krog er moue, eul lamm seder, ha me war laez. Eun tammo trei he-doo greet ar gornigell, med breman ez oan war gein.

A-gréz peb kreiz, eur hamion braz leun a 'fagod, o tond diwar-zu Menez Are, hag o kerzoud 'frezeg an Arvor-Wenn, a oe gwelat, war gern-zao ar Ped, o vranskellad. Ha netra nemed ar gwell anezan euz a bell a lakaas anezu da ober ive da zevel he 'fenn en eun taol bous. Trouz ar harc a lakaas anezu da ober ive eur bouh-lamm, hag hi da zoalammad war an hent esun. Toud ar pezig a jome a nerz ganti hoaz, a lakaas da zibrada he 'fenn a-raog goude he 'fenn a-drev. Brao! N'em-oa ket bet zoken ar spi a dap a krog en he goustenn, a oa breman o treinellad etre he zreid; a-wechou e valee warni, ar pez a lakaas anezu eveljust diroha he genou ha da vond gwoshoz hoaz.

Me o oa evel eur zahad toaz plavet ha skoumet ouz moue ar gazeg dirollet. Biskoaz kemend-all! Chenchet am-aa liou, ha ve zammiq gwad a zanten o tiskenn beteg begou bized va zreid. Setu me hanter zemptet etre an nev hag an douar. Femp bloaz skiant a-zindan va boned — daouez vloaz e oan d'ar poent-se —, gwentuz e oa memez tra mervel d'an oad-se; dioustou goude va 'fask kenta! An akt a gontrision am-aa lavaret d'ar red, eveljust..

Ped gwech ez oan bet tostig da dumpa ar hostez kleiz pe er hostez deou, dreist penn ar gazeg martez, penaoz gouzoud? Setu oxe eun drubuilh ovad! Va zreid a oa mord evel eun durkez war goustennou al loen, med riskla a reen ha tost ou bet din diskenn er bez!... Na pebez kalvar!...

Derhel a reen gwella ma hellen: ar Vretoned a gustum derhel stard evid doare!

A-benn ar fin, gwelet gand va hazeg ar strad verr, an hini a gas beteg he hraou: echu en eun taol ar vraskellerez zod. Setu hi staget da drotal: d'an

droad-ruz da genta, med ne oa mui ken « kaoh-en-avel » evel d'ar penn kenta. Total heb di br eb ed n'eo ket éz evelato, ha va bouzellou a zanten o tond er-méz dre va genou. N'oa ket a-walh kaoud aon braz, poan a oa ive war ar marhad.

Ha setu avad va loullig d'ar paz en eun taol-kont; en em gavet oam. Berr he alon, strevial a ree al loen, ha divogedi evel eur marh-tan.

Ne oo ket a-walh hoaz er mod-se. E-kichen ar hraou, e traon ar porz, ez eus eur poull-hanvoez. Hag hi da dostaad ouz an dour: eur zehed spontux he-doa, e-giz oll ar hezeg bervet... Kerkent e lakaos he zreid a-roog 'barz ar fank. Setu me, ha n'em-oo ket bet amzer da zistrei ennon va-unan hoaz, brastellet adattra, dar- bet din beza gwintet barz ar Poull du.

— Say da benn! emezon.

Med bouzar e chome. Evet he-doa danvez diou pe deir zaillad kafe!

Gweled a rit abanon o tiskenn diwar ar harr-nij-se, ken buan hag em-oo en em losket da rikla. Karget em-oo va botou, hag an hanvoez du e-noa greet din loerou beteg kovou va divesker. Med an dra-ze ne ree ket: beo e oan hoaz, kement ha beza, avad.

Faînch INIZAN.
euz a Dreloouenan.

LODENN ar YAOUANKIZ

Paotred ha merhed yaouank

Amzer da zond ar brezoneg a zo etre ho tauourn, a-benn ar fin. N'eus netra surroh. C'hwi eo hag a zaveteo ar brezoneg, pe er hontrol, a lezo anezañ da vond da gall.

« Med, perag klask savetei ar brezoneg? » a lavaroh, martez. « N'eus Breton eb ed ken, koulz lavared, ha na gomprentez. Ar brezoneg ne lakaio ket ahanom da veza treh d'ar re ket galleg. Ar brezoneg ne lakaio ket ahanom da veza treh d'ar re all evid gonid on tammiig bara. Ar galleg, avad, a laka ahanomni, Bretoned, da veza kenkoulz ha n'eus forz peseurt Frañsizien, hag hebañ ne vefem ket kapabl d'en em zibab e-barz ar vuhez. Ar brezoneg a dile mond d'ar vered gand ar re goz, hag ar galleg a dile dond da veza yez an oll Vretoned. Trist eo, martez, med e giz-se ema an traou.

Setu aze ar pez ho-peus klevet aliez en-dro deoh.

Ahanta! Tud yaouank, daoust hag-eñ e hall an den beva nemed gand an traou a zo red evid maga ha gwska e gorv? Daoust hag-eñ n'e-n'eus ket ar hlaskez-bara ezomm da gana, d'an nebeuta? Daoust hag-eñ ne vez ket dispignet kalz arhant, kalz amzer ha kalz poan da 'ficha mad pep tra, dilhad, arrebur, tier, liorzu hag all hag all? Ouspenn e gorv, an den e-neus eun ene.

Ha ma ne vije ar brezoneg nemed mad da gaeraad buhez ar Vretoned, e vije trawalh, dija, evid lakaad eun toullad mad a Vretoned yaouank d'ober war e dro. Hag ar brezoneg a zo barreg d'ober kement-se. A zo kaeroh, abalamour d'ar brezoneg eo ez eus bet — hag ez eus hoaz — dilhad, soniou, dañsou, savadurioù (ilizou, kroaziou hag all) hag arrebeuri (gweleou, armeliou) giz ar vro: an traouze a vez kavet e Breiz-Izel, e-leh e vez komzet brezoneg, ha neket e Breiz-Uhel, e-leh e vez komzet « gallo ». Med ar brezoneg e-neus eun dalvoudegez all evid Bretoned yaouank an amzer vre-

mañ. Gouzoud brezoneg a zo an tu nemetañ, evito, da gompreñ mad ijin o zud pe o zud koz, e-leh sellad outo e-giz ouz estrañjourien, koulz lavared, dre ma ne gomzont ket galleg kenkoulz hag ar re yaouank, ha dre ma ne gomz ket ar re yaouank eur brezoneg ken mad hag hini ar re goz. Evid ar pez a zell ouz ar rummad tud yaouank ne gompreñont ken ar brezoneg, n'int ket evid kompreñ, memez, anoiou tud o bro, anoiou jeografiez o bro. Dres evel ma vijent kaset da Vro-Chin da jom! Ne hallont mond d'o zud pe d'o zud-koz nemed dre ar galleg, pa hallje ar re-mañ konta dezo traou kaer ha saouruz e brezoneg hebken. Rag, gand o galleg dister, ar re goz ne hallont lavared nemed traou divlaz, d'an aliesa. Ha setu penaoz e vez distaget krenn ar re yaouank diouz ar re goz, e Breiz-Izel; ha, pez a zo gwash, penaoz e vez techet an dud yaouank da zisprizoud o zud-koz, a-faat kompreñ o brezoneg leun a zudi. Dres evel ma klaskfent prizoud ampartiz eur peizant koz, dre lakaad volañ eun oto etre e zauarn, pa n'e-neus renet nemed kezeg a-hed e vuhez!

N'eo ket diéz kompreñ, neuze, e veze cheñchamant etre an traou, ma veze gwelet eun toullad mad a dud yaouank oh ober da vad war-dro ar brezoneg. Neuze e veze sellet ouz ar brezoneg evel ouz eur binividigez kulturel, gouest da gaerraad buhez ar Vrettoned, ha gouest da herzel ouz oll binvidegeziou kulturel ar vro da vond da goll. Neuze ne veze mui gwelet tud yaouank mezeg o kaoud tadou ha mammou o komz brezoneg. Neuze ne veze tamz dispriz ebed, e Breiz-Izel, evid ar re n'ouzont ket mad ar galleg. Ar hontrol e veze. Klasket e veze konta brezoneg gand ar re-mañ, dre ma teu diwar o muzellou ar brezoneg flourra ha saourusa.

Rag-se, ma ho-peus c'hoant da skriva brezoneg evid « Brud », — ha fiziañs on-eus ho-peus kompreñet e tleit henn ober — e rankoh klask komz brezoneg gand tud ar vro an aliesa ar gwella, gand ar re goz, dreist-oll. Ma emaoñ war ho studi, e kavoh amzer ha tro d'ober se e-pad ho yakañsou, moarvad. Eun tu dispar da zizolei an teñzoriou kuzet e-barz o sperejou hag o halonou, d'o hared ha da gaoud doujañs en o heñver, ha war ar memez tro, e-keñver ar brezoneg, o brezoneg. Ya, o brezoneg leun a gomzou hag a droiou-lavar beo-buhezeg ha leun a ijin, ijin gouenn ar Vrettoned. E-giz-se e teuoh a-benn, c'hwi ive, da gaoud seurt ijin, d'henn lakaad da greski, ha da rei anezañ d'ar re a deuio war ho lerh. En eur ger, e lakaoh binividigez ho spered hag ho kalon da greski, ha war ar memez tro, binividigez Vreiz, ar Frañs hag ar bed a-bez.

E-giz-se ive e teuio ho prezoneg da gaoud blaz ar vro, evid brasa plijadur ha brasa mad ho lennerien. Nemed e tleoh labourad. Red e vo deoh derhel ganeoh eur harnedig hag eur hreion, ha merka peb komz, peb frazenn, na anavezit ket mad, dioust goudre beza klevet anezo. Red e vo deoh, marteze, deski gwelloh

yezadur ha doare-skriva ar brezoneg (1). Seul vrash e vo ar boan, seul vrash e vo ar blijadur ive.

Ha na glaskit ket lezel al labour gand ar re-all. Da genta, ho pinvidigez kulturel deoh-c'hwi a dleit lakaad da greski. D'an eil, n'eo ket gwall stank, siwaz, ar re yaouank kapabl da staga gand seurt labour (ho n'eo ket dre o faot eo). Deoh-c'hwi eo rei ar skwer-vad, eta.

Krogit dioustu gand al labour. Hag an abreta ar gwella, kasit deom ho taol-esa kenta: eur pennadig e brezoneg (kontadenn, istor, traou farsuz, krenn-lavariou, traou ijinet ganeoh peotramant klevet gand tud ar vro. Ha, ma 'z oh barrekoh, eur romantig, eur pezig-c'hoari, eur pennad barzoniez).

Ho labour-c'hwi a hortozom, avad (2)

Dr TRICOIRE.

(1) Bez e hellit peurzeski brezoneg dre lizer gand Skol « Ar Falz », B P. 19, Brest, pe gand Skol Bleun-Brug (V. Seit, Bleun-Brug, Châteaulin - Finistère).

(2) Na vezit ket chalet gand an doare-skriva. Pez a gont eo skriva brezoneg. Ar skrivadur a vo reizet ganeom.

Liziri tud yaouank ar skoliou

... Degemeret am-eus al leoriou kinniget din gand « Emgleo Breiz » hag « Oberenn al Leoriou-Skol Brezoneg » da gefîver roidigez ar Priziou dibenn-bloaz em skol. Trugarez a greiz kalon !

Ar bloaz a zez e krogin adarre gand ar brasa plijadur gand studi va Yez hinidig... E-pad an ehan-skol, daoust d'al labour war ar mèz, e ti va zud, daoust iveau d'ar beaj a rin e bro-Gembre hag e bro-Zaoz evid deski komz saozneg (ha martzeze iveau, na pa ne ve nemed eun tammig, ar Hembraeg) e kaviv amzer da lenn ha da skriva brezoneg.

A-du emaoñ gand an Ao. Triocoire ha gand oll dud « Emgleo Breiz » : ar Yaouankizou a vez oh heulia ar Henteliou brezoneg a vez roet bremañ er skolioù a zo o dever sevel pennadou e yez o Bro... D'en em varrekaad, da genta, da zegas danvez d'ar heliouennou brezoneg iveau. E-touez ar baotred hag ar merhed yaouank a zo bremañ er Skolioù e tiebeza kavet eun toullad skrivagnerien brezoneg nevez — danvez kelaouennierien evid kazetennou an Emzao, da nebeuta.

Rag-se, red eo gouleñn ouz ar Renerien-skol hag ouz ar Gelennerien a war-dro ar Brezoneg er Skolachou, el Liseou, er Skolioù-Mistri, er Skolioù-Meur, bruda Galvadenn an Aotrou Tricoire. Hag iveau, na petra 'ta rei brud da... VRUD.

P. K.

Eun dra a zoñjan ennañ abaoe eur pennad a zo, hag a vije d'ober ar henta 'r gwella, a vije dastum en eur Geyredigez an dud yaouank a vez o studia ar brezoneg er skolachou. Eur seurt « KEVRENN AR VREZONEGRENIEN YAOUANK », a vije éz da zevél. « Emgleo Breiz », a asantfe, emichafis, roi da Izili ar Gevrenn nevez-se koumanantchou « Brud », a-ratoz evito da skouer war hanter-briz?

Gouleñnit ouz ar Gelennerien alia d'ar baotred ha d'ar merhed yaouank kas deoh pennadou-skrid, studiadennou berr, taoliou-esa e brezoneg. Dre ar Skolioù-dre-lizer e vije tu iveau da zastum pennadou, « arnodadennou », en or vez — dreist-oll ouz ar re a zo ar brezoneg o Yez-mamm. Embannit ar re wella euz ar skridou a zegouez ganeoñ.

Gand ar Henstrivadegou a vez savet bremañ e tlefeñ dizoloï tud a zo enno danvez skrivagnerien, — en diavéz ar skolioù koulz hag e-touez an dud yaouank war o studi.

R. S.

Laouen-tre om bet o kaoud « GEOTENN AR WERHEZ », penn-oberenn or henvorad Jakez Riou.

Setu aze leoriou a raio eur vad braz — eur vad divent, a lavarfent zoken — evid rei fizafis en amzer-da-zond ar brezoneg.

126 —

Leoriou euz ar seurt-se, moulet kaer, a diefe an F.C.B. embann tri pe bevar beb bloaz : oberou Tangi Malmanche ha meur a hini all a garfen kaoud evel-se.

Kement-se a vez greet, sur mad, garneoh — ouspenn al leoriou da zesk a yez ha leoriouigou gand skeudennou evid ar vugale yaouankoh.

Emaoh war an hent mad gand doare-skriva ar Skol-Veur : ésoh eo a gav din evid pez a oa kentoh. Daoust ma n'eo ket bras ar hemm gand ar skritur KLT a oa beteg-henn (soñjal a ran e levriou bihan embannet beteg warleñne gand « Skol ar Brezoneg », hag ar « Bleun-Brug »), eeunoh eo ha tostoh eun tammoñ mad ouz ar yez komzet ganeom war ar mèziou. Eur fazi eo bet klask ijina eur yez nevez kant leo diouz hini ar bobl, gand geriou a ranker beza dalhmad o furchal er geriaduriou evid o hompren, — pe evid gouzoud o skriva gand lizerennou bern war vern!

Y. T.

Daou gelennor a ro deom da houzoud o-deus prometet dezo unan bennag a-douez o skolidi sevel peb hini eur pennad e brezoneg e-pad ar vakaisou. Kinnig a raint ar pennadou a zigouezo ganto da Varnerien Emgleo Breiz, d'ar re-mañ dibab en o souze pajennou evid « Lodenn ar Yaouankiz », en or gelaouenn.

Priziou a vo roet gand « Emgleo Breiz », pe gand Oberenn al Leoriou-Skol (« Ar Falz ») ha gand « Skol dre Lizer » ar Bleun-Brug, d'an oll Studierien o devo kaset pennadou-skrid.

Galvadenn evid
Devez ar Brezoneg 1957

Kenvroiz ker,

DEVEZ AR BREZONEG a zigouezo adarre heb dale. Pôtrede ha plahed yaouank euz or bro, bugale awechou, a astenno deom o dorn da houllenn skoazell « EVID AR BREZONEG ». Meuleudi hag enor dezo. Ha digemer mad a-berz an oll.

An arhant dastumet a vez implijet evid moulla leoriou brezoneg, harpa ar re a labour evid ar brezoneg, rei priziu d'ar vugale o dezo desket ar gwella ar brezoneg er skol.

Eur poent a zo bet ha ne jome ket pell ar vugale er skol : amzer da zeski lenn, skriva, konta, hag eun tammig galleg. Med heb dale, peb bugel a ranko chom er skol epad deg vloaz da vihana. Amzer da zeski kalz traou. Da zeski mad ar galleg. Da zeski brezoneg ive.

Red eo e ouezfe or bugale yez o zadou hag o zadou koz, ar yez a ro da gompren petra eo an anoiou a zougont, anoiou al lehiou ma vont enno. Ar skol divrezoneg a ra anezo divrodi en o bro. Poent eo lakaad ar brezoneg er skol. Ar vrezonegerien o deus o ger da lavared war ar poent-se. O gwir eo. Hag anavezet e vez o gwir ma kemeronnt poan awalh evid e zivenn. Da zevez ar brezoneg, digorom on yalh d'ar re a zivenn on gwir.

Ar galleg e-neus gonezet e Breiz-Izel eur plas ledan. Ha mad, ha red eo e talhje ar galleg eur plas ledan. N'eo ket mad, n'eo ket deread avad e veve leusket ar brezoneg er mèz. Ar brezoneg a zo er gér e Breiz-Izel.

O lezel o yez da vervel, o houzañv e ve gréat brezell dezi, ar Vrettoned a gollo eun tammig euz istim an dud all. Med o tivenn o yez, e lakint an oll da gaoud muioh a zoujañs evito o unan.

DALHOM D'AR BREZONEG, EVID DIVENN ON BRUD VAD HAG ON ENOR.

Tangi PRIGENT, Ministr.

Galvadenn embannet gan « BREIZ »,
kelaouenn vizieg « Kendalc'h », da
geñver Devez ar Brezoneg (Niverenn
miz Mae 1957).

Le Gérant : Dr DUJARDIN

Imprimerie du « Télégramme » place Wilson - Brest

EMBANNADURIOU “EMGLEO BREIZ”

BARZONEGOU :

1. - Barzonegou Reunan Ar Mougn.
2. - Gand Red an Dour, gand Ropars Broudig.

DANEVELLOU :

1. - Geotenn ar Werhez, gand Jakez Riou.
2. - Ar Roh Toull, gand Jakez Kerrien.

MOJENNOU BREIZ :

1. - Ar Mor, gand Per Helias.

BREZONEG GWENED :

1. - Dasson ur Galon, gand Loeiz Herriéù
(embannet gand skoazell "Emgleo Breiz").

KELENNADUREZ :

1. - Komzom, Lennom ha Skrivom Brezoneg, gand an Dr Tricoire.
2. - L'Orthographe Universitaire de la Langue Bretonne, gand F. Falch'hun.
3. - Geriadurig Brezoneg-Galleg ha Galleg-Brezoneg, gand Stéphan Séité.
4. - Cent Textes Français à traduire en Breton, gand P. Trepos.

LEORIOU SKEUDENNET EVID AR VUGALE :

1. - An Azennig bihan
2. - Ar Honiklig Boudedeo.

Embannaduriou “EMGLEO-BREIZ” :
Editions “Emgleo Breiz”, B. P. 17 BREST
C. C. P. 380-96 RENNES

Ar Yez hag ar Vro

- EMGLEO BREIZ -

B. P. 17 BREST